



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

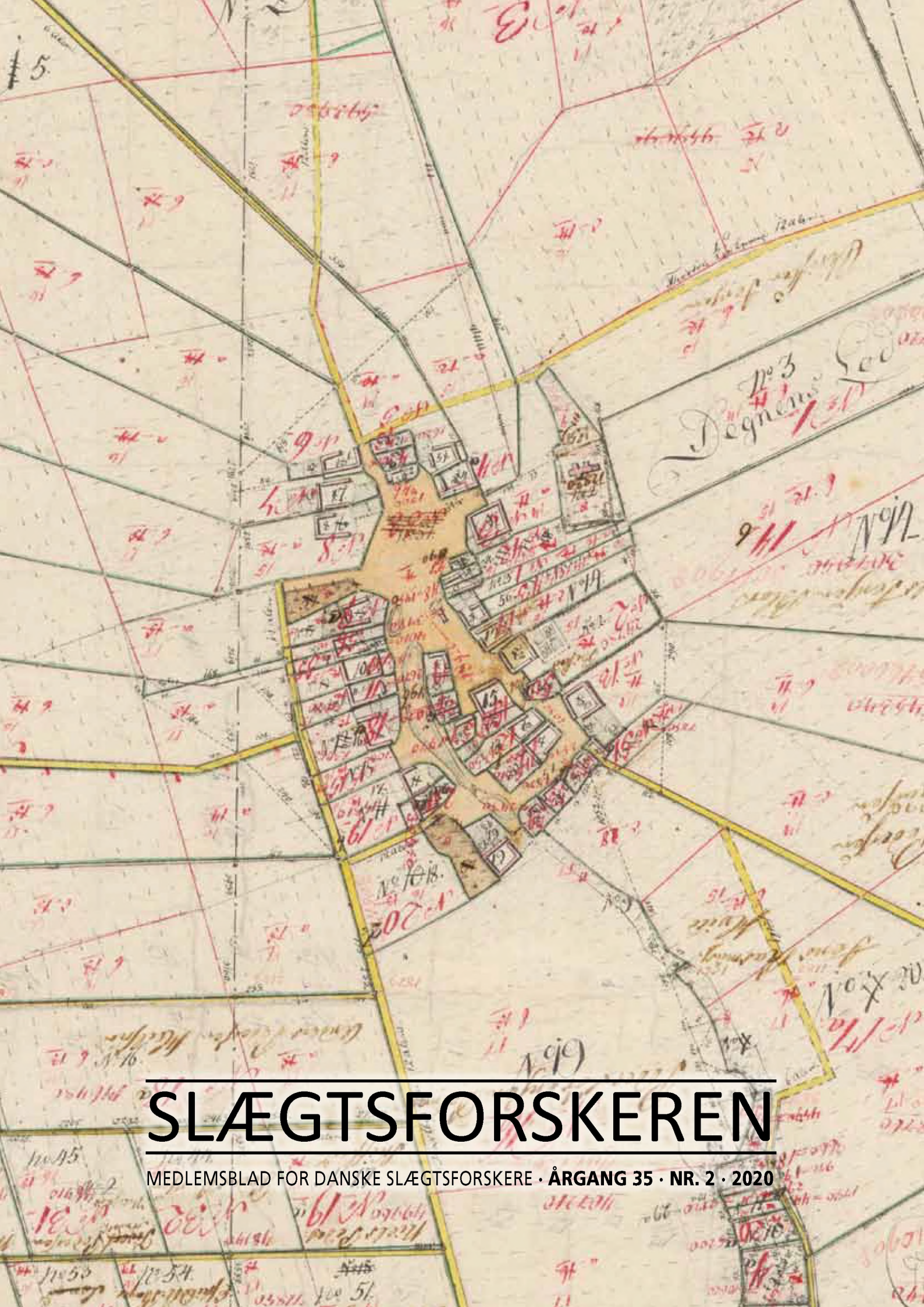
### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



# SLÆGTSFORSKEREN

MEDLEMSBLAD FOR DANSKE SLÆGTSFORSKERE · ÅRGANG 35 · NR. 2 · 2020



**Udgives af foreningen Danske Slægtsforskere**

www.slaegt.dk

**Mail- og adresseændringer:**

opdateres af medlemmerne via  
slaegt.membersite.dk

Log ind og rediger din profil.

Første gang du logger på, skal du

bestille et password:

Tryk "Log ind" og derefter "Glem  
password". Du modtager en mail med  
et link til at sætte dit password.

**Ind- og udmeldelse**

Indmeldelse sker via:

slaegt.membersite.dk

Hvis du er medlem af Danske

Slægtsforskere, skal du logge ind for at  
købe medlemskab af en lokalforening.

Udmeldelse:

Send en mail til ekspedition@slaegt.dk

**Redaktionen:**

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende  
redaktør

Korsagervej 13, 8940 Randers SV

Tlf. 41 28 65 30, kto@slaegt.dk

Redaktionsmedlemmer:

Anton Blaabjerg, Per Andersen og

Henning Karlby

Korrektur: Henning Beck og

Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via  
hjemmesiden:

Kontakt > Medlemskab, Kontingent,

Adresseændring, Bladet m.v. >

Jeg har forslag, rettelser eller

andre kommentarer til bladet

Slægtsforskeren.

**Layout, sats og tryk:**

www.helmertryk.dk

Trykoplæg: 8.000 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke  
nødvendigvis foreningens holdning.

Artikler uden forfatterangivelse kan  
betragtes som foreningsstof.

Redaktionen påtager sig intet ansvar

for uopfordret indsendt materiale og

forbeholder sig ret til at redigere i

tilsendte artikler.

Eftertryk er tilladt efter aftale med

redaktionen. Det skal forsynes med

tydelig kildeangivelse, ligesom

redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

**Næste deadline:**

1. august 2020

**Udkommer:**

September 2020

1. november 2020

December 2020

Bladet sendes gratis til medlemmer af  
Danske Slægtsforskere.

## Indhold nr. 2 – juni 2020

**3** Formandens klumme

**4** Maren Olufsdatter

**12** Vagabonden Niels Jørgensen

**19** Fra bog til din skærm

**23** Aktive husmødre

**25** Tema: Historiske kort

**33** På sporet af oldemor

**41** Danske Slægtsforskere's nye hjemmeside

**44** Christian 5.s matrikel 1688

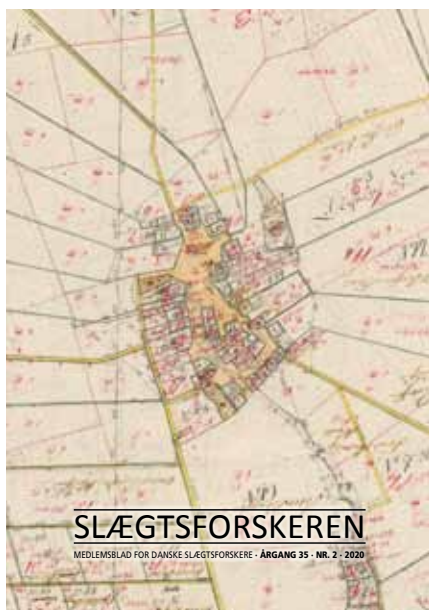
**46** Danske Slægtsforskere's podcast

**49** Anmeldelser

**52** Søgning på separation og skilsmisse

**54** Danske Slægtsforskere's GEDCOM-projekt

**56** Slægthistorisk Weekend 2020



### Forsiden

*Detalje fra matrikelkort over Voldby Sogn,  
Randers Amt fra 1816. Dette nummers  
tema er historiske kort. Se mere side 25.*



## Formandens klumme

# Corona-pip

Aldrig har jeg fået lavet så meget i haven som i det seneste kvartal, og vejret har heldigvis været med mig. Og det har heller ikke skortet på indendørs aktiviteter, som fx vinduespudsning og hovedrengøring.

Jeg har selvfølgelig savnet de udadvendte aktiviteter, som kalenderen var fyldt op med indtil 12. marts, hvor alt blev fjernet med et pennestrøg, især de familierelaterede, påskeferie med børn og børnebørn, rund fødselsdag med fætre og kusiner, og selvfølgelig det planlagte bestyrelsesmøde i Danske Slægtsforskere, hvor vi skulle have været kreative og brainstormet på nye aktiviteter og andre tiltag til glæde for vores medlemmer, foreninger og slægtsforskere generelt. Men det må vente, til krisen er forduftet, det vil sige til engang efter sommerferien og den kommende generalforsamling.

Selv om jeg har haft flyvende travlt i hus og have, så er der alligevel blevet tid til at slægtsforske. Som jeg foreslog i sidste nummer af Slægtsforskeren, har jeg fulgt op på mine DNA-matches, og jeg tror faktisk, at det er blevet til én ny bekræftet match hver uge.

Jeg er også begyndt at skrive en bog om mine bedsteforældre og deres opvækst, liv og levned. Ved deres død efterlod de sig en kæmpe stak breve, som de havde skrevet til hinanden fra deres første forelskelsestid i 1910 (de blev gift i 1916) til 1956 (de døde i 1987). Disse breve har jeg renskrevet – i alt 159 sider er det blevet til. Og så skal alle historierne og de mange billeder flettes ind omkring brevene. Det er sjovt, men det tager tid. Jeg tror dog, at både mine søskende, kusiner og fætre og alle deres børn og børne-

børn vil synes godt om det færdige resultat.

Så selv om det der C-sjov kan taget pippet fra én, så er der altså kommet en masse positivt ud af det.

God C-fri sommer til jer alle. Jeg glæder mig, til vi ses, både på Slægtshistorisk Week-end i Bjerringbro til september og til generalforsamlingen den 3. oktober.



Kirsten Sanders



Her ses den stak efterladte breve, som har sikret formanden masser af beskæftigelse under Coronakrisen.

## Danske Slægtsforskernes generalforsamling 2020

To gange har vi måttet udskyde generalforsamlingen, fordi en vis virus stak en kæp i hjulet på alle planerne. Men nu skulle den være sikker. Hvis der ikke sker noget helt uforudset, vil generalforsamlingen blive afholdt lørdag den 3. oktober kl. 11.30 på KUC – Auditoriet, Ågade 27, 6000 Kolding.

Dagsorden og beretning er trykt i Slægtsforskeren nr. 1, 2020. Husk at tilmelde dig, hvis du vil deltage i frokosten. Tilmelding sker på hjemmesiden.

# Maren Olufsdatter som blev gift med fire præster i samme kald og overlevede dem alle

Af Thorkild Christensen  
Bellisvej 55  
3450 Allerød  
40 87 09 33  
aat.chr@gmail.com



**2019** var året, hvor Rubjerg Knude Fyr blev flyttet, og da fyret den 22. oktober blev rullet 70 meter bort fra skrænten, krydsede jeg fingre. Og heldigvis, flytningen lykkedes.

Da jeg voksede op i Nordvestvendssyssel, var fyret stadigvæk i drift, og når det var blevet mørkt, erindrer jeg lyskeglerne, som fejede hen over landskabet. Ofte, når vi havde gæster fra andre egne af landet, tog min far dem med til Rubjerg Knude og fyret for at vise dem et stykke af Vendsyssels særegne natur. Så fra barnsben er jeg kommet på stedet, og når jeg genbesøger min barndoms egn, går turen ofte til Rubjerg Knude, og jeg var der såmænd også, et par uger før fyret fik sin nye placering.



Rubjerg Fyr 2007. Foto: Thorkild Christensen.

Lidt nord for fyret lå Mårup Kirke, som også blev besøgt, og ligeledes Rubjerg Gamle Kirkegård, som ligger lidt sydligere. Inden for de seneste år er de sidste rester af Mårup Kirke skredet ud over skrænten, og er blevet opslugt af havet.

Den oprindelige Rubjerg Kirke lå syd for Rubjerg Fyr, men i 1904 blev den revet ned og erstattet af en ny kirke. Den gamle middelalderkirke var plaget af sandflugten og lå betænkelig tæt ved havet. Den nye Rubjerg Kirke blev forsøgt opført i samme stil og med genbrug fra den gamle kirke.

For nogle år siden blev jeg opmærksom på, at der til disse kirker er knyttet et specielt stykke af min slægtshistorie, hvori min 7x-tipoldemor, som var præstekone, spillede en central rolle.

## Min 7x-tipoldemor hed Maren Olufsdatter.

Hun blev født i 1618 på gården Stade i Serritslev Sogn i Vendsyssel. Maren Olufsdatters forældre er Oluf Lauridsen Mørk og Anne Andersdatter Kjærulf. Familierne Mørk og Kjærulf var typisk storbønder, præster og herredsfogeder, så familien hørte hjemme i de højere sociale lag.

### Intermezzo

**1618** var også året, hvor 30-årskrigen begyndte; en af de mest ødelæggende og brutale krige, som er ført i Europa, en krig, der begyndte som en religionskrig, katolikkerne mod protestanterne og omvendt, men som endte i en krig nationerne imellem uden smålig skelen til religiøse overbevisninger.

Hvad hun måtte have foretaget sig i sin barndom og ungdom, ved jeg ikke noget om, men i tiårsalderen kan hun have oplevet de hængende og plyndrende tyske kejserlige tropper, som besatte hele Jylland med baggrund i, at Christian IV havde blandet sig i 30-årskrigen og lidt et stort militært nederlag. De kejserlige tropper nåede også Vendsyssel. Nogle mener endda, at den daværende præst i Rubjerg, blev *ihjelslagen* i sit eget hus af de kejserlige tropper.

I 1632, da Maren Olufsdatter var 14 år gammel, mistede hun sin far, og hendes mor, Anne Andersdatter Kjærulf, giftede sig igen, denne gang med Søren Rasmussen, som flyttede ind i Maren Olufsdatters barndomshjem, Stade i Serritslev.

I løbet af de næste år fik Maren Olufsdatter tre halvbrødre,





Mårup Kirke 2007. Foto: Thorkild Christensen.

Oluf, som blev født i 1634, Jacob<sup>1</sup> i 1635 og i 1637 Rasmus. De tre halvbrødre havde udover navnet Sørensen også navnet Hegelund. Mon ikke Søren Rasmussen også var en Hegelund? Hvordan navnet Hegelund kom ind i slægten, ved jeg ikke.

Men det korte af det lange er, at så blev Jacob Sørensen Hegelund en af mine 6x-tipoldeforældre, men mere om ham senere.

Dengang var det normalt med arrangerede ægteskaber, og mon ikke også det har været tilfældet, da Maren Olufsdatter som 18-19-årig blev gift med præsten Jacob Christensen Vordingborg.

Ifølge Wibergs Præstehistorie skulle han være født i 1604 måske i Kalundborg, og der har nok også været en tilknytning til Vordingborg. Men Wiberg kan oplyse, at han i 1631 var kapellan i Nysted i Maribo Amt, og at han i 1637 var blevet præst i både Rubjerg og Mårup Sogne, og Maren Olufsdatter var blevet præstekone. Jacob Christensen Vordingborg kom således fra Lollands fede jorder og blide natur til de barske nordvestvendssyselske egne med magre jorder, fattigdom, strid blæst og den uudholdelige sandflugt.

Hvad baggrunden var, for at Jacob Christensen Vordingborg søgte de fattige kald i Rubjerg og Mårup, ved jeg ikke, og hvorfor Maren Olufsdatter blev præstekone i to af landets

fjerneste og fattigste sogne, kan man kun gisne om. Men hendes mor var jo en Kjærulf, og det hørte ikke til den tids "bedste navne", for bondeoprøreren Skipper Clement var også en Kjærulf, og hans udfoldelser var ikke blevet glemt, og slet ikke da i landets øverste cirkler. Men det kan da også nævnes, at det klerikale ikke lå så fjernt for Maren Olufsdatter, hendes farfar var nemlig præst i Øster Brønderslev.

I de kommende år fik Maren Olufsdatter og Jacob Christensen fire børn, i 1638 sønnen Christen og i 1640 datteren Anne Jacobsdatter Vordingborg, som blev min 6x-tipoldeformor. I 1642 kom der endnu en pige, Karen.

#### Intermezzo

**1643.** Som en udløber af Trediveårskrigen angreb den svenske general Torstensson Danmark. Hele Jylland blev igen besat, og Vendsyssel blev nok en gang plyndret og hærget.

Mens Maren Olufsdatter gik og ventede sit fjerde barn, har hun også ud over naturens hærgen måttet affinde sig med fremmede troppers hærgen. Hun kan have oplevet, at gårde blev brændt ned, afgrøder ødelagt, kvæg og heste blive ført bort, at piger og kvinder var blevet udsat for overgreb. At se en fattig befolkning i Rubjerg og Mårup blive om muligt endnu mere forarmet og fiskere som ikke vendte tilbage fra havet. Hertil den til alle tider nærværende sandflugt, som ødelagde såvel bygninger som afgrøder.

I 1644 fødte hun så den tredje pige, som kom til at hedde Abigail.

<sup>1</sup> Kirkebogen for Vester Brønderslev angiver, at Jacob Sørensen Hegelund, eller som der står, Hæggelund døde år 1700 den 2. februar i en alder af 69 år. Altså skulle han være født i 1631, men det er næppe korrekt.

I 1648 døde Maren Olufsdatters mor, Anne Andersdatter Kjærulf, i en alder af ca. 55 år, og jeg kan da forestille mig, at hendes halvbrødre, og Jacob Sørensen Hegelund i særdeleshed, måske er flyttet til Rubjerg.

### Intermezzo

**1648** var året hvor Trediveårskrigen sluttede med Den westfalske Fred. En krig, som i overvejende grad blev udkæmpet i Tyskland. Krigens følger var forfærdelige, Tyskland var hærget, og der var landsdele, hvor kun af befolkningen havde overlevet.

En af taberne var Danmark, som kom ud i en amputeret form, Gotland, Øsel, Jæmtland og Herjedalen blev afstået til Sverige, og Halland blev pantsat, og den danske økonomi lå i ruiner. Den store vinder var Sverige, som udover danske områder også fik store besiddelser i Nordtyskland.

**1648.** Det var også året, hvor Christian IV døde efter at have siddet på tronen i 52 år. Christian IV er i dag kendt for de mange byggerier, Frederiksborg Slot, Rundetårn, Børsen, Trefoldighedskirken i Kristianstad i Skåne, Nyboder og meget mere. Han var også kongen, der gerådede ud i adskillige krige, alt sammen noget som kostede mange penge, rigtig mange penge. Han overtog i 1588 et blomstrende rige, men efterlod det i en sørgelig forfatning til sin efterfølger Frederik III.

Nok var krigen slut, men sandflugten fortsatte sin hærgen, og Rubjerg landsby, inklusive præstegården, var blevet flyttet netop på grund af sandflugt. Sandet havde ødelagt de bedste jorder, og der rapporteredes om voldsomme storme.

I 1652 døde Jacob Christensen Vordingborg, og Maren Olufsdatter blev enke og stod tilbage med en søn og tre døtre. Men trods alt, Maren Olufsdatter var jo kun 34 år gammel, så mon ikke den næste præst i kaldet kunne blive et godt parti?

Det sædvanlige var dengang nemlig, at enken giftede sig med den næste præst i kaldet, og det var lige præcis det, der skete her. Samme år, må det have været, indgik Maren Olufsdatter sit andet ægteskab, og blev gift med den næste præst i kaldet, Jacob Nielsen Børghlum. Som navnet antyder, kom han fra nabosognet Børghlum, hvor hans far var præst. Det siges om Jacob Nielsen Børghlum, at han var *en student og lærd person*. Måske det vi i dag vil kalde en nørd, og det påstås endvidere, *at han ikke var vederhæftig nok til at være værge for sin broders børn i Øster Brønderslev*. Mon ikke den gode præst var en særdeles distræt person? Men distræt eller ej, året efter i 1653 fik de datteren Johanne Jacobsdatter Børghlum og i 1655 datteren Karen Jacobsdatter Børghlum.

Men ægteskabet kom ikke til at vare længe, for allerede samme år, i 1655, døde Jacob Nielsen Børghlum, og Maren

*Rubjergs gamle kirkegård, hvor flere af Maren Olufsdatters slægtninge er begravet. Foto: Thorkild Christensen.*



Olufsdatter blev enke for anden gang og stod nu tilbage med en søn og 5 døtre.

Nok var Maren Olufsdatter igen blevet enke, men trods alt var hun kun 37 år gammel, så mon ikke den næste præst ville være en realistisk mulighed?

Jo, det var han da, så Maren Olufsdatter indgik sit tredje ægteskab, og blev gift med den næste præst i de to sogne; han hed Mourids Christensen Sæby. Han var født i 1615, så han var 3 år ældre end Maren Olufsdatter. Som navnet antyder, kom den nye præst fra Sæby.

1655 blev således året, hvor Maren Olufsens indgik i sit tredje ægteskab.

Året efter fik de sønnen Jakob Mouridsen.

### Intermezzo

**1657.** Frederik III erklærede Sverige krig, den såkaldt første Carl Gustav-krig. Det skulle have været en revanche efter nederlaget i Torstensson-krigen. Men det kom ikke til at gå efter hensigten. Det meste af Jylland blev besat af svenske tropper; de nåede også til Nordjylland, men besluttede at vende om, inden de nåede de nordligere egne af Vendsyssel. De returnerede, og det endte som bekendt med de svenske troppers overgang over bælteerne i isvinteren 1657/58. Det resulterede i den ydmygende Roskildefred i 1658, hvor Danmark/Norge måtte afstå Skåne, Halland, Blekinge, Bornholm, Bohus Len og Trondhjem Len

Så i 1657 kunne man igen frygte fremmede troppers hærgen, men denne gang blev det nok ved frygten for indbyggerne i Rubjerg og Mårup, da de svenske tropper næppe nåede så langt, inden de besluttede sig for at vende om.

Men frygten skulle snart vende tilbage.

Men allerede i 1658 døde Mourids Christensen Sæby.

Han blev således kun 43 år gammel. Svenskerne var atter i landet, men om de var nået til Nordjylland, inden Mourids Christensen døde, ved jeg ikke.

Maren Olufsdatter var nu blevet 40 år og enke for tredje gang, og hun stod tilbage med 2 sønner, den mindste omkring 2 år gammel, og 5 døtre.

Jamen Maren Olufsdatter var jo kun 40 år gammel, hun var i sin bedste alder, et nyt ægteskab var da ikke urealistisk. Nej, det var det ikke, og hun fulgte da også sædvanen, så i

1658 indgik Maren Olufsdatter sit fjerde ægteskab med den næste præst i kaldet, Peder Christensen Olsdorp eller Volstrup. Han blev født omkring 1624 i Volstrup Sogn, som ligger lige øst for Sæby. Han må således have været 34 år, da han blev gift med den 6 år ældre 3 x-præsteenke, Maren Olufsdatter.

### Intermezzo

**1658.** Den svenske konge Karl X Gustav fortrød, at han ikke havde erobret hele Danmark. Så i august begyndte den anden Karl Gustav-krig. Det meste af Danmark blev igen besat, inklusiv hele Jylland. Det eneste, der stort set var tilbage af Danmark, som ikke var besat, var København, der den 10. februar 1659 blev stormet af de svenske tropper, som blev slået tilbage med store tab. Herefter fortsatte krigen, og Danmark fik hjælp fra Brandenburg og Polen, som også lå i krig med Sverige. Hjælpetropper fra disse lande trængte op i Jylland, og fik efterhånden nedkæmpet de svenske styrker. De svenske soldater havde ellers i det store og hele opført sig ordentligt over for befolkningen, og der skulle endda være eksempler på, at de havde optrådt som faddere.

De allierede tropper kunne næppe opfattes som befriere for den jyske befolkning. Det var lejesoldater, som plyndrede, røvede og voldtog, hvor de kunne komme til det, og den kuede befolkning skulle endvidere sørge for deres indkvartering og forplejning. Lejesoldaterne blev også fulgt af deres koner og børn, så det var en broget og meget brutal skare, som fandt vej op gennem Jylland.

Udover de allierede troppers hærgen medbragte de også epidemiske sygdomme, blandt andet plettyfus<sup>1</sup>. Krigen varede til 1660, hvor der blev indgået fred i København, og Danmark/Norge fik Bornholm og Trondhjems Len tilbage, men ikke de skånske lande.

2Præsteparret kom givetvis til at opleve såvel de svenske soldater som de hærgende allierede tropper fra Brandenburg og Polen samt epidemiers hærgen, som især må være gået ud over børn, ældre og svækkede, og måske også over Maren Olufsdatters søn, Christen Jacobsen Vordingborg, som netop døde i 1660.

Men forinden, i året 1659, var Maren Olufsdatters halvbroder, Jacob Sørensen Hegelund, en af mine 6x-tipoldeforældre, blevet gift med en pige, som hed Karen. Udover navnet vides der ikke så meget mere om Karen, men i 1660 fik

<sup>1</sup> Plettyfus kaldes også krigstyfus eller hungertyfus.



de en søn, som fik navnet Peder Jacobsen Hegelund; han er formentlig født i Rubjerg Sogn, og han bliver en af mine 5x-tipoldeforældre. Men mere om ham senere.

### Intermezzo

**1660.** I kølvandet på afslutningen af svenskekrigen kunne kongen, adelen, borgerskabet og gejstligheden ikke enes om landets fremtidige kurs. Det benyttede kongen, Frederik III, sig af til at få indført arvekongedømmet. Håndfæstningen blev annulleret, og der blev indført enevælde, som blev stadfæstet i Kongeloven 1665, udarbejdet af Griffenfeld. Heri omtales kongen som "det ypperste og Højeste Hoved her på Jorden over alle menneskelige Love". Sådan!

Adelen mistede således sin magt og indflydelse, kongen kunne nu i egen person tage beslutning om alle rigets anliggender. Frederik III kom dog ikke til at optræde despotisk, og adskillige nye administrative forordninger blev indført, blandt andet afskaffedes lensvæsenet, og Vendsyssel kom til at bestå af de to amter Børghlum og Aastrup.

Også i 1664 var der bryllup i familien, Maren Olufsdatters ældste datter, Anne Jacobsdatter Vordingborg, blev gift med Hans Pedersen med tillægsnavnet Saltum. Han er søn af Peder Selgensen Kjærulff og Inger Hansdatter Mørk. Peder Selgensen Kjærulf var herredsfoged i Hvetbo Herred, og hørte til de store jordbesiddere. Hans kone, Inger Hansdatter Mørk, kom fra Saltumgaard.

Det ser ud til, at Hans Pedersen Saltum netop blev født på Saltumgaard omkring 1617. Ægteskabet med Anne Jacobsdatter Vordingborg var imidlertid Hans Pedersens andet ægteskab, hans første ægtefælle døde i 1658, og der var ingen levende børn efter dette ægteskab.

Anne Jacobsdatter Vordingborg var således 24 år gammel, da hun blev gift med den 23 år ældre Hans Pedersen. Anne Jacobsdatter og Hans Pedersen Saltum fik 5 børn. I 1665 Peder, i 1670 Anne, i 1674 Sidsel, i 1676 Jacob<sup>3</sup> og omkring 1681 Inger Hansdatter, som blev en af mine 5x-tipoldeforældre. Men mere om hende senere.

### Intermezzo

**1670.** Frederik III døde den 9. februar; Kongeloven af 1665 trådte i kraft for første gang, og sønnen, Christian V, blev salvet som konge.

Hans Pedersen Saltum havde fået en teologisk uddannelse

<sup>3</sup> Familien Ostermann-Rytlig kan føre deres aner tilbage til Jacob Hansen

og var kapellan i Saltum Sogn. Lidt finurligt netop i det sogn, hvor Erland Hansen Dyssel var præst, en præst som må have haft et udestående med præsten i Rubjerg og Mårup Sogne, nemlig Peder Christensen Olsdorp, altså Hans Pedersen Saltums svigerfar. For om natten til den 1. april 1668 skete der nemlig noget dramatisk i præstegården i Rubjerg. Peder Christensen Olsdorp blev i sit hjem overfaldet af Erland Hansen Dyssel; det kom til håndgemæng, og Peder Christensen Olsdorp blev tildelt fem knivstik og *farlige Saaremål og grueligt beskadiget*, som der står. Hvad uoverensstemmelsen mellem de to kan have været, står hen i det uvisse. Men Peder Christensen Olsdorp overlevede da og kom sig.

Præsten i Saltum, Erland Hansen Dyssel, var mildest talt en kontroversiel og åbenmundet person og var kommet med nedværdigende bemærkninger og stærkt fornærmende udsagn over for adskillige, både høj og lav. Hertil kom drukken-skab og *mishandling af ritualer ved nadverens uddeling*, som det hedder. Det endte i 1675 med, at Erland Hansen Dyssel blev fradømt sit kald, og for præsterne i provstiet kom han fremover til at *fremstå som et ugudeligt eksempel*.

Hans Pedersen Saltum blev senere præst i Jelstrup og Nørre Lyngby Sogne.

Denne krig kom man nok ikke til at mærke så meget til i Nordjylland, da krigshandlingerne i overvejende grad fandt sted øst for Øresund og til søs. Ekstra skatteudskrivninger og hvervning af bønderkarle som soldater kan naturligvis have påvirket egnen, men næppe i stor udstrækning. Så mon ikke livet i Mårup og Rubjerg stort set fortsatte i den sædvanlige gænge.

Peder Christensen Olsdorp foretog i tidens løb en række indberetninger, og herfra får man et lille indblik i forhold omkring sognene, dog Rubjerg Sogn i særdeleshed, og i 1678 blev han udnævnt til provst.

### Intermezzo

**1675.** Christian V havde et brændende ønske om at vinde de områder tilbage, som var blevet tabt til Sverige i hans fars regeringsperiode. Derfor erklærede Christian V Sverige krig. Den skånske Krig indledtes med, at danske og brandenburgske tropper i september angreb og erobrede Svensk Forpommern. Krigen kom til at bølge frem og tilbage, men den kom især til at foregå i Sverige og Skånelandene. Man må sige, at krigen endte uafgjort, og fredsslutningen i 1679 resulterede ikke i grænseændringer.



Der er ingen tvivl om, at det var fattige sogne, for allerede så tidligt som i 1632 blev det besluttet, at den årlige tiende skulle tilfalde sognepræsten. Hvad der måtte være sket med kirkerne i Mårup og Rubjerg under Svenskekrigene, vides der ikke så meget om, men i 1680 berettes der om Rubjerg Kirkes brøstfældige tilstand, og kirkens regnskaber viste underskud.

I 1679 oplyses om Rubjerg Kirkes inventar, at der i sølv findes en kalk og en disk, og kalken indeni er forgyldt. Der findes en messehagel med et kors og guldkniplinger, en gammel forslidt alterdug som er ubrugelig, ligeledes et par ubrugelige lystemer af træ og jern. Desuden en ligbære samt en klokke, som var revnet og nu stod i kirkerummet. Og så var der den stadige sandflugt, som også beskadigede kirkens tag, så det til tider var utæt. Kirkens økonomi var elendig. Peder Christensen Olsdorp havde faktisk ydet en række lån, som han dog også gerne ville have tilbagebetalt. I forbindelse med en reparation af Rubjerg Kirke forærede han såmænd også kirken 40 tønder kalk. Men kirkens økonomi fortsatte med at være elendig.

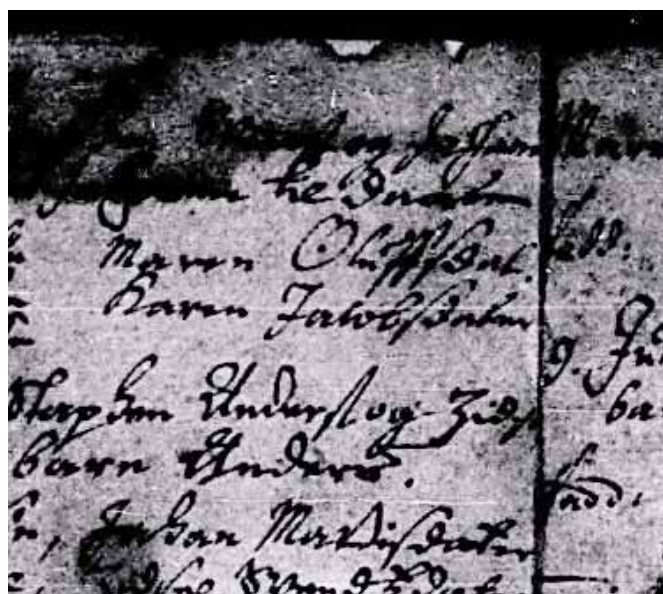
I 1686 var Peder Christensen Olsdorp ved at være en ældre herre, og der blev ansat en hjælpepræst og efterfølger ved navn Peder Hermansen Sæby. Hvad der bragte ham til Mårup, kan man kun gisne om. Men en mulighed kunne være, at præstefamilien i Mårup og Rubjerg havde en 33-årig ugift datter, en datter fra Maren Olufsdatters andet ægteskab. Det korte af det lange er, at Peder Hermansen Sæby og Johanne Jacobsdatter Børglum blev gift i 1686 og flyttede ind i Mårup Præstegård.

Johanne Jacobsdatter Børglum døde imidlertid allerede i 1691, men havde forinden født fire børn, hvoraf kun to overlevede. Måske døde hun i barselsseng i forbindelse med sit fjerde barns fødsel. Peder Hermansen Sæby blev senere gift igen, og han skulle have fået otte børn.

Enkelte kirkebøger kan føres tilbage til 1500-tallet, men i 1640'erne besluttede Christian IV, at der i hele landet skulle føres kirkebøger. Der kom dog til at gå en rum tid, før kirkebogsføring i alle sogne blev realiseret. Fra mange sogne eksisterer de ældste kirkebøger ikke mere. For Rubjerg Sogn har man således kun kirkebøgerne fra 1775, men i Mårup Sogn er der bevaret en kirkebog, som går tilbage til 1683. Altså dengang, da Peder Christensen Olsdorp var præst i sognet.

Og lidt pudsigt, kirkebogens første side (opslag 3), som omhandler dåb, er kun delvist bevaret, men øverst til højre i fragmentet ses tydeligt navnene Maren Olufsdatter og Ka-

ren Jacobsdatter, de har nok været faddere, og kirkebogen kan være ført af Peder Christensen Olsdorp.



Første side i kirkebogen for Mårup, hvor man tydeligt ser navnene Maren Olufsdatter og Karen Jacobsdatter.

### Intermezzo

**1700.** I dette år kom det igen til krig mellem Sverige og Danmark/Norge; den blev dog kortvarig, for med pres fra europæiske stormagter, sluttedes der i Travental i Holsten samme år fred. Igen en uafgjort krig uden grænseændringer. Krigen fortsatte uden Danmarks deltagelse, men landet blev i 1709 igen inddraget i Den Store Nordiske Krig, som varede til 1720.

Og under begravelser (opslag 58) ses, at Johanne Jacobsdatter blev begravet 10. marts 1691, 38 år gammel, en begravelse, som vel blev indført i kirkebogen af hendes egen mand, Peder Hermansen Sæby.

I 1701 var der igen bryllup i familien, dog ikke et helt almindeligt.

Anne Jacobsdatter Vordingborg og Hans Pedersen Saltums yngste datter, Inger Hansdatter, altså Maren Olufsdatters barnebarn, blev gift med Peder Jacobsen Hegelund, som var Maren Olufsdatters halvbroders søn, altså en nevø. Eller sagt på anden måde, Maren Olufsdatters mor, Anne Andersdatter Kjærulf, var således oldemor til Inger Hansdatter og farmor til Peder Jacobsen Hegelund. For mig også lidt pudsigt, for Anne Andersdatter Kjærulf bliver således såvel min 8x-tipoldemor som min 7x-tipoldemor, ligesom hendes datter Maren Olufsdatter også er en af mine 7x-tipoldemødre. Da det unge par var nært beslægtede, blev det nødvendigt

med en kongelig bevilling<sup>4</sup>, og den blev givet fra allerhøjeste sted, altså fra Christian V. I bevillingen står der:

*Peder Jacobsen Hegelund fra Rudbjerg i Vendsyssel og Inger Hans-datter maa udi ægteskab sammenkomme, uanset de hinanden udi andet og tredje leed skal være beslegtede. Jægersborg slot 14 juny 1701.*

Det nygifte par flyttede åbenbart til Hjørring, for her blev deres fire børn født. Datteren Karen i 1702 og i 1704 tvillingerne Hans og Jacob – Jacob døde dog få måneder efter fødslen. I 1707 fik de endnu en søn Jacob Pedersen Hegelund, som blev min 4x-tipoldefar.

I februar måned 1704 døde Maren Olufsdatters svigersøn, Peder Hermansen Sæby.

Men samme år 1704 døde også Maren Olufsdatters fjerde ægtefælle, Peder Christensen Olsdorp som 80-årig efter et 46 års barnløst ægteskab.

Peder Christensen Olsdorp, som var avanceret til provst, var da den ældste provst i stiftet, og biskop Jens Bircherod<sup>5</sup> holdt ligprædikenen ved begravelsen. Han skriver endvidere, at Peder Christensen Olsdorp blev begravet i kirken. Desuden at biskoppen overnattede i præstegården.

Det siges (kilde 3), at boet efter Peder Christensen Olsdorp blev opgjort til 1166 Sldr<sup>6</sup>, en gæld på 240 Sldr, og at der var sølv for 100 Sldr, altså en betragtelig arv.

Nu var Maren Olufsdatter blevet enke for fjerde gang, hvad så? Hun var nu blevet 86 år gammel, var en ganske velhavende dame, i princip et godt parti, men et nyt ægteskab var nok ikke så realistisk. Nej, hun besluttede sig for at flytte til Hjørring hos datteren Karen Jacobsdatter Børglum og svigersønnen Ulrik Evertsen Røring, som havde fæstet gården Nedre Bistrup. Svigersønnen var en kendt person i Hjørring, men måske lidt af det, vi i dag vil kalde en spradebasse. Spradebasse eller ej, så havde han sin gang i de "finere kredse" i byen. Så provstekonen fra Rubjerg og Mårup blev sikkert introduceret i Hjørrings højere sociale lag.

Den 29. april 1707 døde Maren Olufsdatter i en alder af 89 år, og hun blev begravet den 6. maj i Hjørring.

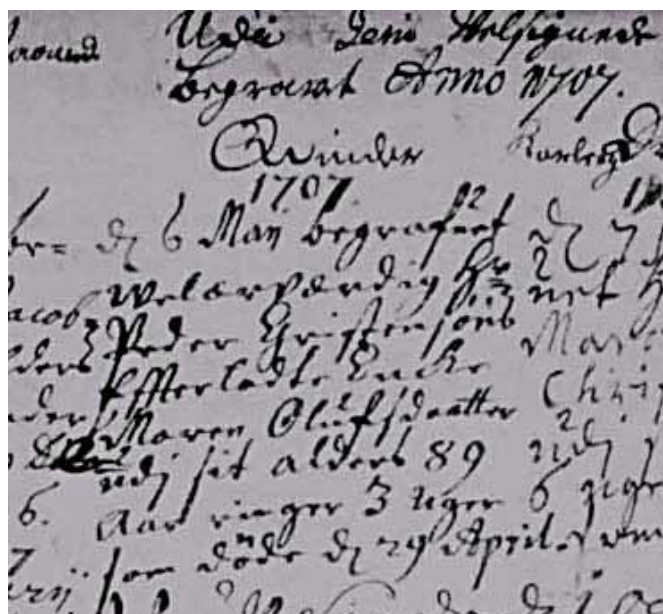
Et langt liv var forbi, et liv som præstekone i to fattige nordvestvendsysselske sogne, gift med fire præster i det samme

kald i Rubjerg og Mårup sogne. Hun har set familie, ægte-mænd, børn, svigerbørn og børnebørn blive båret til graven, hun har oplevet besættelse og fremmede soldaters hærgen og epidemier, hun har kendt mennesker, som ikke vendte hjem fra havet, hun har trøstet enker, hun har siddet i brøst-fældige kirker, hun har oplevet sandets hærgen, og naturens voldsomhed. Et begivenhedsrigt liv var sluttet.

Det siges (kilde 3), at Maren Olufsdatters begravelse kostede 100 Rdl, og at hun efterlod en arv på 329 Rdl og 4 sk.

I kirkebogen for Hjørring, Sct. Hans og Sct. Olai 1693-1726, står der transskriberet:

*Qvinder  
1707  
D 6 Mai begrafuet  
Welærværdige Hr.  
Peder Christensøns  
efterladte Enke  
Maren Olufsdatter  
udi sit alders 89  
Aar ringer <sup>7</sup> 3uger  
som døde D 29 April*



*Stedet i kirkebogen for Sankt Catharina Sogn i Hjørring 1693-1726, hvor Maren Olufsdatters begravelse er indført.*

<sup>4</sup> Aalborg Bispearkiv – Kongelige bevillinger ægteskabsbevillinger – samt eftergivelse af lejermålbøder m.v. 1669-1779. Ses under punkt 92 No 951  
<sup>5</sup> Biskop Jens Bircherods Dagbøger i uddrag ved Christian Molbech 1848  
<sup>6</sup> 6 Sldr er Sletdaler, hvis værdi svarede til 2/3 af en Daler (Rdl).

<sup>7</sup> Ringer betyder: med fradrag af, eller på nær. Da Maren Olufsdatter døde den 29. april, må hun være født den 20. maj 1618.

## Efterskrift

Når jeg igen læser det, jeg har skrevet om Maren Olufsdatter, må jeg stille mig selv spørgsmålet: Ved jeg mere om mennesket bag min 7x-tipoldemor, end da jeg begyndte? Er hun lige så anonym, som ens aner sædvanligvis er? Har hun efterladt noget, som hun har begået? Har jeg fundet frem til noget, som har betydet, at hun har gjort en forskel?

Jeg må svare nej til det hele, jeg er faktisk ikke blevet klogere på mennesket bag min 7x-tipoldemor, som tilsyneladende ikke har efterladt sig synlige spor. Men fantasien har da fået lov til at løbe, så jeg har dannet billeder af, hvordan en formodentlig rimeligt velstående præstekone i et par fattige sogne kan have levet i 1600-tallets Danmark, og hvad hun fik lov at opleve.

Men uden hende var dette lille skriv jo aldrig blevet skrevet, for så ville jeg jo ikke have været her.

### Kilder:

1. Carl Klitgaard: Optegnelser om Vendsysselske Præstefamilier før ca. Aar 1700. Expres-Trykkeriet Hjørring (1945).
2. Wibergs Præstehistorie
3. Severin Christensen Sortfeldt: Rubjerg Sogn i Gamle Dage. Hjørring Vendsyssel Tidende Bogtrykkeri (1923).
4. Carl Klitgaard: Nordjylland i Svenskekrigen 1657-60. Historie/Jyske samlinger (1954)
5. Carl Klitgaard: Kjærulfske Studier. P. Hansens Bogtrykkeri Aalborg (1914-1918)
6. Kirkebøger

## Anetavle

En del af årsangivelserne er omtrentlige.

Direkte efterkommere af Maren Olufsdatter		Ægtefæller	
Maren Olufsdatter	1618-1707	Jacob Christensen Vordingb.	1604-1652
Anne Jacobsdatter Vordingborg	1640-1707	Hans Pedersen Saltum	1617-1694
Inger Hansdatter	1681-1709	Peder Jacobsen Hegelund	1660-1740
Jacob Pedersen Hegelund	1707-1770	Maren Thomasdatter	1706-1792
Søfren Jacobsen Hegelund	1732-1772	Anne Jørgensdatter	1730-1820
Niels Sørensen	1770-1855	Johanne Christensdatter	1776-1855
Christen Nielsen	1805-	Else Marie Jensdatter	1805-1866
Jens Christian Christensen	1837-1902	Else Marie Pedersen	1850-1937
Peter Christian Frederik Christensen	1877-1946	Christine Jensine Christensen	1876-1955
Christian Martinus Christensen	1903-1990	Valborg Magdalene Pedersen	
Thorkild Christensen			

## Kom med jeres bidrag

Slægtsforskeren er medlemmernes blad, og vi er på redaktionen sikre på, at mange af jer ligger inde med inspirerende historier og gode erfaringer – med særlige kilder, effektive søgemetoder, nyttige programmer, DNA-test eller noget helt femte, der har med slægtsforskning at gøre. Hvorfor ikke dele dem med alle andre medlemmer? Send jeres historier til os, så vi alle kan få glæde af dem og hente nye erfaringer.

Skriv artiklen i Word eller anden tekstbehandler og undlad gerne for megen formatering. Opsætningen sørger vores layouter alligevel for. Hvis du har gjort dig tanker om, hvordan din artikel kan sættes op, så send eventuelt et udkast som PDF. Tænk gerne på illustrationer og send dem som separate billedfiler.

Hvert nummer skal prydes af et forsidebillede. Også hertil modtager vi meget gerne bidrag fra medlemmerne. Billedet skal være i portrætformat og i en opløsning, der kan blæses op i A4. Der må ikke være ophavsretlige problemer i at bruge billedet, og emnet skal naturligvis have med slægtsforskning at gøre.

Vi glæder os til at høre fra jer. *Redaktionen*



# Vagabonden Niels Jørgensen – en skæbne i et Danmark før velfærdsstaten

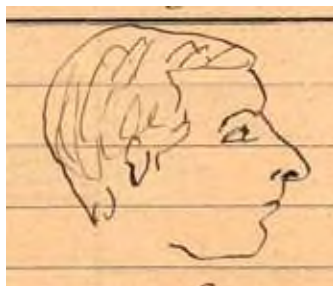


Af Jørn Dietrich  
Parkvej 18, 2830 Virum  
jdparkvej18@gmail.com

Dette er første del af en artikel, som på grund af længden har måttet deles i to. Anden del følger i Slægtsforskeren nr. 3

Slægtsforskning har ført forfatteren på sporet af Niels Jørgensen – vagabond, landstryger, spritter. Med optrevlingen af Niels' mildest talt brogede liv afdækker han det rystende livsforløb, som en opvækst under dårlige sociale kår i 1800- og 1900-tallet kunne føre til: en rundtur til landets fattiggårde, tvangsarbejdsanstalter og fængsler. Denne artikel er et uddrag af en bog, som udkommer senere på året, og som beskriver hele Niels Jørgensens liv baseret på en gennemgang af flere hundrede arkivalier i Rigsarkivet i København, Odense og Viborg, herunder Kerteminde Kommunes Fattigudvalgs forhandlingsprotokol, Justitsministeriets journalsager og brevbøger, mange retssager i by- og herredsfogdernes retssale, protokoller fra fattiggårde, tvangsarbejdsanstalter, arresthuse, fængsler, politimyndigheder, Odense Amts journaler, Middelfart Sindssygeanstalt og ikke mindst folketællinger og kirkebøger.

Niels er min oldemors bror, som jeg hverken har kendt eller vidst, at han fandtes. Da min mor døde i 2008, begyndte jeg at spekulere over min oldemor Johanne, og hvor kom hun fra. Jeg husker hende svagt, da jeg var fire år. Hun boede på et plejehjem i Gentofte og døde 92 år gammel i 1952. Jeg begyndte at forske i hendes liv, og derved dukkede hendes ni søskende op, hvoraf Niels var den, der påkaldte sig min opmærksomhed, og som, viste det sig, havde sat sig ualmindeligt mange spor i myndighedernes arkiver. Jeg har gennemset



Tegning af Niels Jørgensen som 33-årig i 1890. Tegningen stammer fra Vridsløselille Forbedringsanstalts stambog. Her kan man læse, at Niels har et ar i panden, og at hans højre pegefinger er beskadiget. Hans højde er 64½ tommer, svarende

til 168 cm. I rubrikken kan læse er der skrevet Tryk, dvs. at han kan læse trykte, men ikke håndskrevne bogstaver. Under Sundhedstilstanden ved ankomsten står der Drikker og God.

hundredvis af arkivalier på Rigsarkivet i København, Odense og Viborg samt Kerteminde Byhistoriske Arkiv og kørt rundt på Fyn til de steder, hvor Niels var tjenestekarl, på fattiggårde, sad i arresthuse eller var anbragt på arbejdsanstalten i Odense. Det har været en spændende rejse og en udfordrende detektivopgave at få koblet alle informationerne sammen til en læseværdig historie om hans liv.

Hovedparten af oplysningerne om Niels' liv stammer fra de mange retssager, han har været igennem. I kongeriget blev det til hele 35 sager, og jeg har gennemlæst alle retsreferaterne, som i de fleste tilfælde beskriver Niels' færd i ugerne, månederne eller årene op til anholdelsen samt situationen i forbindelse med anholdelsen og selve forbrydelsen. I tilknytning til retssagerne findes arrestprotokoller og protokoller fra fængsler og tvangsarbejdsanstalter, hvor Niels har opholdt sig. Disse oplysninger er krydstjekket med Kerteminde Byfogeds straffeattest for Niels og oplysninger fra Kerteminde Kommunes Fattigudvalgs protokoller, som omfatter perioden fra 1867 til 1938 og består af omkring 90 registreringer, hvor Niels' sag er behandlet af Fattigudvalget. Disse oplysninger omhandler ofte hans hjemsendelse fra en fattiggård eller efter afsoning af en straf.

## Et familiefoto

I min mors efterladte papirer lå et fotografi af en gruppe mennesker. Da jeg kun kunne genkende to af personerne, nemlig min farfar og min farmor, lagde jeg det hen i bunken med alle de andre fotografier med ukendte personer. Der lå det i nogle år, indtil jeg begyndte at forske i min families historie. Ved at sammenligne personerne på fotografiet med andre fotografier fandt jeg ud af, at kvinden til venstre for min farmor er min farmors mor, altså min oldemor Johanne. Jeg gætter på, at hun på fotografiet er omkring 60 år gammel. Da hun er født i 1859, er fotografiet altså fra omkring 1919. Min farmor var da 35 år og min farfar 41 år, hvilket passer nogenlunde med deres udseende. Jeg tror, fotografiet viser en familiesammenkomst i min oldemor, Johannes, familie, eventuelt i forbindelse med fejring af en rund fødselsdag, men Niels er ikke med på fotografiet. Jeg havde dengang ikke noget fotografi af Niels, men så en dag fandt jeg under et besøg på Rigsarkivet i Odense flere pakker med gamle glasnega-



tiver, og minsandten om ikke der var et af Niels. Det er fra den 22. august 1915, da han sad i arresten hos Odense Politi. Han var altså 58 år.



*Fotografi af familien Jørgensen omkring 1920. Kvinden i cirklen er forfatterens oldemor, Johanne, og til højre for hende sidder hendes datter og i forreste række til venstre hendes svigersøn (forfatterens farmor og farfar).*

Jeg havde kun hørt, at min farmors mor hed Johanne, og at hun kom fra Kerteminde. Jeg kendte ikke noget til, at hun havde søskende. Men ved hjælp af opslag i kirkebøgerne fandt jeg hele Johannes familie med forældre, søskende, onkler, tanter, bedste-, olde- og tipoldeforældre. Af alle familiemedlemmerne er Niels' liv det mest specielle, ikke kun i slægtsforskningsmæssig henseende, men også menneskeligt set. Brændevinen fik en stor og særdeles negativ indflydelse på, hvilken retning hans liv tog. Slægtsforskningsmæssigt er han et guldæg, idet han har sat sig utrolig mange spor i arkiverne, og via flere hundrede arkivalier har det været muligt at følge ham gennem hele hans liv. Der er kun få perioder – den længste på ca. halvandet år – hvor jeg ikke ved, hvor han opholdt sig. Niels var min oldemor Johanne Jørgensens (senere gift Samuelsen) godt to år ældre bror. Han er sammen med sin tvillingsøster Marie nummer 3 og 4 i flokken på i alt ni børn.

På trods af sit til tider heftige brændevinsforbrug blev han en gammel mand på 82 år. Da han døde i 1939, boede han på tvangsarbejdsanstalten i Odense. I stort set hele sit liv vagabonderede han rundt i Danmark og Slesvig. Han har været omkring i næsten hele landet for at søge efter arbejde. Han søgte daglejerarbejde, hovedsageligt ved landbruget på større gårde og herregårde, men arbejdede også ved jernbanebyggeri og bygningen af Middelfart

Sindssygeanstalt.

Om sommeren var chancen for at få arbejde størst, og det lykkedes ofte for ham, men for det meste kun for kortere perioder. Det var sjældent, at han holdt på et arbejde mere end et par måneder. Måske skyldtes det, at der kun var arbejde til ham i kort tid, eller måske blev han fyret på grund af sit drikkeri eller forlod selv pladsen i flovhed over drikkeriet.

Han fik smag for brændevinen allerede fra omkring 20-årsalderen og fortsatte drikkeriet hele livet igennem. I dag ville man kalde ham alkoholiker, men dengang hed det *spritter*. Når det gik ham skidt, og han ikke kunne finde arbejde, søgte han glemsel og trøst i beruselsen. Så snart han havde tjent lidt penge, købte han ofte brændevin, som han drak alt for hurtigt og blev fuld. Når han var fuld, kom han tit i dårligt selskab og blev ofte franarret sine få penge og ejendele, idet han under beruselsen var et let offer for de andre sprittere, han mødte på sin vagabondering.

Da han var 51 år, blev alkoholmisbruget livstruende for ham. Han fik syns- og hørelsehallucinationer og blev efter et selvmordsforsøg i arresten i Bogense tvangsindlagt på Middelfart Sindssygeanstalt til observation. Det fremgår af overlægens journal, at Niels var klar over sit tunge sind og sin svage karakter, som betød en manglende evne til blandt andet at modstå drikkeriet.

Det er ligeledes mit indtryk fra hans skoleoplysninger, stambogen fra Vridsløselille Forbedringsanstalt og journalen fra Middelfart Sindssygeanstalt, at hans åndelige stade ikke var særlig højt, og hans intelligens og skolekundskaber var begrænsede.

### Niels' barndom

Niels og hans søster Marie blev født den 9. marts 1857 i hjemmet i Kerteminde og døbt samme dag, måske fordi der



*Den nordlige del af Langegade i Kerteminde ca. 1920. Niels' barndomshjem, Lange-gade 96, ligger lige bag gadelampen midt i billedet. Kerteminde Byhistorisk Arkiv.*

var i tvivl om, hvorvidt de ville overleve de næste dage. Det gjorde begge tvillinger, og 19. juli blev de fremstillet i Kerteminde Kirke. Ved denne 'anden dåb' var fadderne "Pigen Maren Rasmussen af Broløkke, Pigen Line Petersen, Daglejer Mads Hansen, Sømand Lars Mariussen og Daglejer Lars Andersen". Maren Rasmussen var fra godset Broløkke, som lå nord for Kerteminde og var en af de tre mest betydende hovedgårde på Hindsholm på det tidspunkt. Daglejer Lars Andersen var faderen, Jørgen Nielsens, stedfar.

Da Niels og Marie blev født, boede familien enten i Præstegade 23 eller i Langegade 96. Ved folketællingen i 1855 boede forældrene, Jørgen og Larsine, med deres ældste datter Stine i Præstegade, og ved folketællingen 1860 boede de med Stine og de to tvillinger i Langegade.

De er altså flyttet på et tidspunkt i perioden 1855-60. I Langegade boede de til leje i baghuset, hvilket var et meget lille hus. Dengang var der ikke indlagt vand og kloak, og der var formentlig kun et enkelt rum og et lille køkken til den store familie. I hovedhuset ud mod gaden boede ejeren, den 44-årige møllersvend Knud Hansen, med sin kone Ane Christine og deres etårige datter.

Niels voksede op sammen med sin tvillingesøster, den fire år ældre søster, Stine Marie, og den to år yngre Johanne, der er min oldemor. Nogle år senere kom brødrene Jørgen (1862), Marius (1864) og Peter som den sidste (1868) til.

Faderen Jørgen Nielsen var daglejer, og moderen gik hjemme og passede børnene, når hun ikke var ude at bidrage til hjemmets underhold. På faderens dødsattest noterede distriktslæge Klein, at faderens *hovedsygdom var drikfældighed* og under *sygdommens varighed* er noteret *ingen hurtig død*. Han havde sikkert ikke fast arbejde, men udelukkende lejlighedsvis jobs, og en del af hans løn blev brugt til brændevin. Moderen, Larsine Kirstine (født Kragh), bidrog til familiens økonomi som vaskekone eller andet forefaldende arbejde. Familien var fattig, og forældrene var sikkert fraværende det meste af dagen i forsøg på at tjene til dagen og vejen, så børnene var meget alene og måtte passe sig selv.

## Skolegang

Da Niels fyldte 7 år i 1864, kom han i skole. Desværre findes der kun få og ufuldstændige skoleprotokoller fra denne periode. I Kerteminde Skoleprotokol 1862-1868 er Niels opført i et enkelt halvår fra november 1867 til maj 1868. Han gik i den ældste klasse i den ikke-betalende borgerskole. I skoleprotokollen er der ikke anført noget i kolonnerne om forsømmelse eller karakterer ud for Niels.

Da Niels mange år senere i 1908 var indlagt på Middelfart Sindssygeanstalt, fortalte han overlægen, at han gik i fattigskole i Kerteminde, hvor han kun fik begrænsede skolekundskaber på grund af, at læreren var dårlig. Det var næppe den eneste grund. Niels har sikkert forsømt skolen mange gange, da han ofte blev sendt ud for at tigge. I journalen har overlægen skrevet: "Allerede som Barn blev han vænnet til at tigge paa Grund af de yderst knappe Forhold i Hjemmet". Så han har sikkert ikke fulgt undervisningen særlig regelmæssigt og har næppe været særlig motiveret for at lære eller i det hele taget modtagelig for undervisning.

På sindssygeanstalten undersøgte lægerne hans skolekundskaber og kom frem til, at de ikke var "meget anderledes end Folk af hans Dannelsestrin", og de skriver videre i journalen: "I Geografi kender han fx alle Hovedstæderne i de europæiske Lande og nævner fejlfrit og i orden Byerne langs Jyllands Østkyst (det maa tilføjes at han angiver, at han har været i saagodt som dem alle Sammen); I Historie ved han dog lidt om Christian d. 4de; beder man ham om at nævne Kongerne før Christian d. 9de, naar han dog ikke længere end til Frederik d. 7de og Christian d. 8de før han ikke kan mere. Ved Regneprøver lykkes Addition ret godt  $20+38=58$   $23+44=67$ . Subtraktion mindre sikkert  $50\div 28=22$ , men  $43\div 17$  først 21 saa 25 – (og efter lang Betænkningstid), Multiplikation kun daarligt  $9\times 11$ : ved skam ikke – 99 men  $12\times 13$  efter mange forsøg 130. Division erklærer han strax ikke at kunne. Månedernes Navne er det ham ganske umuligt at nævne i omvendt Orden, i rigtig Orden gaar det meget nemt".

## Historien om et ur

I 1867 er Niels 10 år gammel. Man må forestille sig, at han er meget alene, ofte bliver sendt ud for at tigge og næsten altid er sulten. En dag bliver han fristet til at stjæle et ur og et par skillinger, mens han er på besøg hos en legekammerat.

Historien starter med, at sømandshustruen Anne Pedersen banker på døren i Langegade 96, hvor Larsine Kragh og Jørgen Nielsen bor med deres børn. Anne henvender sig til Larsine med en pinlig sag, idet hun har en mistanke om, at Larsines søn, Niels, har stjålet et sølvur i hendes hjem, mens han var på besøg hos hendes søn Mads Peder. Niels er hjemme, men han benægter tyveriet, og på det tidspunkt tror Larsine på sin søn.

Så Anne får i første omgang ikke opklaret tyveriet. Hun er i tvivl, for husets hoveddør havde jo ikke været låst, så en tyv



kan have listet sig ind i huset og stjålet uret, uden at hun havde opdaget det. Det er hendes mands ur, et sølvur, som betyder meget for ham. Det hang i deres soveværelse over sengen. Hun er ængstelig for mandens reaktion, når han kommer hjem, at han skal anklage hende for ikke at have passet bedre på hans ur. Hun beslutter sig for at gå til myndighederne, så hun går til rådhuset og henvender sig til politibetjent Holm og anmelder tyveriet. Holm begynder nu at efterforske anmeldelsen. Han begiver sig hen til Langegade 96, hvor han forelægger anklagen mod Niels, men han nægter stadig at have noget med tyveriet at gøre. Holm og moren snakker længe med Niels og både lokker og truer ham til at gå til bekendelse. Først efter længere tids afhøring falder Niels' forsvar sammen, og den 10-årige dreng går til bekendelse. Holm oplyser nu, at Niels vil blive indkaldt til at møde i politiretten i løbet af nogle dage.

Her møder Niels op på byfogedens kontor på rådhuset sammen med sin mor den 17. august 1867. Til stede er byfoged Levezow og retsvidnerne Tornøe og Horne. Retten starter med at afhøre Anne, som fortæller, at hun sov inde i stuen, da hendes mand var borte på arbejde på Lolland, og efter at være stået op gik hun ind i sovekammeret og så, at hendes mands ur, som plejede at hænge på væggen over sengen, var borte. Hun kom efterhånden til den formodning, at det måtte være Niels, der havde taget uret, mens han besøgte hendes søn, Mads Peder, som var Niels' lege-kammerat. Hun vurderede urets værdi til 3½ rigsdaler. Til sammenligning havde en arbejdsmand en dagsløn på ca. 70 skilling (1 rigsdaler = 96 skilling).



*Hans Christopher Diedrik Victor von Levezow var byfoged, politimester og borgmester i Kerteminde 1854-89. I førstnævnte egenskab skulle han dømme i Niels' første retssag. Kerteminde Byhistoriske Arkiv.*

Herefter er det Niels' tur til at blive afhørt. Han forklarer, at han havde benyttet lejligheden, mens Mads Peder var oppe på loftet, til at sjæle sølvuret og to 4-skillinger og en 1-skil-

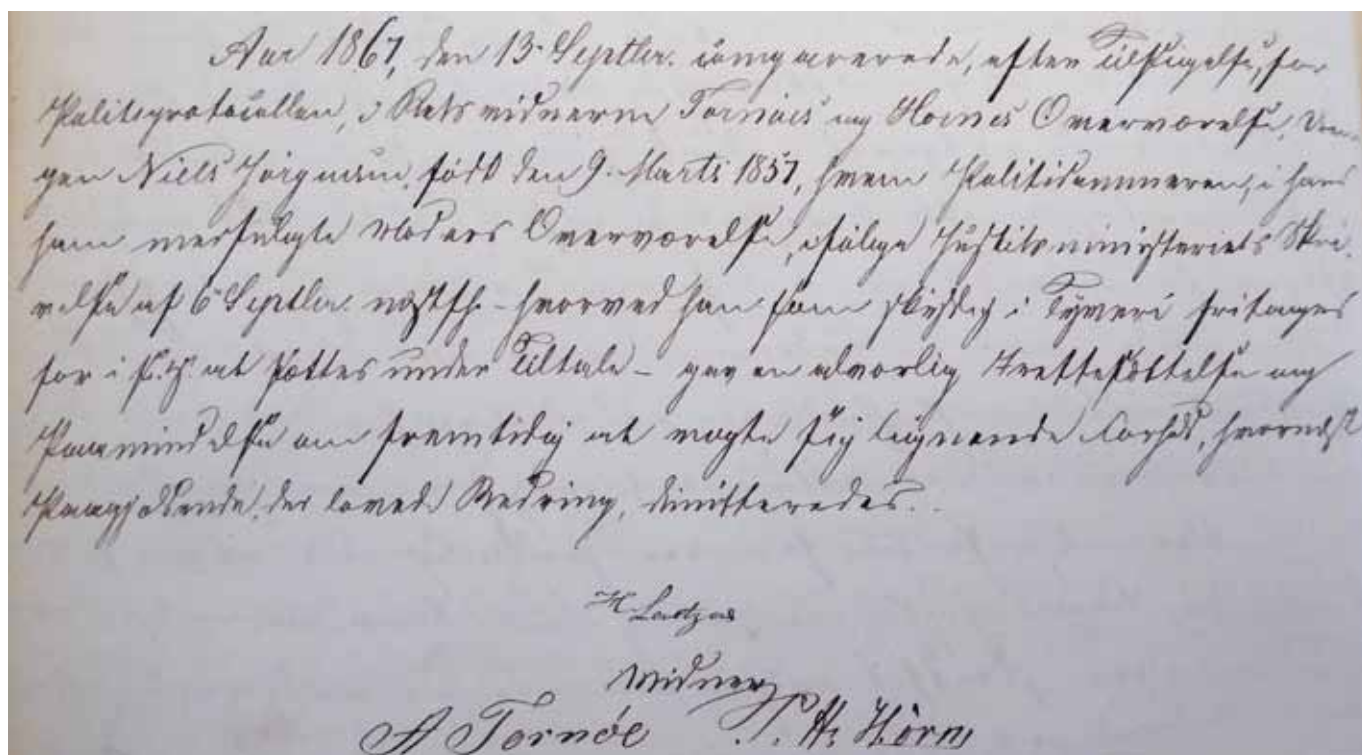
ling fra en dragkiste. Byfogeden skrev Niels' vidneudsagn ind i politiprotokollen: "Han stjal fordi han vilde købe sig Hvedebrød, hvortil han havde stor Lyst ... Han købte nu i Kjerterminde Hvedebrød, som han strax fortærede, for de 9 skilling, og begav han sig derefter på Vei til Taarup paa Hindsholm. Underveis pillede han Værket ud af Uhret, da han ønskede at bruge Hjulene som Legetøi, men etsteds, hvor han tog Plads i Græsset, blev Værket, som han i Mangel af Lommer havde lagt fra sig, borte uden at det var ham muligt at gjenfinde samme, eller Stedet hvor det blev borte. Hans Hensigt vare at sælge Uhret til hvem han paa sin Vei maatte træffe; i Kjerterminde vilde han ikke sælge det, da han der lettere vilde blive opdaget som Tyven. Han mødte efter at have gaaet et Stykke Lauritz Andersen fra Taarup, og faldbød denne Dreng, som var ham bekendt, Uhret, hvis Værdi han slet ikke kjendte, for 2 Skilling, men da Lauritz kun bød 1 Skilling, og ei havde mere hos sig, lod han sig nøie med Skillingen, som strax blev ham udbetalt, og fik nu Lauritz Uhrets Rester, nemlig Sølvvet, som nu i Retten er tilstede ... Sidstafvigte Torsdag købte han for Skillingerne Stikkelsbær som han strax fortærede i Kjerterminde. Han havde aldrig stjaaleet før, og forklarede han at være 11 Aar gammel og stedse at have opholdt sig hos sine Forældre i Kjerterminde uden nogensinde at være bleven tiltalt eller straffet. Sin Fødselsdag kunde han ikke angive".

Nu er det så Niels' mor, Larsines, tur til at blive afhørt. Hun siger, at Niels altid er blevet forsynet med tilstrækkelig føde og ikke af mangel har givet sig til at stjæle, men han var altid lækkersulten. Hun har betalt sømandskonen de fra-stjåle ni skilling og lover snarest at erstatte uret.

Til sidst fortæller politibetjent Holm, at han aldrig havde hørt noget ufordelagtigt om Jørgen Nielsens kone, "som dog af og til lever i Klammeri med Manden, ei heller tidligere har erfaret, at Drengen havde stjaaleet". Herefter er retsmødet slut, men det er sagen langt fra.

Ifølge den borgerlige straffelov af 1866 kunne børn blive straffet med "Riis som tildeles under Fogdens Opsyn. Drengene mellem 10 og 15 Aar og Piger mellem 10 og 12 Aar, og bestemmes Slagenes Antal, der ikke maa være under 10 og ikke over 25, ligeledes i Dommen. For særdeles vanartige Børn kan Straffen fastsættes til 2 Gange 25 Slag Riis, fordeelte paa 2 Dage". Niels står altså til en straf på mellem 10 og 25 slag i den bare numse med et knippe af fx birkegrene, men byfoged Levezow og sognepræst Horne, som har overværet hele behandlingen af sagen i retten, og som også er medlem af kommunens fattigudvalg, er i tvivl om det rimelige i at straffe Niels. De tør dog ikke selv





I Kerteminde Politiprotokol kan man 13. september 1867 læse dommen over Niels' ur-tyveri. Nåde går for ret, så han slipper med "en alvorlig Irettesættelse".

afgøre sagen og anmoder amtmanden om en udtalelse. Men inden Levezow skriver til amtet, beder han sognepræst Horne om at undersøge forældrenes forhold, herunder om det kan forventes, at de kan holde Niels fra yderligere tyverier. Horne skriver derefter i en udtalelse, at "Drengen Niels Jørgensen har ikke noget godt Vidnesbyrd fra Skolen, dog maa det bemærkes, at den ikke nogensinde har sporet hos ham nogen Tilbøjelighed til at stjæle. Det kunde mulig være en formildende Omstændighed, at han endnu er meget ung. Han er nemlig kun noget over 10 Aar, – efter Forhøret er han opgivet et Aar ældre. Han har vel gjort sig skyldig i Tyveri, men efter de foreliggende Omstændigheder synes han ikke at have været sig bevidst, hvor meget han har taget. Jeg antager, at det, som muligt vilde virke gavnligt paa ham, var, om han ikke fik en ubetydelig offentlig Straf, men derimod en alvorlig Tilrettevisning under fire Øjne, til hvilket sidste jeg tilbyder min tjeneste".

Denne vurdering af sagen er dog ikke tilstrækkeligt for amtet, som beder om at få forældrenes forhold yderligere undersøgt – en opgave, der tilfalder Fattigudvalget i Kerteminde. Herfra lyder indstillingen, at afstraffelsen godt kan overlades til forældrene, og at tiltalen derfor bør frafalde. Det er nok udelukkende moderens fortjeneste, at Niels ikke bliver straffet. Faderen Jørgen er stadig borte på arbejde på Lolland og har ikke kunnet forsikre byfogeden om, at han nok skal tage sig af at straffe Niels behørigt.

Ifølge straffeloven er det kun justitsministeriet, som kan afgøre sagen. Amtmandens indstilling hertil følger Fattigudvalgets. Det tager kun ca. en uge for Justitsministeriets embedsmænd at behandle sagen, og to dage efter at justitsministeriet har meddelt Kerteminde Kommune sin afgørelse, indkaldes Niels og hans mor til politiretten i Kerteminde, hvor de får at vide, at Niels går fri, mod at han får en alvorlig irettesættelse og påmindelse om at vogte sig for lignende forhold i fremtiden.

Niels var heldig, at han mødte forståelse fra politibetjent Holm, byfoged Levezow, sognepræst Horne og Fattigudvalget, hvilket sikkert skyldtes, at Holm sagde god for familien på trods af problemer med fattigdom og faderens drikfældighed. Med Niels' tyveri er det første gang, familien optræder i Fattigudvalgets protokol, og heldigvis for Niels vurderede Fattigudvalget og byfogeden, at forældrene har nogenlunde styr på deres børn, og at afstraffelsen kan overlades til dem. Men desværre er det ikke sidste gang, familien, og i særdeleshed Niels, er i kontakt med Fattigudvalget. Kun et par år senere må familien flytte på fattiggården.

### Familien flytter på fattiggården

Den ovenfor omtalte hændelse med Niels' tyveri af et ur skete i sommeren 1867, og Niels slap med en irettesættelse af byfogeden, men var sikkert fremover under observation af den lokale politibetjent Holm og skolen.

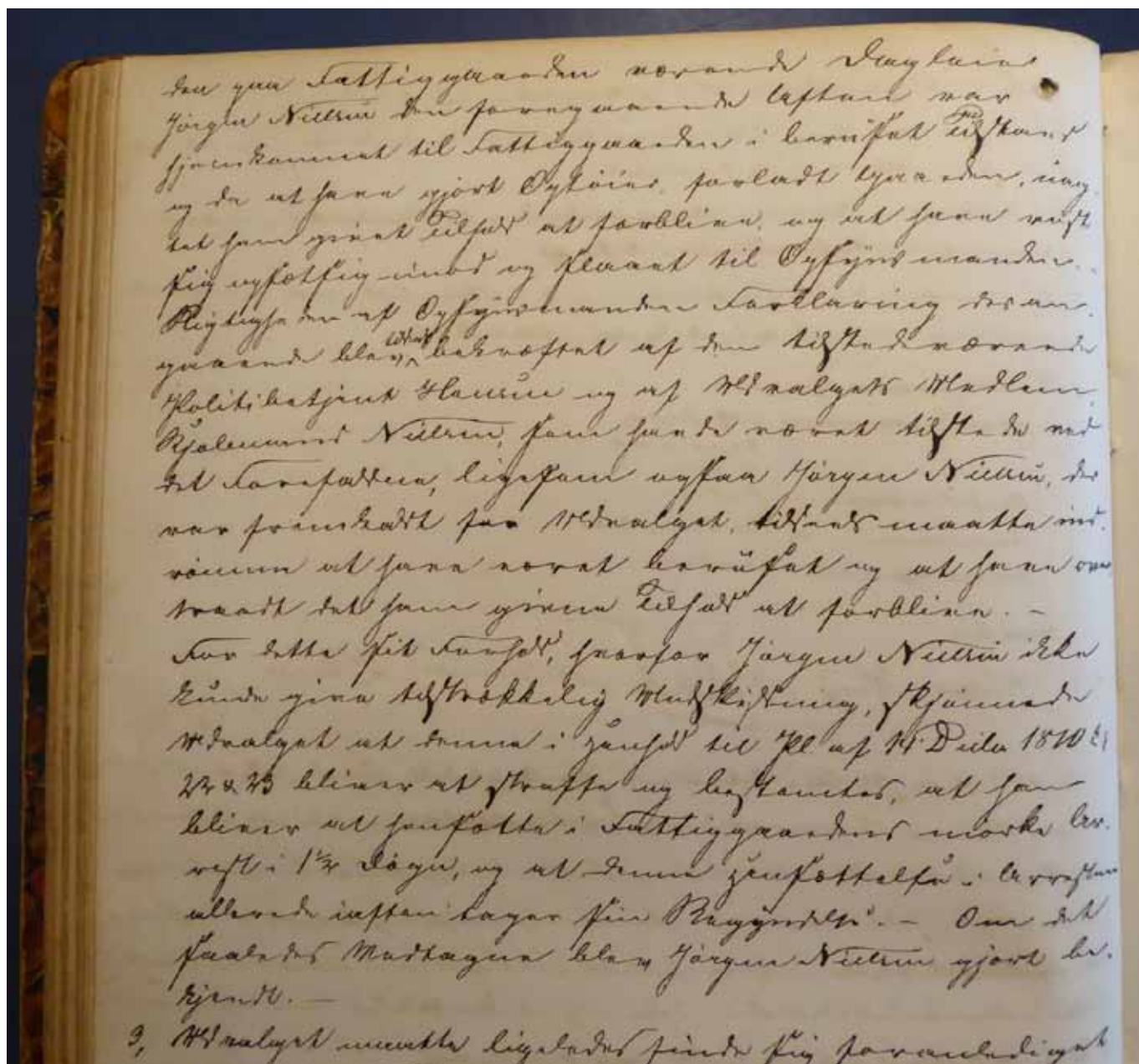
Børneflokket var i 1867 på seks børn, men blev reduceret

til fem, idet den ældste, datteren Stine Marie, kom ud at tjene, formentlig i november 1868 efter konfirmationen. Men samme år fødte moren endnu et barn, som blev døbt Peter, så nu var der igen seks børn i alderen fra 0 til 11 år at forsørge. Fra nu af gik det ikke godt for familien, farens drikkeri blev værre og pengene færre, og til sidst havde de ikke råd til huslejen. Familien blev sat på gaden og måtte flytte på fattiggården.

I folketællingen 1870 er Niels registreret med familien på fattiggården i Langegade 113. Han er da knap 13 år. Farens drikkeri fortsatte på fattiggården, og på et tidspunkt blev kommunens Fattigudvalg indblandet i en episode, som udspillede sig på fattiggården. I Kerteminde Fattigudvalgs Forhandlingsprotokol findes en beskrivelse af episoden, som

anskueliggør familiens problemer med faderens drikkeri. Det foregik den 7. september 1870, altså kort tid efter familien var flyttet ind på fattiggården. Episoden fik Fattigudvalget til at mødes næste dag på Rådhuset og diskutere sagen. I protokollen er anført, at Jørgen Nielsen vendte hjem til fattiggården i beruset tilstand og gjorde optøjer mod opsynsmand Nørregård. Jørgen ville forlade gården igen, men det forbød Nørregård, hvorefter Jørgen blev opsætsig og havde slået opsynsmanden og derefter forladt gården. Hele episoden blev næste dag bekræftet på et møde på Rådhuset af politibetjent Hansen og fattigudvalgets medlem, købmand Nielsen, som begge havde været tilstede på fattiggården, da Jørgen gjorde optøjer.

Jørgen var også indkaldt til mødet for at forklare sin opfø-



Kerteminde Fattigudvalgs protokol fortæller 9.8.1870 om faderen Jørgen Nielsens opsætsighed på fattiggården.

sel, og han indrømmede at have været beruset, og at han havde overtrådt Nørregårds forbud mod at forlade fattiggården. Han kunne ikke give nogen *tilstrækkelig undskyldning* for sin opførsel, og hele affæren endte med, at udvalget bestemte, at Jørgen som straf skulle "hensættes i Fattiggårdens mørke Arrest i 1½ Døgn, og at denne Hensættelse i Arresten allerede i Aften tager sin Begyndelse".

Episoden fik et efterspil, idet Fattigudvalget på et senere møde 11. november 1870 vedtog, at "så længe daglejer Jørgen Nielsens sygdom vedvarer ugentlig at udbetale 2½ Rigsdaler". Udvalget måtte altså erkende, at Jørgen Nielsen var syg af drikfældighed og derfor ikke kunne forsørge sin familie. For at undgå at pengene gik til brændevin, formoder jeg, at pengene blev udbetalt til Larsine.

Året efter at familien var flyttet på fattiggården, døde faren, Jørgen Nielsen, 14. juni 1871, 41 år gammel af apopleksi, dvs. en hjerneblødning, hvilket ikke er usædvanligt efter langs tids alkoholmisbrug. Fattigudvalget trådte til igen og sørgede for, at Larsine kunne forsørge sine børn. På udvalgets møde 11. juli 1871 vedtog man, "at Den til fast Fattigforsørgelse af Byraadet anerkjendte Dagleier Jørgen Nielsens Enke vedtages det at yde en fast Understøttelse til hende og hendes 4 uforsørgede Børn af 5 Rd. ugentlig, og hvilken Understøttelse tager sin Begyndelse førstkommende Fredag". Larsine fik dette beløb frem til 14. december 1872, hvor beløbet hæves til 9 Rd., som fortsætter frem til 31. juni 1873. På det tidspunkt var Larsine så syg af kræft, at hun ikke mere kunne tage sig af børnene, hvorfor Fattigudvalget begyndte at finde plejefamilier til børnene, Jørgen

på 11 år, Marius på 9 år og Peter på 5 år. Johanne blev den sommer 14 år, så hun kom ud at tjene efter konfirmationen.

Rebslager Henriksen, som var medlem af Fattigudvalget, foreslog på udvalgets møde 13. maj 1873, at Niels' lillebror Jørgen kom i pleje hos bager Johan Joseph Eitz i Vestergade 14 for en betaling af 20 Rigsdaler årligt. Jørgen blev senere udlært som sadelmagersvend. På samme møde påtog Pastor Krog, som også var medlem af Fattigudvalget, sig at finde en plejefamilie til Niels' lillebror Marius. Han forhandlede først med sadelmagermester Hansen, men rebslager Henriksen i Langegade 53, som også var medlem af Fattigudvalget, foreslog, at Marius kom i pleje hos ham, og sådan blev det vedtaget på Fattigudvalgets møde 20. maj 1873. Henriksen fik bevilget en betaling på 40 Rigsdaler for det første år og 30 Rigsdaler for de følgende år indtil konfirmationen i 1878. Marius kom i lære og blev udlært som rebslagersvend. Det mindste af børnene var den 5-årige Peter. I fattigudvalgets protokol er han ikke nævnt, hvilket sikkert skyldes, at han kom i pleje hos Larsines fem år yngre bror, Niels Kragh, og hans kone, Bodil Kirstine Hansen i Rønninge Mark knap 10 km syd for Kerteminde.

Larsine døde 6. november 1873 af tæring, dvs. kræft. På dødsattesten har distriktslægen Klein anført, at hovedsygdommen var kræft i underlivet, og at sygdommen havde varet et år. Som den endelige dødsårsag er skrevet "tab af kræfter". Larsine er simpelthen slidt op, hvilket ikke synes mærkelig efter ni fødsler og et slid og slæb med at forsørge alle børnene og en drikfældig mand.



Fattiggården i Kerteminde lå kun få meter fra Niels' barndomshjem. Akvarel af Johannes Klokke, 1920, Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

# Fra bog til din skærm

Af Per Andersen

Jyllingevej 111  
2720 Vanløse  
PAN@slaegt.dk



Slægtsforskernes Bibliotek er efterhånden kendt af mange – både i og uden for foreningen. Et stigende antal brugere finder frem til bibliotekets digitaliserede værker, enten på bibliotekets side (bibliotek.dis-danmark.dk) eller med Google-søgninger. Vi forventer, at der i år bliver mere end 700.000 downloads af bibliotekets titler.

Brugen af biblioteket vokser naturligt med mængden af titler, der er online. Vi har nu passeret 7.000 online titler, og inden årets udgang passerer vi 8.000 titler. Et godt spørgsmål er derfor: Hvordan arbejder vi med de mange bøger, og hvordan ender de med at være en PDF-fil på din computer? Det fortæller vi lidt om i denne artikel.

## 1. Råmateriale

Råmateriale til arbejdet med bøgerne er primært vores omfattende samling af bøger i bibliotekets lokaler i Albertslund. Da der er kommet flere store samlinger af bøger ind den senere tid, ved vi ikke helt præcist, hvor mange bøger vi har stående i Albertslund. Men estimatet er, at der på de over 200 m<sup>2</sup> befinder sig 35.000 titler.

Kernen i samlingen daterer sig tilbage til lukningen af Landsarkivet på Jagtvej i København, hvorfra biblioteket modtog en større samling bøger i 2012. Siden da er biblioteket vokset med bøger og bogsamlinger fra både private og offentlige donatorer. Blandt de offentlige givere finder vi biblioteker og arkiver, der har overdraget os deres samlinger eller dele af deres samlinger.

Blandt de store samlinger, vi har modtaget det seneste år, tæller en omfattende samling på ca. 95 hyldemeter personalhistoriske bøger fra Rigsarkivet i København, en stor del af biblioteket fra det nu nedlagte slægtsgårdsarkiv på Gl. Estrup og en stor samling fra et af landets største biblioteker. Samtidig afventer Slægtsforskernes Bibliotek den store Genealogiske Samling fra Biblioteket Frederiksberg – omkring 100 hyldemeter. Aftalen er indgået, men overdragelsen er blevet forsinket på grund af sundhedskrisen.

Der blev desuden i 2017 indgået en aftale mellem Rigsarkivet og Danske Slægtsforskere Odense om scanning af Rigsarkivets bogsamling i Odense. Arbejdet udføres i samar-

bejde med Slægtsforskernes Bibliotek, og de digitale bøger overføres hertil.

De mange bøger er et godt grundlag for skanning og digitalisering. Men der er flere måder at gøre dette på.



Frivillige pakker bøger på Rigsarkivet i 2019. Her fra venstre Berit Pagh, Flemming Hatting Hansen og Kirsten Andersen.

## Bliv frivillig

Biblioteket fungerer ved hjælp af omkring 20 frivillige. Men vi kan altid bruge flere frivillige, så er du interesseret, så kontakt os venligst på [bibliotek@slaegt.dk](mailto:bibliotek@slaegt.dk) og hør nærmere. Vi har både arbejde, der foregår i Albertslund, og arbejde, der kan udføres hjemmefra.



I december 2019 indgik Slægtsforskernes Bibliotek (ved Per Andersen) aftale med Bibliotek Frederiksberg (ved bibliotekschef Tina Pihl) om overdragelse af den store Genealogiske Samling

## 2. Skanning

En traditionel skanning af bøger sker ved hjælp af en bogskanner, hvor man sidder og bladrer bogen igennem og skanner hver side eller hvert opslag med to sider. Det tager relativt lang tid at gøre dette. Med en pladeskanner (flatbed skanner) kan vi skanne omkring 150-200 sider i timen.

Men der findes en langt hurtigere måde at skanne bøger på – nemlig med en gennemløbsskanner med arkføder. Den skanner begge sider af arkene på én gang og skanner op mod 3.000 sider i timen. Så det er meget sjovere!

Det forudsætter dog, at bøgerne bliver skåret op i ryggen, således at de bliver til løbblade. Derfor er vi rigtig glade for, at der kommer så mange bøger ind, for det øger antallet af dubletter, vi får – og det er netop disse dubletter, der bliver skåret op og skannet. Derefter bliver bøgerne kasseret, men vi har stadig et eksemplar af bogen på hylden.

Efterhånden er det sådan, at vi kan holde os beskæftigede alene ved at skanne dubletter, men der sker dog også en nødvendig skanning med pladeskannere. Det sker fx, når der er specielle ønsker på skanning af en bog, der kun findes et enkelt eksemplar af.



Traditionel bogskanner



Gennemløbsskanner med arkføder

## 3. Æstetisk efterbehandling

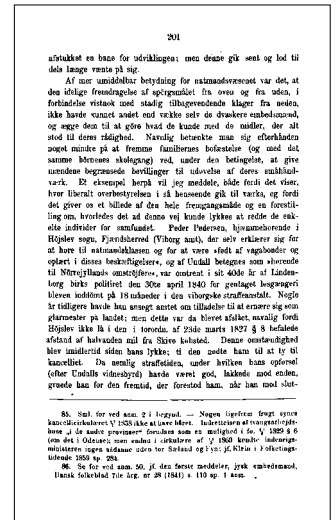
Med skanningen slutter processen for mange andre, der skanner og lægger bøger online. Men ikke hos os. Vi er vist de eneste i Danmark, der laver en æstetisk efterbehandling af bøgerne inden elektronisk publicering.

Den æstetiske efterbehandling er ikke kun et spørgsmål om, at resultatet ser godt ud, men i høj grad også fordi vandrette linjer, lige store sider, ens margin og god kontrast i teksten er afgørende for læsbarheden af teksten. Illustrationerne her taler vel for sig selv.

Der findes skanningsprogrammer, der gør noget af denne efterbehandling automatisk ved skanningen, men de er ofte mangelfulde og med utilfredsstillende resultater. Vi har høje krav til kvaliteten af vore skanninger, og vi anvender

derfor et særligt program, der netop er udviklet til efterbehandling af skannede bøger.

I dag er den æstetiske efterbehandling den mest tidskrævende del i hele processen, men vi lægger stadig vægt på den kvalitet, det tilfører de digitale udgaver. **q**



En side fra bogen "Tatere og Natmandsfolk" før og efter æstetisk efterbehandling

## 4. Tekstgenkendelse

Den næste del af efterbehandlingen handler om OCR behandling – det står for "Optical Character Recognition". Processen sørger for, at teksten på en side bliver genkendt som elektronisk tekst og bliver gemt sammen med PDF-filen. Dermed bliver det muligt at udføre tekstsøgninger i PDF-filen, og den kan indekseres af Google, så hele teksten bliver søgbar ved Google-søgninger.

Denne søgbarhed er helt afgørende for anvendeligheden af de skannede bøger. Igen kan en række skanningsprogrammer lave OCR, men vi har valgt det program på markedet, der har den bedste tekstgenkendelse (Finereader).

Finereader er meget nøjagtig, når det kommer til latinske bogstaver. Derfor laver vi ikke ret meget korrektur på tekstgenkendelsen, selv om vi ved, at der måske er et par procent fejl i genkendelsen. Man kan sige, at med omkring 1,5 mio. sider behandlet på nuværende tidspunkt, ville korrekturlæsning også være ret uoverskuelig.

En særlig problemstilling er frakturskrift – såkaldt gotisk skrift. Da vi også behandler bøger fra 1800-tallet og tidligere, er det væsentligt at lave tekstgenkendelse på disse. Her er Finereader ikke særlig fejlfri, blandt andet kan den ikke genkende æ og ø (og inden nogen nævner å, så husk



I den indankede Doms Præmisses hedder det: „Efter Arrestantens egen Tilstaaelse og de øvrige under Sagen fremkomne Oplysninger ere Sagens nærmere Omstændigheder følgende:

Den 15de April f. A. om Aftenen var Arrestanten, der paa den Tid havde Arbeide ved Jernbanearbejdet mellem Fredericia og Veile, tilstede ved en hos Smed og Høker Anders Peder Pedersen i Andkær afholdt Legestue hvorved der var Dands og Brændeviinsudskjenkning, og da Dandsen omtrent Kl. 2 om Natten var ophørt, forblev han tilligemed endeel andre deels danske deels svenske Jernbanearbeidere hos Smeden endnu i omtrent 2 Timer. Imod Slutningen af disse opstod der, uden at den nærmere Anledning dertil er oplyst, mellem nogle af de Tilstedeværende Skjænderi og Strid, hvori ogsaa Arrestanten deltog, og det maa i saa Henseende navnlig ansees tilstrækkelig godtgjort, deels at Arrestanten, medens en svensk Jernbanearbeider Svend Johansen brødes med en dansk Jernbanearbeider om en Stok, har med den flade Haand givet Svend Johansen et Slag i Hovedet, deels at Arrestanten ved en senere Leilighed — som det maa antages, medens Svend Johansen, efter af nogle danske Jernbanearbeidere at være bleven kastet ud af Huset, søgte igjen at tvinge sig ind — med en i en Kniv anbragt Pibekradsjer eller Syl, hvoraf tidligere var afbrækket et lille Stykke, har bidragt Svend Johansen flere Stød og derved tilføjet ham et ikke betydeligt Saar i venstre Kind, samt et ligeledes mindre Saar i Nakken, hvilke Saar senere ere lagte uden at efterlade skadelige Følger.

I den indankede Doms Præmisses hedder det: „Efter Arrestantens egen Tilstaaelse og de øvrige under Sagen fremkomne Oplysninger ere Sagens nærmere Omstændigheder følgende:

Den 15de April f. A. om Aftenen var Arrestanten, der paa den Tid havde Arbeide ved Jernbanearbejdet mellem Fredericia og Veile, tilstede ved en hos Smed og Høker Anders Peder Pedersen i Andkær afholdt Legestue hvorved der var Dands og Brændeviinsudskjenkning, og da Dandsen omtrent Kl. 2 om Natten var ophørt, forblev han tilligemed endeel andre deels danske deels svenske Jernbanearbeidere hos Smeden endnu i omtrent 2 Timer. Imod Slutningen af disse opstod der, uden at den nærmere Anledning dertil er oplyst, mellem nogle af de Tilstedeværende Skjænderi og Strid, hvori ogsaa Arrestanten deltog, og det maa i saa Henseende navnlig ansees tilstrækkelig godtgjort, deels at Arrestanten, medens en svensk Jernbanearbeider Svend Johansen brødes med en dansk Jernbanearbeider om en Stok, har med den flade Haand givet Svend Johansen et Slag i Hovedet, deels at Arrestanten ved en senere Leilighed — som det maa antages, medens Svend Johansen, efter af nogle danske Jernbanearbeidere at være bleven kastet ud af Huset, søgte igjen at tvinge sig ind — med en i en Kniv anbragt Pibekradsjer eller Syl, hvoraf tidligere var afbrækket et lille Stykke, har bidragt Svend Johansen flere Stød og derved tilføjet ham et ikke betydeligt Saar i venstre Kind, samt et ligeledes mindre Saar i Nakken, hvilke Saar senere ere lagte uden at efterlade skadelige Følger.

Gotisk skrift fra Højesteretstidende 1867 og genkendelse af teksten med Transkribus

at dette bogstav først kom langt senere). Vi er derfor ved at teste og oplære programmet Transkribus til genkendelse af gotisk skrift, og dette program giver langt færre fejl end Finereader.

Funktionen betyder også, at hvis man har svært ved at læse den gotiske skrift i bøgerne, kan man kopiere teksten over i et andet program som almindelig latinsk skrift.

### Bliv sponsor

På grund af bibliotekets mange aktiviteter og aftaler er udgifterne til driften af biblioteket blevet fordoblet på få år. Finansiering af biblioteket er derfor en konstant udfordring. Hvis du værdsætter vores arbejde til gavn for alle slægtsforskere, kan du blive sponsor for biblioteket for kr. 500 for 2020.

Læs mere her: [www.dsshop.dk/sponsorat](http://www.dsshop.dk/sponsorat).

## 5. Publicering

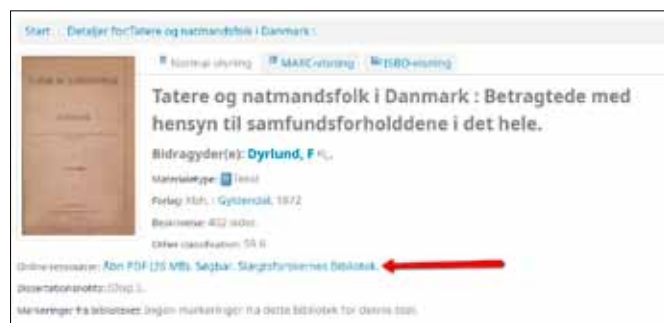
De digitale udgaver af bøgerne er registreret i bibliotekets database på linje med de fysiske bøger. Bibliotekssystemet fungerer, som man kender det fra andre biblioteker, såsom bibliotek.dk. Man kan også i vores system søge bøgerne frem på stikord, titel, forfatter m.v.

Desuden har vi en fritekstsøgning, som betyder, at man kan søge efter et hvilket som helst udtryk i samtlige skannede bøger. Som ved andre Google-søgninger får man en liste med resultater, hvor den søgte tekst optræder en eller flere gange i teksten. Man kan vælge at få de mest relevante resultater øverst. Det er en god måde at finde bøger om en bestemt slægt, et bestemt sted eller et bestemt emne.



Der er på bibliotekets side to søgemuligheder:

- 1 – Der søges i bibliotekssystemets bibliografiske data på alle registrerede værker.
- 2 – Der søges fritekst i alle online værker.



Har man fundet en bog, som også findes online, kan man klikke på linket efter "Online-ressourcer". Det åbner PDF-filen på din maskine.



Her vises resultatet af en fritekstsøgning på ordet "Tatere". Der er 138 resultater, og billedet viser de første tre.

## Besøg biblioteket

Det er muligt at besøge biblioteket i Albertslund, enten for at se i bestemte bøger, der endnu ikke er online, eller bare for at se den store samling og høre om vores arbejde. Der er generelt åbent om mandagen og torsdagen, men man skal i forvejen lave en besøgsaftale. Skriv til [bibliotek@slaegt.dk](mailto:bibliotek@slaegt.dk).

Når man har hentet en PDF-bog fra Slægtsforskernes Bibliotek, kan man ved hjælp af Kontrol-F få et søgefelt, hvor man kan søge efter, hvor den præcise tekst befinder sig i værket.

Bibliotekets side er: [bibliotek.dis-danmark.dk](http://bibliotek.dis-danmark.dk) (vi arbejder på at få dette ændret til [bibliotek.slaegt.dk](http://bibliotek.slaegt.dk), men det er ikke ligetil).

Slægtsforskernes Bibliotek skal selvfølgelig overholde loven om ophavsret, og vi kan kun lægge bøger online, som vi har fået tilladelse til. Vi har dog indgået en såkaldt licensaf-

tale med Copydan, således at vi kan lægge en lang række bøger online, udgivet frem til og med 1989 uden at spørge forfatter/forlag om lov til dette. Til gengæld betaler vi et årligt beløb til Copydan. Denne aftale har meget stor betydning for vores arbejde.

Derudover har vi aftaler med en række udgivere, forfattere og ophavsrethavere i øvrigt om at gøre deres værker tilgængelige online. Det gælder fx en række amtshistoriske selskaber, Dansk Adelsforening, Rigsarkivet og Nationalmuseet. Senest har vi indgået en aftale med Museet for Søfart i Helsingør vedr. deres årbøger.

Aftalen med Copydan sammen med den omfattende efterbehandling af værkerne gør, at Slægtsforskernes Bibliotek er en helt unik kilde til litteratur inden for slægtsforskning, personalhistorie, lokalhistorie og historie i Danmark. Dels er der tale om den største digitale samling inden for disse emner, dels er en stor del af titlerne i dag kun tilgængelige online hos os.

## En hestetegning i en kirkebog

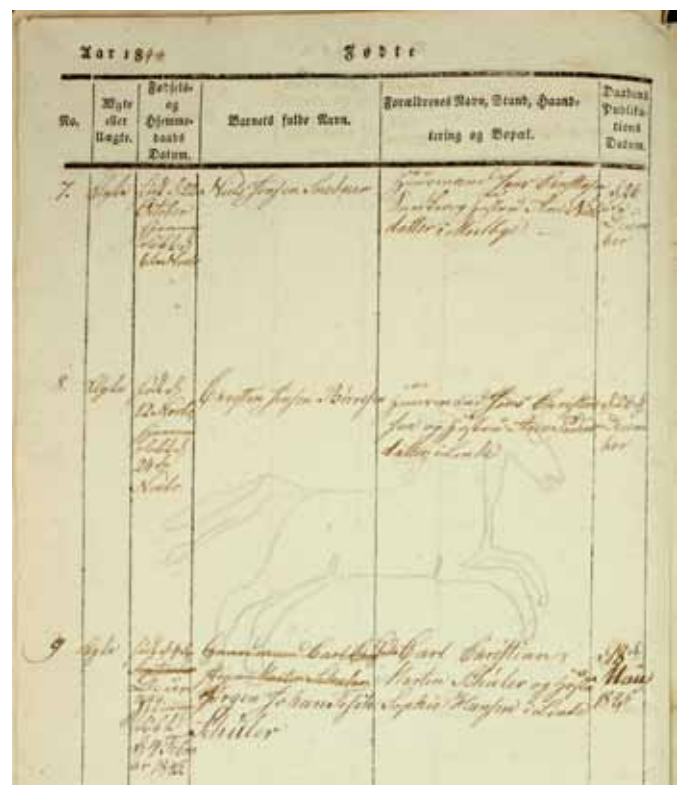
I Slægtsforskeren nr. 3, 2018 bragte vi et billede af en side fra kontraminiestralbogen for Linde Sogn, Randers Amt. Mellem indførslerne af fødte drenge 1831-1862 var der på side 17 tilsyneladende noget umotiveret tegnet en flot hest i galop med flyvende hale. Havde den mon en forbindelse til de tre drenges dåb, der var indført på siden, eller havde degnen bare haft lyst til lidt kreativ udfoldelse? Det er svært at sige noget om.

Men måske er der en forklaring? Et medlem i Randers har fundet en artikel i Randers Amtsavis fra 26. juni 2004, hvor der fortælles om en arkæologisk udgravning. Her har man lige uden for Linde Kirkegård fundet et næsten komplet skelet af en hest, der åbenbart var begravet her. Arkæologerne mente at kunne fastslå, at hesten ikke var ældre end Vikingetiden, måske yngre. I nærheden fandt man en sten-kistegrav, som måske kunne sættes i forbindelse med hesten. Måske, måske.

Der er unægteligt gået et par år mellem hestens begravelse og degnens kunstneriske udfoldelser, så det er måske mest sandsynligt, at der ikke er nogen forbindelse mellem de to hændelser. Men man kan vel heller ikke afvise, at fortællinger om hesten, der fik et smukt hvilested med en fantastisk udsigt, har overlevet gennem århundre-

der og har spøgt i degnens tanker? I hvert fald er der stof for fantasien at lege med.

Kathrine Tobiasen



# Aktive husmødre

**Af Kathrine Tobiasen**

Korsagervej 13, 8940 Randers

Tlf. 41 28 65 30

Mail: kto@slaegt.dk



Når man tager et kig på sin samling af slægtsforskerfund, vil det for langt de fleste af os falde i øjnene, at vi har meget mere at fortælle om de mandlige aner end de kvindelige. Det var mændene, der var de aktive forsørgere med jobbet, og dem, der stod for eventuelle ejendomshandler. Det vigtigste mål for en kvinde var langt op i tiden at blive gift og derefter passe hus og børn og servicere husfaren. Det er der normalt ikke meget spændende stof i.

Min mormor, Dorthea Sørensen, f. Jessen, døde, da jeg var seks år, og jeg har kun et noget tåget billede af en rar, stilfærdig bedstemor. I min forskning har jeg fundet oplysninger om hendes fødsel og opvækst, der må have været ganske hård, idet hendes forældre døde, da hun var henholdsvis et og syv år, hvorefter hendes ældre søskende stod med



*Dorthea Jessen, gift Sørensen*

forsørgerpligten. Hun kom, som det var almindeligt dengang, tidligt ud at tjene, men i 1908 blev hun, 22 år gammel, gift med en gårdejer i Horne, Ribe Amt, og startede en tilværelse som hustru og mor. Fem børn blev det til, men derudover var hun husmor, og – som det også var almindeligt – hun har ikke efterladt sig dagbøger eller breve.

## Herreløse aviser på Mediestream

Der er altså ikke så meget at komme efter, når det gælder "kød-på-slægten". Som så mange andre har hun bare været en ret anonym husmor. Men nu har vi jo Mediestream, og lige for tiden har vi ovenikøbet mulighed for at søge i nyere, såkaldt "herreløse" aviser (aviser, som nu er ophørt) hjemme på vores egen pc. En mulighed, som vi ellers har måttet til landets biblioteker for at udnytte; vi må krydse fingre for, at dette tilbud fortsætter efter Coronakrisen. I de herreløse aviser har vi mulighed for at komme længere op i tiden. Og det er ganske nemt og gratis at sætte en søgning i gang.

Jeg tastede "Dorthea Sørensen Dejgaard" i søgefeltet (husk at her vil det være kvindernes giftenavn, der skal bruges), og retur kom en henvisning til en artikel med den lovende overskrift, "Overraskende Hjelpekassevalg i Horne". Hvad var så det for noget?

Artiklen havde den 23. marts 1929 været bragt i en avis ved navn Sydvestjylland, der udkom 1927-1959, og den kunne berette om, at Dansk Kvindesamfund havde erobret 4 ud af 5 mulige mandater ved valget til Hjelpekassebestyrelsen i Horne Sogn. Den gamle bestyrelse havde nægtet at optage en kvinde på kandidatlisten, men det viste sig at være en rigtig dum beslutning. For Dansk Kvindesamfunds afdeling i Horne fik i den grad kvinderne på barrikaderne, og det lykkedes dem at få opstillet en ny liste A med udelukkende kvinder ved siden den gamle bestyrelses liste B og en liste C for den nordlige del af sognet.

Og engagementet holdt valget igennem. Der blev afgivet i alt 233 stemmer, og heraf gik de 138 til liste A, mens B fik 61 stemmer og C 34 stemmer. Det betød 4 mandater til liste A og 1 til liste B. Blandt de 4 mandater til Dansk Kvinde-



samfunds liste finder vi Dorthea sammen med tre husmor-kolleger. Den tidligere formand fik liste Bs enlige mandat, og vi kan så i dag sidde og fundere over, hvordan han mon har befundet sig som ene hane i kurven. Og jeg fik føjet en ny brik til mit billede af en mormor, som nok har været mere handlekraftig, end jeg sådan gik og forestillede mig.

### Medlem af Kvindernes Fredsliga

Også min farmor har været aktiv, og også hende kunne Mediestream finde frem til. Den 22. oktober 1932 deltog hun i Kvindernes Fredsligas Vardekreds' møde i Oksbøl. Avisen Sydvestjylland bemærker, at her mødte en del op trods det dårlige vejr, og der blev valgt en kredsbestyrelse. Denne var sammensat af tre fruer fra egnen, heriblandt farmor, Kathrine Tobiasen, og to frøkener, hvoraf i hvert fald den ene udtrykkeligt var lærerinde, et meget udbredt erhverv for ugifte kvinder. To suppleanter blev nævnt: min farmors svigerinde, Karen Tobiasen, og endnu en lærerinde. Farmor var i øvrigt traditionen tro opkaldt efter sin farmor, Maren Kathrine, men nægtede hele livet at kendes ved det gammeldags Maren.

Disse begivenheder fandt sted ca. 15 år efter, at kvinderne efter en sej kamp havde fået valgret, og de viser, at engagementet blomstrede ude omkring i de små sogne. At husmødre ikke bare var en grå masse, der passede gryderne og vaskebaljerne bag hjemmenes døre. Denne lille artikel kan tjene som en opfordring til ikke at glemme dine kvindelige slægtninge, når du går på jagt i Mediestream. Der kan sagtens være gode gevinster at hente.



*Maren Kathrine Jensen, gift Tobiasen*

### Hjælpekasser

Såkaldte frie fattigkasser blev oprettet ved lov 1856; de skulle yde hjælp til værdigt trængende, uden at det kostede tab af de rettigheder, som bistand fra det offentlige fattigvæsen ellers medførte – så som retten til frit at kunne gifte sig og stemmeret. Kassernes midler kom fra private bidrag, fx indsamlinger i kirkerne.

I 1907 skiftede kasserne navn til hjælpekasser for at understrege, at denne hjælp absolut ikke måtte sammenlignes med fattighjælp. Formanden for Hjælpekassen i Silkeborg, F. Lund, skrev i tidsskriftet Kvindevalgret, nr. 3 1908: "Der er vel næppe nogen af den nyere Tids sociale Love, der vil faa saa stor Betydning for Samfundet, og som i den Grad er præget af den ethiske Retfærdighedsfølelse, som Loven om Hjælpekasser. Men det er dog først, naar det gaar op for Samfundet i sin Helhed, hvad denne Lov tilsigter, og at dette Maal kan naas uden økonomiske Ofre, snarere det modsatte, at Loven vil komme til at virke fuldt ud."

Hjælpekasserne lededes af en lokalt valgt bestyrelse, og de fungerede frem til socialreformen i 1933.

# Tema: Historiske kort

Af Henning Karlby

Rylevej 8, Bro  
5464 Brenderup  
karlby@privat.dk



Historiske kort på nettet er en fantastisk hjælp, hvis vi vil vide noget om, hvad det var for en egn, vores forfædre levede i. Hvad var det for en gård? Hvor lå gården? Blev den flyttet under udskiftningen fra slutningen af 1700-tallet til begyndelsen af 1800-tallet? Kommer dit familienavn fra en slægtsgård, og hvis ja – hvor lå den så? Der kan være mange flere spørgsmål, du vil stille, når du ønsker at få kød på slægten. Nogle af disse spørgsmål vil denne artikel forsøge at give svar på, og desuden vil den give inspiration til at løse nogle af dine egne opgaver. Emnet, der søges belyst her, er så stort, at dette tema aldrig kan blive udtømmende.

## Lidt korthistorie

Til alle tider har mennesker ønsket at vide, hvor i verden de befandt sig. Det har ført til, at der er tegnet kort på baggrund af de observationer, som folk gjorde sig, når de rejste

rundt. Figur 1 viser et danmarkskort fra ca. 1714. Det var stort set, hvad man havde, indtil Videnskabernes Selskab blev oprettet og for alvor begyndte at kortlægge Danmark. Man kan se, at det ligner Danmark. Man forsøgte dengang blot at placere bygninger, byer og kyststrækninger i forhold til hinanden, sådan som man oplevede det, når man bevægede sig rundt.

Kort fra før 1800-tallet fra Danmark og hele verden kan findes på Det Kongelige Biblioteks hjemmeside; begynd på denne adresse: [www5.kb.dk/maps/kortsa/2012/jul/kortatlas/subject210/da](http://www5.kb.dk/maps/kortsa/2012/jul/kortatlas/subject210/da)

## Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Selskabet blev oprettet i 1742 for at fremme videnskab og teknologi. I 1743 fik det kongelig beskyttelse. Hovedformålet blev beskrevet som udforskning af Danmarks og Norges historie, geografi og sprog. I perioden 1763 – 1843 kortlagde selskabet Danmark og hertugdømmerne. Derved opstod de første topografiske kort over Danmark.

Når man kigger på de gamle kort fra dette tidspunkt, vrimler det med streger over hele kortet. Det skyldes, at man, efterhånden som matematikken havde udviklet sig, havde fundet ud af, at hvis man blot kunne fastlægge én afstand, fx mellem to kirketårne, og derpå målte vinklerne fra de to første kirketårne over til et tredje tårn, så kunne man præcist beregne afstanden til det tredje kirketårn fra de to første. Derpå kunne man igen måle vinkler fra fx tårn nr. 1 og tårn nr. 3 til et fjerde punkt, og da man havde beregnet afstanden mellem 1 og 3, kunne man med de nye vinkler beregne afstandene til det nye 4. punkt osv. Dette opmålingssystem anvendes også i dag. Man nøjes selvfølgelig ikke med kirketårnene; på mange bakketoppe rundt om i landet kan



Figur 1. Danmarkskort fra ca. 1714

## Tema: Historiske kort



Figur 2. Postamentsten fra Fakkebjerg på Langeland. Det ses tydeligt, at stenen er placeret, så der er udsyn til alle sider.



Figur 3. Trigonometrisk kort med opmålingslinjerne fra Videnskabelig selskabs arbejde.

man se de såkaldte "postamenter", som er tilhuggede granitsten, hvor den synlige del rager ca. 1 m op over jordoverfladen; den er forsynet med en fredningsplade. Selve stenen er nedstøbt i en stor betonklods, og i toppen af stenen er der en messingbolt med en fordybning, som stedfæster stens position. Se figur 2.

Figur 3 viser et kortudsnit, hvor man kan se stregerne fra de trigonometriske opmålinger.

### Udskiftningen

Hvis man betragter kortene over landsbyerne før udskiftningen, vil man se, at alle ejendommene lå samlet i landsbyerne, og at hver ejendom havde fået tildelt en masse små strimler jord spredt ude i oplandet. Det betød, at man skulle langt omkring for at passe al sin jord. Man lavede derfor nogle jordreformer i slutningen af 1700-tallet og begyndel-

sen af 1800-tallet; disse jordreformer er siden kendt som "Udskiftningen".



Figur 5. Efter udskiftningen blev strimlerne samlede til større enkeltlodder, hvor ejendommen lå i den ene ende. Det lykkedes ikke altid helt; læg her mærke til, at nr. 13, Jens Christensen, har to store lodder et stykke fra hinanden.



Figur 4. På figuren ses tydeligt alle de mange strimler, som de forskellige agre var opdelt i omkring Vallø by.



Figur 6. Her ses det første matrikelkort over Vallø By, hvor man for alvor kan se resultatet af udskiftningen.

## Tema: Historiske kort

Efter udskiftningen fik man samlet jorden, så beboelsen nu lå i tilslutning til hele det areal, man skulle dyrke. Men når man kigger på kortene, er det langt fra altid, at de blev tegnet om, selv om gårdene og husmandsstederne var revet ned og bygget op ude ved den jord, man havde fået tildelt. Hvis man skal følge sådan en flytning af ejendommene, skal man have fat i de militære kort. De blev nemlig opdateret med hensyn til, hvor ejendommene lå. Det var jo vigtigt for militæret at vide, hvor man kunne få indkvarteret soldaterne, når de var i felten.

### Matrikulering

Efterhånden blev der brug for, at man kunne stedfæste de forskellige parceller mere præcist. I 1844 indførtes derfor et matrikelnummersystem på landet, og samtidig med at man tildelte matrikelnumrene, blev der også oprettet et realregister. Matrikelnumrene blev ordnet sognevis, men i større sogne blev der oprettet ejerlav. Dvs. at man ikke altid kan regne med, at et matrikelnummers position kan bestemmes ud fra et sognenummer. Man skal somme tider også kende det ejerlav inden for sognet, som definerer det pågældende sted. Der kommer i det følgende eksempler på ejerlav. I det følgende eksempel med Vinding Sogn i Ulfborg Herred dukker der 10 ejerlav op ved søgningen på Vinding Sogn.

I 1863 fulgte derpå matrikulering af byerne. I første omgang fik hver parcel et nummer, men efterhånden slog det ikke til, især ikke når en parcel blev opdelt, og derfor begyndte man at tilføje bogstaver til nummeret, således at matrikelnummer 8 blev til 8<sup>a</sup>, 8<sup>b</sup> osv., og når man nåede til 8<sup>o</sup>, blev det næste 8<sup>aa</sup> osv. Man skal være opmærksom på, at der i forbindelse med købstæderne både var numre på grundene i byen og desuden på markjordene omkring byerne, hvor beboernes kreaturer græssede.

Det er jo særligt matrikelnumrene, der gør det muligt for os slægtsforskere at lokalisere, hvor vores aner har slået deres folder.

### DigDag – digdag.dk/

Dette er en kilde, som har været gennemgået i Slægtsforskeren nr. 4, 2019, hvor kilden blev brugt som en hjælp til at finde arkivalier i Daisy. Her vil jeg vise, hvordan DigDag kan bruges som en hjælp til at finde relevante kort på nettet, så jeg vil ikke derudover gå i dybden med kilden. Der er en enkelt funktion, som det er værd at se nøjere på i denne forbindelse.

DigDag var oprindeligt et forskningsprojekt, som blev påbegyndt for snart mange år siden, men som det går med mange af den slags projekter, så sker der det, at når bevil-

lingen er brugt op, stopper arbejdet med projektet. I dette projekt – samt i nogle af de følgende – ligger der fantastisk mange gode oplysninger gemt, men den søgemaskine, som skulle være indgangen til databasen, er aldrig blevet gjort færdig. Med ordet 'færdig' mener jeg, at den er gjort let at betjene, så vi alle nemt kan finde alle de mange oplysninger, der er begravet i databasen.



Figur 7. Begynd din søgning efter kort på DigDag; selv om den kan virke lidt tungt at arbejde med, gemmer der sig værdifulde oplysninger på siden.

Jeg har søgt efter en af mine aner, som i en kirkebog står anført som selvejer ved Ballen i Øster Skerninge Sogn. I Danske Slægtsforskeres udgivelse Sogn – Herred – Amt kan man på kortet, der viser Svendborg Amt, se, hvor sognet er beliggende på Sydfyn mellem Svendborg og Fåborg. Man bruger derpå DigDags plus- og minusknapper (til højre for kortet, markeret med grøn pil på figur 7) til at zoom ind på sognet.

Vil man flytte på det kort, som i princippet ligger under den firkant, som DigDag tilbyder brugeren at se, skal man klikke på de >, som kan ses ved de blå pile (figur 7); læg mærke til, at der også er en > i hvert hjørne. Når man klikker på > midt på de vandrette og lodrette sider, bevæger kortet sig op eller ned eller til højre eller venstre. Klikker man på dem i hjørnerne, bevæger kortet sig diagonalt.

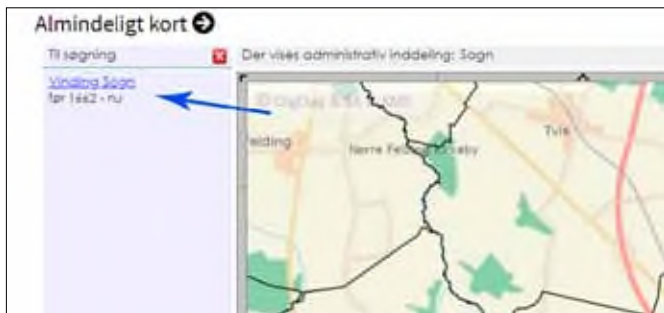
Man kan endvidere vælge det tidspunkt i historien, man har interesse for; det gøres ved at trække i den røde trekant, som den nederste røde pil på figur 7 peger på, eller man kan indtaste en dato øverst ved den anden røde pil.

Ude til venstre er der under *Administrativ inddeling* navne på en lang række offentlige myndigheder, og ud for hvert navn er der en lille firkant, en knap med et plus eller et minustegn i. Hvis det er et plus, og man klikker på knappen,

## Tema: Historiske kort

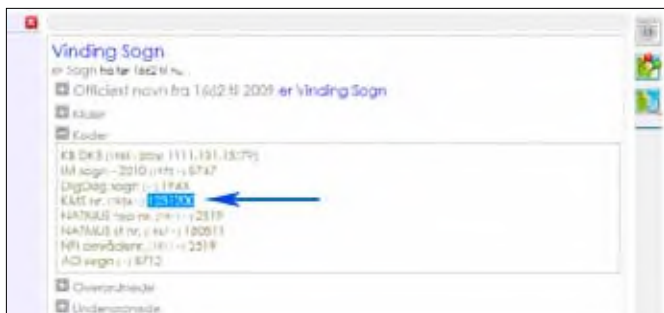
foldes der en liste ud med de muligheder, der ligger under den pågældende myndighed, og samtidig skiftes plus ud med minus. Hvis der ses et minus i knappen, og man klikker på knappen, lukker listen under emnet, og der fremkommer igen et plus i knappen.

Vi vil se på et sogn, så vi starter med at klikke på *Sogn* under inddelingen *Kirkelig*. Når vi herefter klikker på kortet ved navnet *Sørvad*, som er en by i Vinding Sogn, vil der dukke et link op til venstre for kortet (se figur 8), der viser



Figur 8. Efter et klik på kortet i det sogn, der arbejdes med, fremkommer sognet som et link.

sognet. Klikker man på dette link, åbner der sig en ny boks til venstre som vist i figur 9; i denne boks står der mange vigtige oplysninger, som man kan bruge til det videre arbejde. Klik på plus-minus-knapperne for at få de underliggende oplysninger frem. I dette tilfælde noterer vi det tal, der under *Koder* står ud for *KMS nr. (1954 -)*. Det er i det givne tilfælde 1231200. Dette tal vender vi tilbage til i det følgende.



Figur 9. Efter klik på linket i figur 2 fremkommer et vindue med sognenummeret, som KMS nr.

### Historiske kort på nettet – hkpn.gst.dk/

Den næste kilde, *Historiske kort på nettet*, kender de fleste slægtsforskere. Hvis man på noget tidspunkt har forsøgt at finde ejendomme, hvor ens forfædre har udfoldet sig, vil denne adresse være et oplagt valg.

Men søger man nu på Vinding Sogn, får man en række ubrugelige valg. Alle de Vinding'er, der dukker op her, ligger i Øst- og Midtjylland, se figur 10. Det Vinding Sogn, vi her har brug for, skal ligge i nærheden af Holstebro.



Figur 10. På hjemmesiden *Historiske kort på nettet* kan man ikke finde Vinding Sogn ved at søge på navnet.

I søgefeltet *Ejerlav* skal vi nu bruge det tal, som vi fandt i DigDag databasen. Vi taster derfor 12312, de sidste 2 cifre bruges ikke her. På figur 11 fremgår det tydeligt hvorfor. De 5 cifre er nemlig sognets nummer, mens de to næste cifre henviser direkte til et sted i sognet.

Som det ses på figur 11, hvor Vindings sognenummer er indtastet, dukker der nu også en rød prik op i Nordvestjylland på Danmarks-kortet. Det vil sige, at det faktisk kan betale sig at hente informationer i DigDag, selv om DigDag har et forholdsvis dårligt brugerinterface.



Figur 11. Men indsætter vi det sognenummer, vi fandt med DigDag, får vi straks det rigtige sogn frem.

Går vi nu ned og klikker på linjen med *Præstegården, Vinding*, kommer en liste med de kort frem, hvor man kan finde præstegården.

En af de stærke ting ved *Historiske kort på nettet* er, at det er muligt at downloade de komplette kort; man behøver ikke at nøjes med at lave et skærmprent. Man skal blot være

## Tema: Historiske kort

opmærksom på, at hvis man vil bruge kortet kommercielt, skal man huske, at der er copyright på kortene. I et sådant tilfælde skal man hente tilladelse til at bruge kortene hos Geodatastyrelsen.

Hvis man ønsker at downloade et kort, skal man gå op i menuen over kortet, og der skal man vælge *Kopi*. Når man klikker på denne knap, ruller en lille menu ned, hvor man kan vælge den kvalitet, man ønsker. Se figur 12.



Figur 12. En af de stærke ting ved Historiske kort på nettet er, at man kan downloade de kort, man er interesseret i, i en meget fin opløsning.

Vælger man f.eks. *JPG (Hele kortet)* fås i dette tilfælde et kort på 5.129 x 4.493 pixel, hvilket er en fin opløsning, hvis man ønsker at bruge større eller mindre dele af kortet i en slægtsbog.

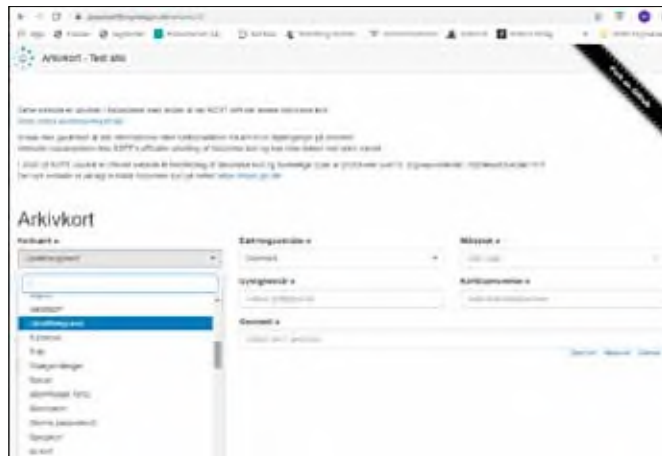
### Kortforsyningen – [apps.kortforsyningen.dk/arkivkort](https://apps.kortforsyningen.dk/arkivkort)

Her er en helt ny hjemmeside, hvor man kan finde endnu flere kort end på *Historiske kort på nettet*. Det er en helt ny tjeneste, der godt kan virke noget tung at arbejde med, men da det er en tjeneste, der er ny, og hvor man stadig arbejder på at forbedre den måde, man skal navigere på siden, kan der, inden denne artikel lander i postkasserne, være sket ændringer i forhold til, hvad der er skrevet her. Det gælder altså bare om at forsøge sig frem med de eventuelle ændringer.

Hos *Kortforsyningen* kan man endnu ikke downloade hele kort, men man får rimelige resultater ved at højreklikke på kortbilledet; derved får man mulighed for at gemme det udsnit, man sidder og kigger på, som et png-billede. Det må man så selv konvertere i et billedbehandlingsprogram, hvis man ønsker et andet format. Det er planen, at *Historiske kort på nettet* vil blive lukket ned, når *Kortforsyningen* er kørt fuldstændigt ind, vil. På nuværende tidspunkt ligger der allerede mange flere kort på denne portal, end der gør på *Historiske kort på nettet*.

Hvis man indtaster ovenstående webadresse i sin browser, får man den side frem på skærmen, som er vist i figur 13. Bemærk, at der øverst på siden står *Arkivkort – Test site*.

Man er altså stadig i testfasen, men har trods det valgt at gå i gang.



Figur 13. En ny tjeneste, der er kommet på nettet, er *Kortforsyningen*. Den er stadig lidt tung at arbejde med, men det er en guldgrube, hvis man søger oplysninger om ejendommens beliggenhed.

I det første felt til venstre er overskriften *Kortværk*. Hvis man klikker på den sorte trekant til højre i feltet, åbnes en rullemenu. Her kan man nu bruge "skyderen" til højre i feltet til at se, hvilke mulige kort der findes. I dette tilfælde vil jeg gerne finde ud af, om et familiemedlem var involveret i forbindelse med udskiftningen. Når man går i gang, vil man opleve, at ikke alle sogne er dækket i samlingen af udskiftningskort. Nu skal det undersøges, om der er udskiftningskort for Øster Skerninge Sogn. Jeg går derfor endnu en gang til *DigDag* og finder Øster Skerninge nede på *Sydfyn*. Resultatet af søgningen på Øster Skerninge er sognenummer 431700.

I feltet *Kortbladnummer* indtaster jeg nu 431700 og trykker så på knappen *Søg* nederst til venstre, se figur 14.



Figur 14. Igen letter det søgningen, hvis man benytter det sognenummer, man fandt med *DigDag*.



Id	Arkiv	Titel	Kortnummer	Målestok	Dokumenttype	Størrelse (B)	Opdateret (D)	Filer
1	Arkiv	1860-1861	431700	1:4000	Udskiftning	1100	1861	100
2	Arkiv	1862-1863	431700	1:4000	Udskiftning	1100	1863	100
3	Arkiv	1864-1865	431700	1:4000	Udskiftning	1100	1865	100
4	Arkiv	1866-1867	431700	1:4000	Udskiftning	1100	1867	100

Figur 15. Her kommer så søgeresultatet, hvor der både ses udskiftningskort, gamle originalkort samt sognekort.

## Tema: Historiske kort

Efter at have trykket på *Søg* får jeg en liste med alle de kort, som på nuværende tidspunkt findes på hjemmesiden for Øster Skerninge.

Søgeresultater							
ID	Kortnavn	Titel	Kortnummer	År	Skærmtype	Skærmnr.	Skærmstør.
1	Udskiftningskort	Udskiftningskort	4317	1860	Udskiftningskort	119	1000
2	Udskiftningskort	Udskiftningskort	4317	1860	Udskiftningskort	119	1000
3	Udskiftningskort	Udskiftningskort	4317	1860	Udskiftningskort	119	1000
4	Udskiftningskort	Udskiftningskort	4317	1860	Udskiftningskort	119	1000

Figur 15. Her kommer så søgeresultatet, hvor der både ses udskiftningskort, gamle originalkort samt sognekort.

Søgeresultatet viser, at der er fire kort til rådighed, og det øverste er faktisk et udskiftningskort. Hvis vi lige vender tilbage til *Historiske kort på nettet*, viser det sig igen, at der ikke kommer noget resultat frem, hvis der søges på Øster Skerninge Sogn. Men bruger man 4317 i søgefeltet på *Historiske kort på nettet*, kommer to muligheder, et med Ballen By og et med Øster Skerninge By, på samme måde som i figur 11.

Ude til højre i den liste, der kom frem hos Kortforsyningen, er der et felt med *View*; klikker vi på dette felt, får vi kortet frem. Her afsløres det lidt, at de, der lavede interface til Dig-Dag, har en finger med i spillet også her. Man skal igen forestille sig, at der ligger et kort nede under det hul/betragningsvindue, der er lavet på siden, se figur 16. Forskellen er nu, at hvis man tager fat i kortet med sin mus, kan man flytte kortet under feltet og derved få det udsnit frem,



Figur 16. Her er et billede af Udskiftningskortet. I dette tilfælde søger vi efter en husmand, som allerede var selvejer før udskiftningen.

man ønsker at betragte.

Der er en lille finurlighed ved kortene oppe i øverste venstre hjørne, hvor der ses 4 knapper. De er dog ikke fremme hele

tiden, men fører man musen op i nærheden af hjørnet, kommer de frem øjeblikkelig. De to knapper med (+) og (-) vil forstørre henholdsvis formindske det udsnit af kortet, der vises i betragtningvinduet. Den tredje knap med et hus bringer udsnittet tilbage til den stilling, det havde, da man havde trykket på *View*. Man kan også bruge scroll-hjulet på sin mus til at forstørre og formindske visningen. Den fjerde knap får kortet til at fylde hele skærmen. For at komme tilbage til skærmen, man kom fra, skal man trykke på ESC-



Figur 17. Nærbillede af Rasmus Thorsings Lod fra Udskiftningskortet



Figur 18. Her er så stedet, som det ser ud på Ældste originalkort. Her ser man første gang matrikelnummer 24.

knappen; dette oplyses kun et kort øjeblik, idet fuldskærmbilledet kommer frem. Så det skal man selv huske.

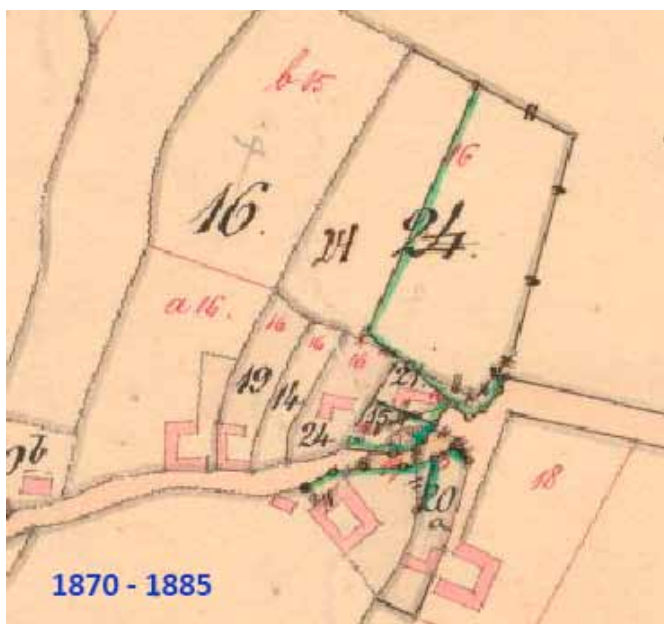
## Tema: Historiske kort

Jeg har fx på et tidspunkt fundet ud af, at der fødes en dreng, som får navnet Rasmus Nielsen, men som hele sit liv kaldes Thorsing; han bliver født i Ballen, Øster Skerninge Sogn, og han overtager sin fars gård. Da Rasmus dør i 1829, står der, at han er selvejerhusmand. Hvor ligger hans ejendom? Ballen ligger nede i nærheden af Svendborg Sund, og jeg zoomer derfor ind på den sydlige del af kortet, som kom frem, da jeg åbnede udskiftningskortet. Nu viser det sig faktisk, at der på en parcel står Rasmus Thorsings Lod (figur 17). Når stedet nu er fundet, kan man arbejde videre med nyere kort og der finde frem til, at det handler om matrikelnummer 24 (figur 18).

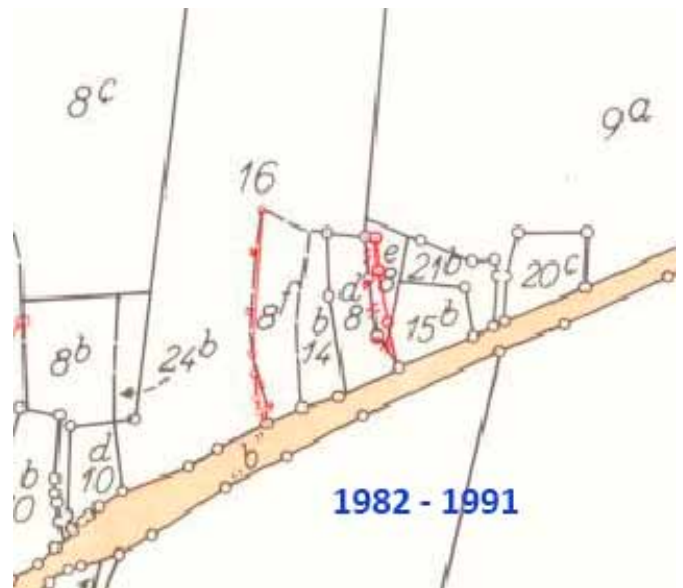
Tager man *Ældste originalkort*, får man netop matrikelnum-



Figur 19. Her ser vi, at en søn overtager gården. Årstallene, kortene er gyldige fra, er skrevet ind på selve kortet.



Figur 20. Nu begynder det at blive kompliceret. Matrikelnummer 24 deles op.



Figur 21. Nu bliver det svært, parcellen matr. nr. 24 er forsvundet, formentlig solgt til matr. nr. 16 og 9<sup>a</sup>.

meret. Men det viser sig at blive vanskeligt at finde husnummeret. Vejen, der går forbi adressen, hedder Strandvej, Vester Skerninge.

Da matrikelnummeret nu kendes, vender vi tilbage til *Historiske kort på nettet* med sognenummeret 4317.

Her har man flere andre, også nyere kort, men selv om der er en del kort at vælge imellem, kan det være svært at finde ud af, hvor en ejendom ender i nutiden.

På kortet fra 1810, figur 19, afsløres det, at sønnen, der hed Ditlev Rasmussen, overtager gården efter faren, Rasmus Nielsen, kaldet Thorsing. På kortet fra 1870, figur 20, ser det ud til, at halvdelen af jorden udmatriculeres og lægges sammen med matrikelnummer 16, mens resten af jorden overgår til matrikelnummer 9<sup>a</sup>. Herefter må vi så forsøge at slutte os sig til, hvilken af de tilbageblevne huse, der var matrikelnummer 24. Ved studie af kortet findes det sandsynligt, at det må være det hus, der på det sidste kort har fået matrikelnummer 8<sup>d</sup>. For at finde adressen på ejendommen går man nu til et andet kortværk.

### SDFE kortviser – sdfekort.dk

På denne side virker kortet næsten som på Google Maps, dvs. man med musen kan trække kortet rundt i vinduet. Vil man zoome ind og ud, foregår det med to knapper i øverste venstre hjørne af kortudsnittet. Se figur 22. Eller alternativt med scroll-hjulet på musen.

I dette tilfælde zoomer vi ind på Sydfyn og trækker kortet hen til Øster Skerninge og Ballen.

I venstre side, ved siden af kortudsnittet, findes en lang række valgmuligheder. Her går vi ned til den bjælke, der er mærket med *Adresser*. Klikker vi på bjælken, åbnes to nye



## Tema: Historiske kort

bjælker, *Vejnavne* og *Husnummer*. Her klikker vi på den runde knap til højre på bjælkerne, og derved fremkommer vejnavne og husnumre på kortet, når man vel at mærke har zoomet tilstrækkelig langt ind. I bjælken i venstre side, *Matrikelkort*, trykker vi først på bjælken og derefter – på den nye bjælke, der kommer frem – på knappen til højre. Derved får vi matrikelkel og matrikelnumre frem på kortet.

Klik på den lille trekant til højre på bjælken *Baggrundskort* og vælg blandt de mange muligheder *Skærmbort dæmpet*; her får et klik på den runde knap husenes beliggenhed på grundene frem.

Eneste problem er nu at beslutte sig for, hvilket af husene der ligger på det tidligere matrikelnummer 24. Ud fra de tidligere kort så det ud til at være 8<sup>d</sup>. Efter indstillingerne af kortet figur 22, ser vi, at matrikelnummer 8<sup>d</sup> er Strandvej 105, Vester Skerninge.



Figur 22. Nu mangler vi blot at finde, hvilken adresse gården har. Det ender med at være Strandvej 105, Vester Skerninge.

Hvis man gerne vil se, hvordan landskabet har udviklet sig over årene, kan man skiftevis klikke på de forskellige muligheder i listerne til venstre. Det er faktisk helt spændende at eksperimentere med mulighederne.

### Danmark set fra luften –

#### <http://www5.kb.dk/danmarksetfraluften/>

Vi slutter af med at undersøge, om det er muligt at se, hvordan ejendommene omkring Strandvej ser ud. Det kan vi gøre på Det kgl. Biblioteks side, *Danmark set fra luften – før Google*.

Vi zoomer ind på Sydlyn. Der kommer flere og flere markeringer frem på kortet, når man zoomer (farvede nåle). Klikker man på en nål, kommer der et billede frem af stedet, hvor nålen er placeret; billedet vises i en ramme til venstre for kortet. Det er muligt at zoome ind på billedet ved at klikke på det. Se figur 23.



Figur 23. For at gøre historien færdig forsøger vi lige, om der findes et billede af gården.

Det Kongelige Bibliotek skriver, at billedet er fra 1991. På billedet til venstre kan man lige se et hjørne af nr. 105, der ser ud til at være et bindingsværkshus. Så måske er det Rasmus Thorsings hus, som står på grunden endnu; næste skridt kan nu være at lave en udflugt til adressen, for at se om bindingsværkshuset stadig eksisterer.

Men inden man kører en lang tur, kan man gå ind på hjemmesiden [ois.dk/](http://ois.dk/). Her søger man på Svendborg Kommune og Strandvej 105, Vester Skerninge. I BBR oplysningerne kan man se, at huset er opført i 1877 med om-/tilbygning i 1971; dvs. at det er altså IKKE Rasmus Thorsings hus, som ligger på grunden, selv om det er et forholdsvis gammelt hus.

### Afslutning

Ovenstående var et lille eksempel på, hvad man som slægtsforsker kan få ud af nogle af de kort, som er til rådighed på nettet i 2020.

Der findes en del rigtige gode bøger og skrifter på nettet, som ligger frit tilgængelige for download, men som også blot kan læses på nettet. De er udgået og derfor frit tilgængelige.

Det gælder Peter Korsgaard: Kort som kilde: [topograf.dk/2-korthistorie.html](http://topograf.dk/2-korthistorie.html), på samme adresse er der også link til flere andre gode kilder.

Her følger en liste med andre muligheder for at se kort på nettet.

Historisk Kartografisk Netværk: [http://hiskis2.dk/?page\\_id=162](http://hiskis2.dk/?page_id=162)

Forskellige topografiske kort: [arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution](http://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution)

Fortidsminder: [www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Kort/](http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Kort/)

Historisk Atlas, som kan vise mange gamle ejendomme og er særlig nyttigt, hvis man arbejder i Sønderjylland mellem 1864 og 1920: [historiskatlas.dk](http://historiskatlas.dk)

God jagt i alle de mange muligheder, der er for at finde kort på Nettet.



# På sporet af oldemor

## Mette Pedersen

Født 16/1 1844 i Veilby, Aarhus – død 30/5 1887  
i Uniontown, WA, USA

## Del II Rejsen til fortiden

5-9 oktober 2018

Et kort resumé af første del af artiklen, som blev bagt i Slægtsforskeren 1, 2020

*I 1879 opgav mejerist Mette Pedersen håbet om at blive gift med sin forlovede og lille søns far, Carl Sophus Waldemar von der Recke, og emigrerede til USA, idet hun efterlod den 4-årige Carl hos sin mor. Ved ankomsten til Uniontown i det østlige Washington St. "tog hun land", 160 acres, og fik det skødet i sit eget navn. Under et besøg i Gardiner ved vestkysten mødte hun tysk fødte August Loding, som hun blev glad for. De giftede sig i marts 1881 og bosatte sig i Gardiner, hvor han havde arbejde. Efter at have fået 2 døtre, Robena og Dora, flyttede familien i 1884 tilbage til Uniontown og slog sig ned på Mettes land. Hun kaldte sig her i Amerika for Mary, og det samme kaldte de den tredje datter, som hun fik i december 1886.*

*Marys plan havde hele tiden været, at Carl skulle komme over til hende og familien, når han var gammel nok til at rejse selv; hun havde også i et brev lovet, at han skulle arve hendes land – "Loding har nok", skrev hun hjem til sin mor. Men 5 måneder efter at have født sin tredje datter døde Mary, i maj 1887 - muligvis pga. komplikationer efter fødslen.*

*Kort forinden fandt en "fishy" transaktion sted, idet Mary solgte sit land til en nabo for \$ 1, hvorefter August købte jorden tilbage for det samme beløb. Efter Marys død kom August herved udenom at afstå jorden til Marys søn hjemme i Danmark – min bedstefar.*

*Et par år senere giftede August sig igen og flyttede med sin nye kone til Lewiston, Idaho, hvor Marys to ældste døtre voksede op. Lille Mary døde som barn, i 1890.*

Af Ida Zeruneith

Bolbrovej 5,  
2960 Rungsted  
Tel. 2030 1307  
idazeth@gmail.com



## Jeg ville meget gerne opleve det selv.

Sådan sluttede jeg i september 2017 min historie om oldemor, Mette Pedersen. Nu har jeg været der! Sammen med min mand og min yngste datter, Julie, har jeg besøgt Whitman County (WA) i det nordvestlige hjørne af USA, tændt lys ved oldemors grav i Uniontown og vandret over hendes land i det skønne The Palouse.

Flere omstændigheder banede vejen for denne rejse til fortiden. Først og fremmest alder og helbred – jeg følte, at det var nu eller aldrig. Så da Julie, som er bosat i New York, i eftersommeren 2018 foreslog mig, at vi sammen skulle tage på en forlænget weekendtur, var mit prompte svar: Yes, lad os følges til oldemors land i Uniontown. Dén var Julie straks med på, og flybilletter blev booket og rejsen arrangeret.



Saint Boniface og Churchyard Inn.

Efter 2 dages rejse vestpå fra New York med stop-over i Salt Lake City (hvor vi tog en afstikker til Bryce Canyon) landede vi den 6. oktober ud på natten i verdens mindste lufthavn,

## Fotos

Nyere fotos er taget af undertegnede, når ikke andet er nævnt. Ældre fotos fra Uniontown har jeg hovedsageligt fra Whitman County Historical Society's arkiv i Colfax, WA. Ældre fotos fra Lewiston, har jeg fra Facebook siden, "Historical Lewiston, Idaho". Tak til begge parter.

Lewiston, Idaho. På det godt 10 m lange transportbånd stod en indianerkano udstillet. Heldigvis ventede en lejebil på os, og med den kom vi uden større problemer gennem byen, over floden Clear Water, op ad Lewiston Hill og over statsgrænsen til Washington, hvor vi trods buldrende mørke fandt frem til vores logi, Churchyard Inn i Uniontown. Her havde vi nu to dage, før turen gik tilbage igen, så programmet var stramt.



*Fortid og nutid mødes i Uniontowns nordlige udkant.*

Churchyard Inn er nabo til den imponerende Saint Boniface Kirke og var oprindelig dormitorium for nonnerne på det tilhørende kloster. Nu var stedet indrettet til B&B i charmerende gammel stil. Kirken, der i dag er registreret som "National Historic Place", virker uforholdsmæssigt stor til denne lille by, men det viste sig, at den tiltrak kirkegængere fra nær og fjern. Vejen var nærmest blokeret af parkerede biler under søndagens gudstjeneste.

Nutidens Uniontown er der ikke så meget at berette om. Byen blev grundlagt i 1879, det år oldemor ankom, og for hundrede år siden boom'ede den med vækst og velstand og flere tusinde indbyggere. Nu var byen en lille flække på



hovedvej 195 med ca. 350 beboere. Uniontown har simpelthen tabt i konkurrencen med nabobyerne, Lewiston i syd og Pullman i nord, med deres langt bedre infrastruktur og distributionsnet.

Stederne for Augusts investeringer, Farmers State Bank og Union House Hotel, er forsvundet for længst, og indtil for nylig havde der ikke været et eneste sted i Uniontown, hvor man kunne få en kop kaffe eller for den sags skyld handle overhovedet. Men tre uger inden vores besøg var der åbnet en ny café i hovedgaden, Café Jacobs hed den, opkaldt efter en tysk, katolsk familie, som fra begyndelsen, i slutningen af 1800-tallet, havde sat sig på en stor del af udstykningerne.



*Palm Saloon med Opera på 1. sal i begyndelsen af 1900-tallet – i dag Café Jacobs.*

Caféer Bob havde indrettet sig i en skøn gammel bygning fra begyndelsen af 1900-tallet, hvor der havde været saloon i underetagen og opera på 1. sal. Man var på et tidspunkt begyndt at rive bygningen ned, men var gudskelov stoppet halvejs. Nu stod underetagen tilbage. Overfor Café Jacobs ligger byens Townhall, en lille enetages rødstensbygning med en dør i midten og et vindue på hver side, i dag City Hall og bibliotek. Tidligere var der i stedet for det ene vindue en stor rød port, idet bygningen også tjente som brandstation. Tre-i-én.

*Hovedgaden, Montgomery Street, set imod syd. Samme motiv som i det 100 år gamle "Welcome" foto, som blev bragt i forbindelse med artiklens første del, s. 8. I højre side ses et par af de gamle, stadig bevarede huse.*





*Den protestantiske kirke.*

På vej til kirkegården kørte vi forbi den lille protestantiske trækirke, som desværre var aflåst.

Sammenholder man størrelsen på disse to kirker, den katolske og den protestantiske, samt størrelsen på de tilsvarende kirkegårde, står det lysende klart, at dette samfund er helt overvejende katolsk.

Tæt på den protestantiske kirke ligger Uniontown City Cemetery, og her styrede jeg lige imod oldemors gravsten, som jeg jo kendte fra Monicas billeder, og Augusts flade gravsten i græsset ved siden af. Uvirkeligt og dybt bevægende pludselig at stå dér, et sted som for få dage siden havde været en fjern drøm.

Kort efter os kom min amerikanske slægtsforsker Monica og hendes mand Don Peters, og det var som at hilse på gamle venner, så utrolig



*Don Peters og Monica med min datter Julie på kirkegården.*



*Marys oldebarn og tipoldebarn ved hendes gravsten i Uniontown.*



*Uniontown City Cemetery med Marys gravsten i midten.*

søde og ligetil. Halvandet år tidligere havde Monica besøgt kirkegården, hvor hun fandt Oldemors gravsten til mig, hvilket var en stor og glædelig overraskelse. Vi var jo blevet fortalt, at den for længst var gået tabt. Ved dette første besøg på Uniontown City Cemetery bemærkede Monica en mand, der kørte rundt på sin traktor og slog græs. Han hed Randy Schlee og havde det frivillige job at passe kirkegården. De sludrede lidt om årsagen til, at hun var der, og det viste sig, at Randy's farm, Schlee Farm, omfattede en del af det gamle "Loding Land".

## Schlee Farm – Oldemors land



*Marys land – det bølgende The Palouse.*

Monica havde nu arrangeret, at vi alle fem var inviteret til at besøge Schlee Farm, som lå lidt syd for byen. Efter en hyggelig frokost hos Bob i Café Jacobs satte vi kursen imod Schlee Farm. Randy og Cindy havde også inviteret deres naboer, Ed

og Brenda Wolf, der ejer resten af "Loding Land", samt Aunt Marilynn, 91 år, som havde boet hele sit liv i Uniontown og kendte alt og alle.



*Get-together hos Randy og Cindy på Schlee Farm, det gamle Loding Land.*

Vi mødtes i gården på deres store og pragtfulde farm og fik en hjertelig modtagelse. Efter at alle havde hilst på alle, kørte Randy os ud i marken for at vise os Marys land. Det var en skøn oplevelse - Randy fortalte om sin familie, sin oldefar Jacob Schlee, der ankom og fik land samtidig med oldemor. Den ældste søn, Adam, havde arvet jorden, som han siden solgte ud af familien. Men Randy havde været så heldig at få mulighed for at købe halvdelen af denne jord tilbage, så den nu var en del af Schlee Farm. Han fortalte om, hvordan de passede markerne, hvordan de såede og høstede og om de små marmorkugler/terninger, de havde fundet i marken, som oldemors døtre må have leget med.

Vi kørte videre over markerne ned i sydenden af Marys land, hvor Randy mente bygningerne havde ligget i bunden af dalen, hvor der havde gået en markvej. Jeg havde derimod en fornemmelse af, at de havde bygget stuehuset på den lille bakke, hvor vi stod, med udsigt over dalen, hvor lade og stald har været tæt på vejen. Senere fortalte Ed Wolf, som ejer denne del af jorden i dag, at de netop på dette sted, hvor vi stod, havde fundet rester af et fundament. Det var sjovt at få bekræftet, at min fornemmelse havde været rigtig.

Randy sluttede besøget på marken med ordene: *There is a lot of history right here where we are standing and obviously, it started with your family.*

Besøget blev afrundet med en overhyggelig komsammen, alle 10 i rundkreds i Schlee-familiens "frontroom". Jeg havde medbragt en stor æske Anton Berg-chokolader, og Cindy og Randy bød på vin. Snakken gik med megen latter, vi var som del af en dejlig familie. Det var en eventyrlig dag.

I øvrigt kunne Randy huske Marys barnebarn Audrey og hendes mand Estol Crow, der havde været venner med hans forældre. Også Aunt Marilynn kendte dem. Hun kunne fortælle os, hvor Audrey havde boet i Uniontown, samt hvor August og Lizzie (hans tredje kone) havde boet, da de vendte tilbage fra Lewiston.

Vi tog rørende afsked med familien på Schlee farm og senere med Monica og Don, der fulgte os til Audreys og Lodings huse, begge på S Railroad Ave. Da vi blev alene, tog vi en af-tentur forbi kirkegården, hvor det nu gav mening at tænde mit medbragte lys. Det var en smuk aften med solnedgang bag Saint Bonifaces kirketårne.

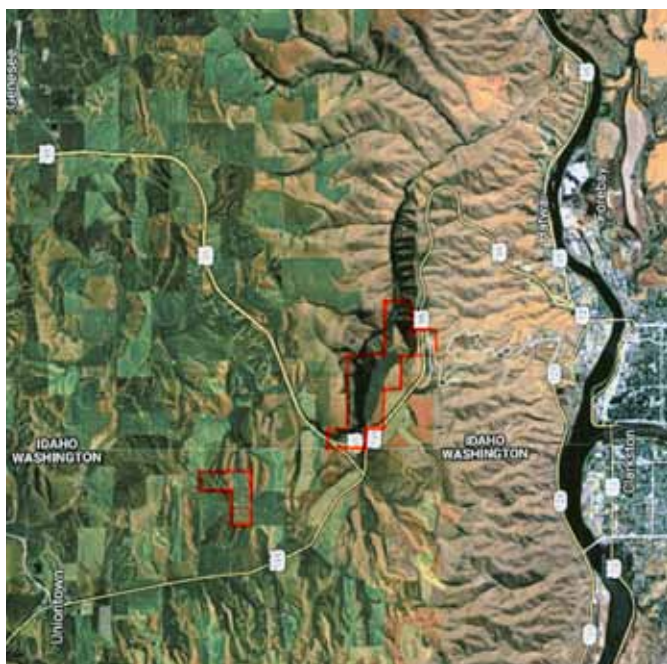


*There is a lot of history right here where we are standing - and obviously it started with your family.*

## **Crow Farm - Familiens gamle farm i Idaho**

Jeg vidste på dette tidspunkt godt, at Marys datter, Robena, og hendes mand havde haft en stor hvedefarm på toppen af Lewiston Hill, som deres datter Audrey og hendes mand, Estol Crow, drev for dem. Det var fremgået af en avisnotits i anledning af Robena og W. Porters sølvbryllup i 1952, som historiker Steven Branting havde sendt mig en måned forinden. Jeg havde hjemmefra forsøgt at finde frem til denne farm; hvad var historien bag den, og hvem havde den i dag? Audrey havde åbenbart kort før sin død i 1994 oprettet en fond, "trust" hedder det over there, og gjort en Martin Stout til "med-trustee". Dermed havde han arvet farmen, i dag kendt som "Crow Farm", efter hendes død.

Men hvem havde anskaffet den i sin tid? Min teori var, at det var August, der i forbindelse med sit nye ægteskab i 1889 havde købt farmen, og senere, 1912, solgt den videre til sin datter Robena og hendes mand. Nu midt under vores rejse fik jeg min teori bekræftet via en e-mail fra Records Office, og det skærpede selvfølgelig min nysgerrighed mht. denne farm på Lewiston Hill, som åbenbart havde været i familiens besiddelse igennem tre generationer, i over 100 år!



*Kort over familiens farme: oldemor Marys land i Uniontown, WA – i dag delt mellem Schlee og Wolf Farm. Og Augusts farm på Lewiston Hill – i dag Crow Farm.*

Vores mål var at opsøge den nuværende ejer af Crow Farm, Martin Stout, og snakke lidt med ham. Samt selvfølgelig at lokalisere farmen i landskabet. Efter lang tids søgen op og ned



*Crow farm dækker et stort område på toppen af Lewiston Hill, omkranset af kløften Hatwai Creek. Her ses det vestlige hjørne, hvor Stout Ranch ligger – tidligere hjemsted for August Loding og hans familie.*

ad Lewiston Hill, ind og ud af gårdene – alle kendte åbenbart Martin Stout, men ingen vidste lige, hvor han var - nåede vi frem til Acces Rd., en smal "markvej" langs med Highway 95. På en af gårdene her fik vi oplyst, at Martins familie boede nede for enden af vejen, og så kørte vi videre ad Acces Rd., langs det storslåede landskab med familiens gamle farm, hvor Stout Ranch snart kom til syne.

Der var et ganske forfærdeligt rod og svineri omkring Stout Ranch, hvor en flok skabede hunde modtog os. En ung frue, gift med Martins barnebarn, kunne oplyse, at Martin boede på Evans Rd. i Genesee lidt nordpå, så vi skyndte os videre. Langt ud på eftermiddagen fandt vi endelig frem til Martins hus. Men han var ikke hjemme, her var kun en sød hund. Her var i øvrigt pænt og ordentligt til forskel fra Stout Ranch. Det var en stor skuffelse ikke at møde Martin Stout; jeg ville gerne have hørt ham fortælle om oldemors familie og fået



*Udsigt fra Crow Farm over byerne Lewiston og Clarkston – på hver side af Snake River.*

hans forklaring på, hvorfor netop han havde arvet farmen efter hendes barnebarn Audrey. Men vi opgav at finde ham og vendte snuden imod Lewiston City, hvor Robena og hendes familie havde boet i mere end 60 år.

Turen ned ad Lewiston Hill var fantastisk. Den første vej ned fra bakkerne blev anlagt af en lokal farmer, John Silcott, i



*Den flotte Meadow Farm på Acces Rd – med Crow Farms marker i baggrunden.*

1870'erne. Den har Mary og August brugt, når de skulle have deres landbrugsvarer skippet afsted med flodbåden. I 1915-16 blev Silcott Road afløst af Old Spiral Highway, som vi nu kørte ad. Det var Robenas mand, W. Porter Shafer, der havde taget initiativ til fornyelsen, da han var medlem af Nez Perce County Board – og i øvrigt selv havde brug for en god transportvej for at få sin hvede fra farmen ned til floden. Det første stykke efter hovedvejen kører man ad hårnålesving igennem, ja netop - Crow Farm, og her var udsigten "stunning". Vi havde nu kun en times tid til Lewiston, hvor oldemors datter Robena og hendes familie havde boet i 60 år. Men jeg fik



Lewiston Main St. 1884-85, den tid, hvor Mary færdedes i byen.

da set det sted, hvor Shafer-familien havde boet i deres unge dage, på hjørnet af 13th St. og Idaho St., genbo til Northwest Childrens Home, hvor Porter sad i bestyrelsen i 24 år. Robena og Porters bolig som pensionister, 316 Thain Rd., sprang vi over; de gamle frugtplantager er i dag erstattet af industri- kvarterer, så vi gik ikke glip af noget. Til gengæld nåede vi et besøg på Normal Hill Cemetery, hvor både Shafer- og Crow-familien ligger, side om side med ens, flade sten i græsset. Enkelt og smukt.



På vej hjem fra byen imod Lewiston Hill med sydskråningen af den gamle familiefarm.

Dagen sluttede i Pullman nord for Uniontown, hvor Monica og Don havde inviteret os på middag i restaurant Birch & Barley. Snakken gik, og maden var dejlig. Det var en meget hyggelig afsked med disse skønne mennesker, som nu var vores venner.



Normal Hill Cemetery i Lewiston, hvor familierne Shafer og Crow er begravet side om side.

1000 tak til Monica og Don Peters for at tage så hjertevarmt imod os, ligeledes til Randy og Cindy Schlee – og ikke mindst min datter Julie, der muliggjorde denne eventyrlige rejse til fortiden.

## Efterspil

Forår 2019

Hjemkommet fra denne lange rejse til fortiden og opfyldt af alle vores oplevelser, var der en enkelt ting, der nagede, nemlig at det ikke var lykkedes at møde og snakke med Martin Stout, som nu var ejer af familiens farm på Lewiston Hill. Jeg skrev derfor et brev til ham, forklarede vores forbindelse og interesse for hans land, samt forhørte, om han skulle ligge inde med dokumenter eller andet fra Audrey. Dagen efter at jeg have sendt brevet, hørte jeg fra Monica, at Martin Stout var død, åbenbart ret pludseligt, 86 år gammel; hun havde set det i avisen.

Jeg besluttede mig for at kontakte Martins familie, inden de begyndte at rydde huset, og det var så heldigt, at sønnen Doug Stout var på FaceBook. Et par dage efter Martins begravelse skrev jeg til Doug, som var utrolig sød og imødekommande. Han havde, mirakuløst, lige det, jeg efterlyste, en stor kasse med "memorabilia" efter Audrey – dokumenter, land records, årbøger, scrapbog og en masse fotos, som han gerne ville overdrage til mig. Det var det rigtige at gøre, som han sagde til Monica, der hentede og forward'ede materialet til mig.

Ved denne lejlighed fik jeg bekræftet endnu en fornemmelse. Beboelseshuset på Stout Ranch, der i dag bebos af Dougs bror og hans kone, er det oprindelige stuehus, som August byggede til sig og sin familie, da han efter Marys død giftede sig igen og købte farmen i 1892. Huset er bygget om og til i flere omgange, men det ændrer ikke ved dets oprindelige





*Den lille Audrey, oldemors barnebarn, hjælper sin far med kartoffelhøsten på deres farm på Lewiston Hill.*

historie. Også oldemors datter Robena og hendes Porter har boet her, og senere, i mange år, deres datter Audrey og hendes mand, Estol Crow.

I 1963 flyttede Audrey og Estol til en bungalow i Uniontown og overlod såvel gården som pasningen af farmen til deres venner gennem mange år, Martin og Joan Stout. Doug og hans brødre er altså født og opvokset i Augusts hus, og Audrey og Estol har været som "second" bedsteforældre for dem.

Hidtil havde det, ud fra mit ene lille foto af oldemor, været svært at forestille sig hendes familie; nu fik jeg ansigter på dem alle, samt udsnit af deres omgivelser og liv, så jeg har været i stand til at sammensætte et album i kronologisk orden, hvor man kan følge familiens historie igennem de 100 år, de havde farmen på Lewiston Hill, fra 1892 til 1994, hvor Audrey dør som den sidste.

At få ansigter på min amerikanske familie og at kunne følge deres liv – det har været den ultimative opfyldelse af drømmen om at følge i oldemors fodspor, når der nu ikke længere er nogen af dem i live. Stor tak til Doug Stout, som nu, sammen med sine brødre, tager sig kærligt af de vidtstrakte marker på Lewiston Hill.

## Epilog

Min bedstefar, **Carl Hans Christian von der Recke** (1875-1963), var barn af løjtnant Carl Sophus Waldemar von der Recke og Mette Pedersen (Vejlby), der var hans husbestyrerinde på Nærumgaard. Carl Sophus havde lovet Mette ægteskab, men da han gik fallit og måtte forlade gården,



*Min bedstefar, Carl Hans Christian von der Recke, som 18-årig.*

blev også ægteskabsplanerne opgivet. Dog vedkendte Carl Sophus sig sin søn med Mette og "lyste ham i kuld og køn" ved at give ham sit navn. Fire år efter lille Carls fødsel opgav Mette at vente længere på Carl Sophus og emigrerede til Amerika, hvor hun blev lykkelig gift med tyskfødte August Loding og fik 3 døtre.

Ifølge Regnar Knudsens "Vejlby-Risskov gennem Tiderne" (1955) kom lille Carl i pleje i København, finansieret af Vejlby Sogn – med bidrag fra sin far. Men mormor, Mette Marie Pedersen, må også have været inde over, i hvert fald med pasning, jf. brevene fra datteren i Amerika og Mettes afsluttende ord: "Jeg skylder Eder ..." Senere, fra Carl var 10-11 år, arrangerede mormor sommerferieophold på gårdene i Vejlby.

10 år gammel, i 1885, finder vi Carl i pleje hos enkefru Christensen på Schacksgade 6 i København, hvor hans far af og til besøger ham. Den 31. maj 1886 bliver Carl "indlagt" i 4. Klasse på det Kgl. Opfostringshus, "kostskole for drenge af enlige forældre i trange kår". Det er en hård skole. "Vi blev opdraget til mandfolk", fortalte min bedstefar. Men Carl er lykkelig, både for den flotte, nyopførte skole ved Øresund, for undervisningen og for kammeraterne.

Det var Mettes mening, at Carl skulle komme over til hende i Amerika, når han kunne rejse selv, men som vi ved, døde hun i 1887, mens han endnu gik i skole. Hvornår og hvordan Carl fik besked om sin mors død, ved vi ikke noget om, men jeg gætter på, at Loding-familiens nabo i Uniontown, Edvard Mørch, har skrevet hjem til Mettes mor, som han kendte.

Med konfirmationen i påsken 1890 er Carl færdig med grundskolen. Hans fars unge kone vil ikke have denne dreng af et tidligere forhold i sit hus, så Carl bliver sat på gaden – ud at tjene som sin mor. Det var i orden med Carl; ventetiden skulle jo gå med noget. Den første tid som tjenestedreng tilbringer Carl på gårdene hos sin mors slægt i Vejlby. Det er værd at bemærke, at han – inden han går i sin fædres fodspor og bliver officer – har behov for at lære sin mors verden at kende. Det landsbysamfund, hvor han kom som feriebarnd, og som han siden studerede i hver en detalje og skrev udførligt om.

I Aarhus må Carl have haft kontakt med sin mormor, der på dette tidspunkt boede på klosteret. Bedstefar nævnte hende aldrig; måske var forholdet ikke det bedste. Hun døde i 1893, altså mens han boede i byen, og han må have fået Mettes breve fra hende.

Jeg er med tiden blevet overbevist om, at den unge Carl i disse år efter sin mors død, hvor han opholdt sig på hendes hjemstavn i Vejlby, selvfølgelig har forsøgt at komme i kon-



takt med sin familie i Amerika – hans far ville jo ikke vide af ham, og han havde ikke anden nær familie. Men eftersom August havde tilegnet sig den jord, som Mette havde lovet sin søn, har han næppe været motiveret for kontakt. Har jeg ret i denne antagelse, så er dét meget muligt årsagen til, at Carl afskrev sine amerikanske halvsøstre og resten af livet bevarede dem som en dyb hemmelighed.

Anyway, Carl erkender, at landmandslivet ikke er ham. Han flytter ind til Aarhus, hvor han får job hos en vinhandler,

som hjælper ham med videre selvstudier. I 1894 består Carl optagelsesprøven til Sekundløjtnantskolen med "Glans", og herefter følger en række festlige år på officersskolen på Kronborg og siden som ung løjtnant i Aalborg. Han er afholdt - overalt får han venner, som hjælper ham på vej. Det gik Carl godt. Fra tjenestedreng arbejder han sig op – bliver rytterofficer som sine forfædre, indkaldt 2 år under 1. Verdenskrig. Han ender som chef for Nationalbankens Revisionsafdeling og Ridder af Dannebrog.



Oldemor Mary og hendes familie - udvalgte fotos fra Audrey Crows album.

# Danske Slægtsforskere nye hjemmeside

Af Kathrine Tobiasen

Danske Slægtsforskere startede året 2020 med at præsentere en ny hjemmeside [slaegt.dk](http://slaegt.dk), som nok en del af medlemmerne har bemærket. Årsagen var først og fremmest, at vi ville ud af det forhold, at alle større ændringer skulle udføres af det bureau, som stod bag siden. Noget, som hver gang kostede pænt af knapper. Samtidig kunne vi lave en tiltrængt oprydning i en side, der havde formeret sig med en række mere eller mindre vildtvoksende knopskud, der ikke alle var lige nemme at have med at gøre.

Desuden kunne vi benytte lejligheden til at sætte indholdet på siden under lup. Hvad var det for en side, vi ville vise besøgende? Hvad sagde den om foreningen? Kom den fx nye slægtsforskere i møde med det, de havde brug for på deres vej ind i forskningen? Især det sidste ønskede vi at gøre noget ved.

## Forsiden

Siden var slet ikke perfekt, da den åbnede. Meget af det gode stof fra den gamle side skulle bevares, men Rom blev ikke bygget på en dag, og ikke alt var med fra starten. Naturligt nok førte det til en del kritik. Det kan næppe være

anderledes. Men sidenhen er der blevet arbejdet intenst på hjemmesiden, og tingene er ved at være faldet på plads. Derfor må det være tid for en lille rundtur blandt herlighederne.

Turen vil fokusere på de to menupunkter *Kom i gang* og *Kilder*, da de øvrige i højere grad giver sig selv, og Forum forudsættes kendt af rigtig mange. Bemærk, at der allerede på forsiden er links til en stribe af de mest søgte emner: bladet *Slægtsforskeren*, medlemssiden, *Slægtsforskernes Bibliotek*, *DS-Wiki* osv. Alle disse er emner, som vil kunne findes under relevante menuer, men som her er gjort ekstra lettilgængelige.

Læg også mærke til punktet *Genveje* i kolonnen til højre. Herunder finder du en række andre, meget efterspurgte emner. Det er indrettet, så der kan skiftes ud i emnerne og ny, aktuelle tilføjes, når der er behov for det. I kolonnen til venstre præsenteres de seneste nyheder.

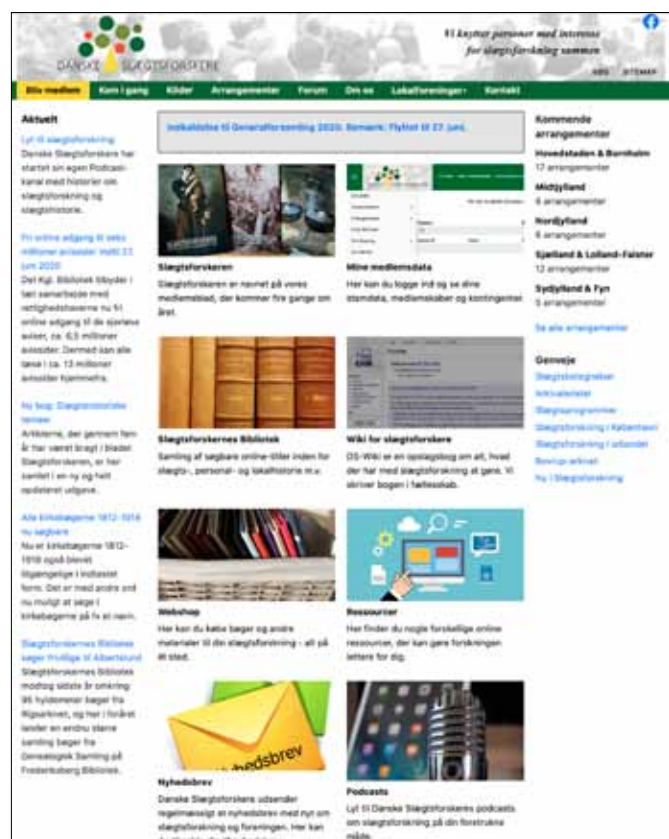
## Kom i gang

Menuen *Kom i gang* er en regulær nyskabelse. Selv om vi alle dage har været en forening, der ville samle personer med interesse for slægtsforskning, har vi ikke haft noget sted, hvor nye besøgende kunne gå hen og finde en introduktion til, hvad det her drejede sig om. Ud over at folk kunne downloade det lille hæfte *Ny i slægtsforskning*, hvis de ellers fandt frem til det.

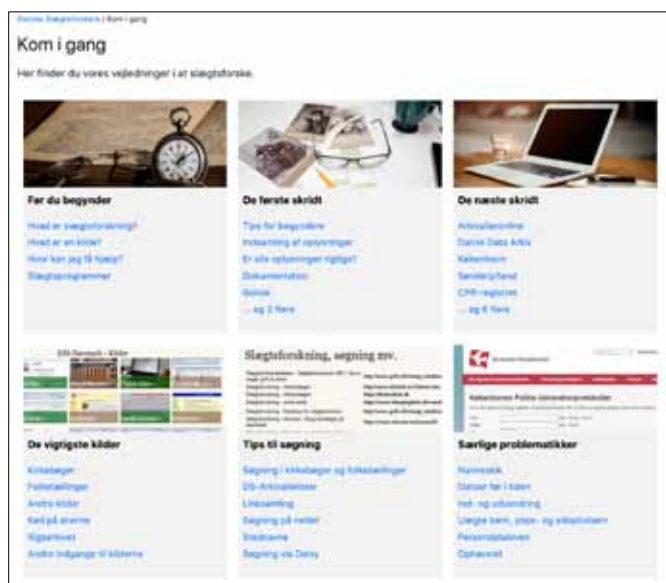
Den mangel er der nu rettet op på. Til forhåbentlig glæde for begyndere udi faget, men selv garvede forskere er jo ikke eksperter på alle områder, så måske kan også de finde en løsning på et eller andet, der gnaver?

Når du klikker på *Kom i gang*, får du en oversigt over indholdet. Det er delt op i seks grupper, der går systematisk frem, og som præsenteres med underpunkter, artikler om diverse emner. I nogle tilfælde er der så mange artikler under et emne, at der ikke er plads til alle på oversigtssiden; her må du klikke dig videre til emnet for at se alle.

Du kan her læse om, hvad det er, du bevæger dig ud i, når du går på anejagt, og du får en intro til de vigtigste kilder og alle de hjemmesider, du kan bruge for at finde oplysninger om dine aner. Du får tips til, hvordan du bruger forskellige databaser og søgesystemer. Navneskikke var anderledes før i tiden, datoer blev ikke noteret, som vi gør det i dag, og



Hjemmesidens forside med de vigtige emner i midten og kvik-linkene, *Genveje*, til højre



Oversigten over emnerne under menuen *Kom i gang*

stednavne kan være svære at finde rundt i – alt det kan du læse om. Ligesom du kan skaffe dig de basale oplysninger om, hvad du stiller op, hvis du har familie i de besværlige områder, København og Sønderjylland. Find links til steder, hvor du kan få hjælp til at lære at tyde gotisk håndskrift.

Du kan også finde gode råd til at undgå faldgruber. Hvordan sikrer du dig, at de oplysninger, du finder, er troværdige? Og hvordan sørger du selv for at dokumentere, hvor du har fundet dine oplysninger, så både andre og du selv kan gå tilbage og tjekke. Mange er i tvivl om, hvad man benævner sine fætre og kusiners børn, eller hvad ordet 'tante' egentlig dækker. Naturligvis finder du svar her.

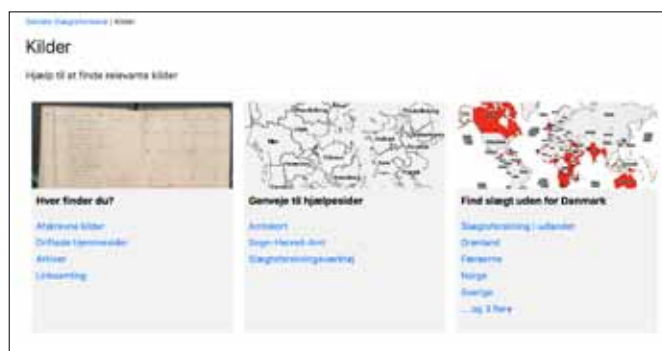
Som nævnt er artiklerne primært tiltænkt begyndere. Men vi kan alle støde på ting, vi ikke har helt styr på, så måske skulle også de mere erfarne kaste et blik på siden. Der kan sagtens være guldklumper at finde.

## Kilder

Guldklumper er der med sikkerhed for de fleste af os under menuen *Kilder*. Her ligger meget af det gode indhold fra den gamle hjemmeside, og her er rigtig meget, der fortjener at få sat spot på.

Du finder her tre grupper: *Hvor finder du?* *Genveje til hjemmesider* og *Find slægt uden for Danmark*. Vi tager dem en for en.

Gruppen *Hvor finder du?* dækker over fire ret forskellige punkter. *Afskrevne kilder* er alle de afskrifter af kirkebøger, skifteprotokoller, tingbøger, matrikler, fæsteprotokoller og



De tre hovedgrupper under menuen *Kilder*

meget andet, som foreningen i tidens løb har modtaget fra forskellige medlemmer. Der er tale om frivilligt arbejde, hvor folk har arbejdet med områder, der har deres særlige interesse, og det er derfor ret spredt, hvad der findes. Afskrifterne er ordnet geografisk efter amter samt nogle mere omfattende punkter, der dækker hele Danmark, Jylland, Sjælland og den reformerte kirke i Danmark. Der er stor forskel på, hvor meget der gemmer sig under hvert amt. Kig selv efter; du kan være heldig at finde ting, der kan åbne lukkede døre for dig. Og de er bare et par museklik fra dig.

Alle afskrifterne indgår også i Slægtsforskernes Bibliotek og kan læses her, hvis du foretrækker den vej.

*Driftede hjemmesider* er vigtige hjemmesider, som Danske Slægtsforskere enten selv har oprettet eller overtaget fra andre for at bevare dem for eftertiden. Blandt de første hører onlineleksikonet *DS-Wiki*, hvor du kan slå op på så godt som alle slægtsrelevante ord og begreber, og *Slægtsforskernes Bibliotek* med de mange digitaliserede lokal- og slægts-historiske værker. Mindre kendte er måske *DS-Sedler*, der rummer en digitalisering af det fynske modstykke til Nygårds sedler, *Wads sedler*, *Navneregistre*, der er tre forskellige databaser over tyske krigsflygtninge, lægdsruller (mest bornholmske) og prisonfanger (fangne danske søfolk fra perioden 1807-1814), og *DS-Kopier*, som dækker over af-fotograferinger af diverse kilder, leveret af medlemmer.

Blandt de bevaringsværdige hjemmesider, som foreningen nu tager hånd om, kan nævnes amerikanske *Aurelia Clemons* registre til et væld af danske skifteprotokoller og *Kurt Kermits* afskrifter af bispearkiver og jyske registre med bl.a. ansøgninger om tilladelse til at gifte sig, hvis man var nært beslægtet. Desuden er der fæstep breve fra Skanderborg ryttergods og en særlig sektion om skarprettere. *Fynshistorie* indeholder mange forskellige kildeafskrifter og historier fra Fyn, og *Hammerum Herred* er en vigtig kildesamling for alle med aner i Ringkøbing Amt. Viger du tilbage fra at læse

bøger sat med gotisk bogtryk (krøllede bogstaver), har *Martin Henriksen* "oversat" en lang række gamle håndbøger til moderne bogtryk, og i *Kirkebilleder* kan du finde billeder af samtlige sognekirker i Danmark.

Tredje pind, *Arkiver*, giver en kort oversigt over arkiver i Danmark, og med fjerde pind, *Linksamling*, kommer vi til en regulær godtepose. Utroligt mange forskere og lokalar-kiver og -foreninger har gennem årene udarbejdet registre til og/eller mere eller mindre fuldstændige afskrifter af forskellige vigtige kilder. De ligger spredt på uoverskueligt mange hjemmesider og kan være svære at finde, men her er gjort et forsøg på at samle dem alle i én liste. I samlingen kan du finde folketællinger og mandtal, kirkebøger, skifter, fæster og tingbøger i lange baner. Tjek endelig, om der ikke skulle være bid, inden du går i gang med et nyt sogn eller leder efter et skifte eller fæstebrev. Det kan lette dit arbejde gevaldigt, hvis der på forhånd er lavet et regi-ster.

## Genveje og søgning i udlandet

Næste gruppe, *Genveje til hjælpesider*, indeholder nogle praktiske hjælpemidler. Her ligger det uundværlige *Amtskort*, der er så smart indrettet, at du ved et klik på et amt åbner et nyt kort over amtet med alle sogne og herreder placeret. Det er også her, du har mulighed for at downloade en pdf-version af bogen *Sogn Herred Amt* (som i papirudgaven kan købes i foreningens webshop, [www.ds-shop.dk](http://www.ds-shop.dk)). Bogen indeholder amtskortene, men er derudover forsynet med en nyttig indledning om landets administrative inddeling gennem tiderne og et alfabetisk register over sognene.



*Dette lille handy stykke værktøj ligger til download under menuen Kilder.*

Et andet tilbud er *Slægtsforskningsværktøj*. Det indeholder hurtige oversigter over fx romertal, gamle møntenheder, mål og vægt og en ordbog, alt ordnet i et Excel-ark, som kan downloades, så du har det lige ved hånden.

Sidste gruppe er *Find slægt uden for Danmark*, og her er virkelig tale om en gave til alle, der har brug for at søge familiemedlemmer i udlandet – og hvem har ikke det nu og da? For nogle af vore vigtigste indvandrerlande, Norge, Sverige, Tyskland og Polen samt Grønland og Færøerne finder du her meget omfattende oversigter over mulighederne i de forskellige lande. Hvordan er arkivstrukturen, og hvad findes der af hjemmesider og foreninger m.v., som du kan bruge i din søgning? Hjælpen kan nu og da komme ind på det helt praktiske som at henvende sig til et arkiv; i den tyske sektion ligger fx en brevskabelon, som man kan bruge, hvis man vil skrive til et arkiv uden at have sin stærke side i det tyske sprog.



*En af de gode hjælpesider, der linkes til fra Find din slægt uden for Danmark, er den tyske GenWiki med et væld af nyttige oplysninger.*

Lande, som ikke har fået særskilt behandling, samles indtil videre under et i en artikel med links til diverse vigtige hjemmesider.

Gruppen er forsynet med en indledende artikel med gode, generelle råd til, hvad man skal tænke på, når man bevæger sig ud over grænserne. Her er selvfølgelig også link til de gode sider, hvor man kan søge over hele verden.

## Hjælp i Forum

Mens vi er ved søgning i udlandet skal også nævnes nogle tilbud i DS-Forum ([forum.slaegt.dk](http://forum.slaegt.dk)). I gruppen *Opslag in-*

ternationalt (kun for medlemmer) finder du trådene *Hjælp med opslag i Ancestry.com* og *Hjælp til opslag i ArkivDigital (Sverige)*. Her er tale om betalingsdatabaser, som man skal abonnere på, men medlemmer af Danske Slægtsforskere kan gratis få foretaget opslag. Skriv blot et indlæg i tråden og forklar, hvad du søger, og de venlige hjælpere vil snarest gøre, hvad de kan, for at finde svaret.

I samme gruppe tilbyder Kirsten Thomas hjælp til søgning i Frankrig, og i gruppen *Opslag i bøger og på arkiver m.v.* er der bl.a. hjælp at hente, hvis det drejer sig om Norge.

En anden Forum-mulighed er den liste over venlige hjælpere, som du finder i gruppen *AneEfterlysning* i indlægget *Hjælp til søgning i udlandet*. En gruppe forskere fra lande som bl.a. USA, Canada og Australien, som selv har modtaget fin hjælp i Forum, tilbyder til gengæld at hjælpe med søgning i deres hjemlande. Benyt dig endelig af tilbuddet.

### Søg bredt på siden

Der gemmer sig mange ting på hjemmesiden, og det kan være svært at regne ud lige præcist, hvor man fx kan finde noget om slægtsbetegnelser. Måske husker du, at du engang læste en interessant oplysning eller stødte på en søgebase, men hvor var det nu, du fandt den?

Det er der heldigvis råd for. Hjælpen befinder sig i øverste højre hjørne af [slaegt.dk](http://slaegt.dk) i form af linkene *Søg* og *Sitemap*.



Prøv søgefunktionerne, hvis du leder forgæves efter noget på hjemmesiden.

Med *Søg* kan du foretage en Google-tilpasset søgning i al indholdet på siden. Du kan søge på personer, skribenter, steder eller emner, og søgningen går ned i teksterne i alle artikler, inklusive DS-Wiki. Du vil normalt få rigtig mange hits.

*Sitemap* tilbyder derimod en struktureret oversigt over hele siden, hvor du får menuerne med underpunkter og underunderpunkter. Med andre ord: en detaljeret indholdsfortegnelse, som du finder den i en bog.

Det kommer an på situationen, hvad der passer bedst for din søgning, men begge muligheder er lige ved hånden.

Alle de gode tilbud ligger bare og venter på at blive brugt. Der er noget for ethvert behov og enhver smag. God fornøjelse med dem!

## Christian 5.s matrikel 1688

Før man går i gang med matriklen, skal man gøre sig klart, at amtsinddelingen før 1793 var anderledes end den, vi normalt bruger. Amtsinddelingen 1662-1793 kan ses her: [da.wikipedia.org/wiki/Danmarks\\_amter\\_\(1662-1793\)](http://da.wikipedia.org/wiki/Danmarks_amter_(1662-1793))

Matriklen bestod af tre dele.

**Markbog:** Opmålings- og boniteringsprotokol. Målene er sjællandske alen. Hvert areal blev opmålt som en trapez. Trapezens bonitet blev ligeledes vurderet. Denne bog er meget omfattende, idet hver lille del af en matrikel blev minutøst opmålt og dets bonitet vurderet. Der var seks bonitetsklasser

Af Jan Andersen  
Boelsvang 26  
DK-2970 Hørsholm  
2022 1196  
[jan@jan2970.dk](mailto:jan@jan2970.dk)  
[www.jan2970.dk](http://www.jan2970.dk)



bedst, god, middel, skarp, ond og allerværst. 1 tdr. hartkorn svarede til 2 tdr. god jord og til 16 tdr. allerværst jord. Herudover blev mulighederne for høslet og kreaturhold vurderet.

**Modelbog:** Protokol, hvor de detaljerede oplysninger fra markbogen blev samlet for den enkelt ejendom, og der blev foretaget en omregning til hartkorn. Vurderingerne af høslet og kreaturhold blev også omregnet til hartkorn. Til sammenligning blev anført hartkornet fra 1664-matriklen.

**Matrikelprotokol:** Den afsluttende protokol, som giver det store overblik, idet kun de opsummerede tal for hartkorn er

angivet. For Jylland er hartkornsansættelsen 1/16 større end i modelbogen. Dette skyldes, at man helt arbitrært (vilkårligt) forhøjede ansættelserne i Jylland med 1/16. Denne protokol blev brugt til skatteudskrivning.

Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie har udgivet værket *Kilder til dansk forvaltningshistorie*, bestående af 5 bind. I bind 2, *På embeds vegne*, gennemgår Karl-Erik Frandsen brugen af jordebøger og matrikler, herunder matriklen af 1688. Han anvender Aenderup Bye (i dag stavet Andrup), Skads Sogn, Riberhus Amt, som eksempel (side 83). Nu da matriklen er kommet på arkivalier online, vil vi forsøge at finde Aenderup Bye.

Indgangsnøglen er bogen *Specialregistraturer. Matriklerne 1664 og 1688*. Bogen findes på Arkivalieronline som scannede billeder af de enkelte sider. Den er derfor ikke søgbar. I stedet bør man hente bogen som pdf-fil fra Slægtsforskernes Bibliotek: [dis-danmark.dk/bibliotek/900058.pdf](http://dis-danmark.dk/bibliotek/900058.pdf)

Vi skal finde Skads Sogn, som i 1688 blev kaldt Skast og lå i Skast Herred. Vi søger efter Skast i pdf-filen, indtil vi når ned i afsnittet *Alfabetisk register over markbøger, modelbøger og matrikelbøger*. Sognet skal være Skast i Skads Herred. Det finder vi på side 141:

- Riiber Amt,
- Schadz Herred,
- Schadz Sogn,
- Aaenderup Bye, Er 4 Heelgaarde
- Tilhører Welb[arne] Major Shested til Kroussgaard,
- Beboes af Efterschr[evne] Mend, nemb[ig]:
- No. 1. Hans Madsen – 1 Heelgaard
- No. 2 Jens Mortens[en] og Lars Nielsen – 1 Heelgaard
- Findis Jens Mortens[en] I Forretningen
- For Jordan Indført
- No. 3 Jes Ibsen – 1 Heelgaard
- huor af Niels Christens[en] og
- Niels Erichs[en] Boelsmænd,
- Hafve huer 1/4 Paart i Brug,
- Findis Jep Ibsens Nafn, I Forretningen
- For Jordan Indført
- No. 4 Niels Nielsen – 1 Heelgaard

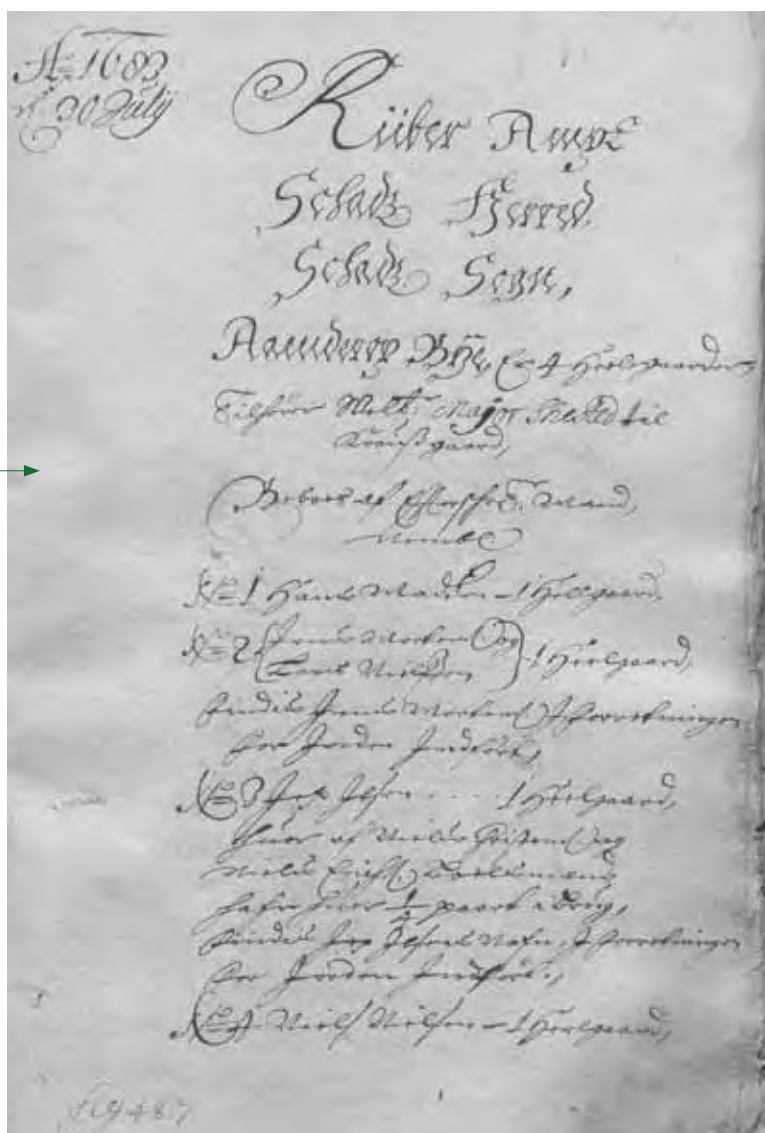
Sogn	Herred	Markbog	Modelbog	Matrikel
Skast	Skast	742	1745 fol. 127-134	1818

I **Markbogen** finder vi sognet således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger
Christian 5.s matrikel. Markbøger samt eng-, skov- og græsningstaksationer (1681 - 1683)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 742 - 743	Skast, Skast sogn, Ribe, Riberhus Amt

Der er ingen indholdsfortegnelse, så vi bladrer gennem dokumentet.

På opslag 95 finder vi:



Herefter følger en detaljeret beskrivelse af markerne og en detaljeret opmåling, hvor man måler jordstykkets længde samt dets bredde i hver ende. Den detaljerede opmåling slutter først på opslag 110.

I **Modelbogen** findes sognet således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger
Christian 5.s matrikel. Modelbøger (1682 - 1688)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 1745	Skast, . Modelbog, Ribe, Riberhus amt

Hos Salldata angiver punktum foran Modelbog, at alle sogne i Riberhus amt er med.

Første oplag siger M.1688 1745, så vi har fat i den rigtige modelbog; fra registraturen ved vi, at sognet har nummer 1745. Nu skal vi finde folie 127.

Den finder vi på opslag 61, og på opslag 63 finder vi Aaenderup Bye. Teksten starter med: Dends iord bruges med....

Vi finder matrikelejere/fæstere og deres hartkorn:

Ejer	Hartkorn	1664-Hartkorn
Hans Madtzen	6-4-3-1-0	8-3-0-0-0
Jens Mortens[en]	6-5-0-2-1	8-3-0-0-0
Jep Ibs[en]	5-5-2-0-2	8-3-0-0-0
Niels Nielsen	2-7-0-1-2	6-4-0-0-0
Niels Erichsen Boelsmand	1-1-1-0-3	1-3-0-0-0
Christen Christensen Boelsmand	0-7-3-2-0	1-3-0-0-0

I **Matrikelprotokol** findes sognet således:

AO	Salldata.dk
Ejendomme	Scannede arkivalier
Christian 5.s matrikel	Ejendomme, bygninger
Christian 5.s matrikel. Matrikelbøger (1688 - 1691)	Christian V matrikel 1688, Amt Ribe, Herred Skast
Vælg 1818	Skast, . Matriklen af 1688, Ribe, Riberhus amt

Her angiver punktum foran Matriklen hos Salldata igen, at alle sogne er med.

På opslag 4 kan vi se, at Skast Sogn starter på folie 283.

Folie 283 finder vi på opslag 142, og Aaenderup Bye på opslag 143:

Ejer	Gammel Matricul	Nye Matricul
Hans Madsen	8-3-0-0	7-0-0-2
Jens Mortensen	8-3-0-0	7-0-2-0
Jep Ibsen	8-3-0-0	6-0-1-1
Niels Nielsen	6-4-0-0	3-0-2-0
Niels Erichsen Boelsmand	1-3-0-0	1-1-3-1
Christen Christensen Boelsmand	1-3-0-0	1-0-1-2

## Danske Slægtsforskeres podcast

Af **Kathrine Tobiasen**  
Korsagervej 13, 8940 Randers  
Tlf. 41 28 65 30  
Mail: [kto@slaegt.dk](mailto:kto@slaegt.dk)



Som opmærksomme medlemmer vil huske, bragte vi i sidste nummer af Slægtsforskeren en lille notits, hvor vi søgte en person, der kunne have lyst til at lave podcasts om vores dejlige, fælles hobby. Lidt forsigtigt, for var der mon nogen, der ville bide på?

Bladet havde ikke været på gaden mange dage, før en henvendelse dumpede ind i mailboksen. Den kom fra Mette Borchert Vahlun, som trods sin unge alder, 22 år, havde masser af erfaringer med Youtubevideoer og også puslede med podcasts og ved siden af var bidt af slægtsforskning.

Hun ville meget gerne binde an med opgaven og kunne allerede lufte en stribe gode ideer til programmer.

Siden er det gået meget stærkt. Det praktiske omkring produktionen blev klaret, og Mette fik oprettet en side hos en podcast host; det er vejen, hvis man vil ud i verden med sine podcasts, hvad vi gerne jo vil. Den 10. april var der så premiere på den første podcast, hvor Mette præsenterede sig selv og sine planer for og tanker bag programmerne, og fjorten dage senere var en intro til kirkebøgerne klar.

Mette har med stor iver kastet sig over slægtsforskningen og bl.a. haft lange snakke med sin mormor, som hun også har taget med ud på steder, hvor mormoren tidligere har boet, og hun deler frisk og engageret ud af sine erfaringer med fx kirkebøgerne og den drilske håndskrift. Naturligt nok har hun endnu ikke været ude i alle slægtsforskningens mange kringelkroge og må nu og da melde ud, at dette eller hint vil hun ikke komme ind på, da hun (endnu) ikke ved så meget om det. Det bærer vi gladeligt over med, da der er så meget gods i alt det andet, hun har at berette, og der er noget særligt ved få et stof præsenteret med dette personlige touch.

I skrivende stund er podcast nr. 3 kommet, og i den fortæller Mette og hendes mormor inspirerende om de oplevelser, de har haft sammen, efter at de er begyndt at opsøge fortidens steder. Fremover vil der komme en blanding af præsentationer af forskellige vigtige kilder og gode slægtshistorier, gerne fortalt af hovedpersonerne selv. Her vil være noget for enhver smag, og efter planen vil der være en ny podcast klar hver anden uge.



*Apple Podcast: Sådan tager podcastene sig ud, når du går til dem i en podcast-app. Bemærk knappen, du kan klikke på, hvis du vil abonnere på dem.*

At høre en tekst i stedet for at læse den tilføjer en ekstra dimension af nærvær. Desuden er der den klare fordel, at man kan putte lyden i ørerne fra mobilen, når man går og

støvsuger eller ordner have eller måske traver en tur. At podcast er et medie, som på det seneste er blevet uhyre populært hos mange, kan tydeligt aflæses af download-tallene. Allerede efter tre uger havde 1.000 personer lyttet til de nye slægtsforsker-podcasts, og tallet vil uden tvivl stige i takt med, at folk opdager, at de bare ligger og venter på at blive hørt. Rigtig godt gået!

I podcast-app'ene kan folk 'rate' (uddele point) og kommentere programmerne. På Apple Podcasts ligger denne kommentar:

*Fedt, at en ung pige er så inkarneret i slægtsforskning. Mange, tror jeg, har en fordom om, at denne "sport" kun er en disciplin, der udføres af den del af befolkningen, som er 60+. Så at en pige først i 20'erne kan ruske lidt op i tingene og samtidig fortælle en dejlig historie, som det er tilfældet i dette afsnit, synes jeg er helt genialt.*

Du finder link til vores podcasts på forsiden af [slaegt.dk](http://slaegt.dk). En anden mulighed er at gå direkte til hosten på adressen <https://slaegt.buzzsprout.com>. Men hvis du i forvejen er vant til at lytte til podcasts, åbner du bare din foretrukne podcast-app (fx Apple Podcasts, Spotify eller Google Podcasts) og søger her på 'Danske Slægtsforskere'. Så vil de dukke op. Hvis du vil gøre det nemt for dig selv, kan du abonnere på dem.

Har du spørgsmål eller forslag til Mette, kan du kontakte hende via mailadressen [podcast@slaegt.dk](mailto:podcast@slaegt.dk).



*Mette Borchert Vahlun er kvinden bag Danske Slægtsforskere podcast.*



## Hvad enhver slægtsforsker bør vide...

Læsere af nærværende medlemsblad vil kende Kathrine Tobiasen for hendes virke som redaktør og vægtig bidragsyder, særligt i form af de omfattende temaartikler, som hun nærmest har skrevet samtlige af.

En del af disse har hun nu samlet, opdateret og udgivet i bogform. På 236 sider i A4-format præsenteres 18 temaer, spændende fra indføring i større kildegrupper som kirkebøger og folketællinger over særlige befolkningsgrupper, fæstebønder, byfolk, kvinder og kriminelle til mere overordnede temaer som mad & drikke og sundhed & sygdom.

Vi får forklaret, hvilke kilder vi kan ty til, når kirkebøgerne svigter, og vi får præsenteret opslagsværker, som vi kan søge såvel overordnet som specifik viden i.

Vi får begreb om slægtsforskning i Sønderjylland (den eneste artikel, som Kathrine ikke har skrevet selv), om indvandring og udvandring, om lokalhistorie og ejendoms historie, og hvad vi kan gøre med vores forskning, så den ikke ender med at samle støv på vores hylder eller i vores pc'er.

Her er tale om en enorm mængde viden samlet på ét sted, og selv en garvet slægtsforsker som jeg selv har kunnet hente ny viden og inspiration i bogen. (Muligvis fordi jeg ikke har læst mine medlemsblade godt nok, men det er en anden sag.)

Det hele bliver præsenteret rimelig overskueligt, med masser af velvalgte og inspirerende illustrationer og i de fleste tilfælde med fyldige henvisninger til videre læsning.

Artiklerne har, som nævnt, alle været bragt i Slægtsforskeren i løbet af de forgangne fem år, men her får vi dem samlet i ét opslagsværk. Det vil sikkert være en fordel for mange slægtsforskere, at de kun skal slå op ét sted og ikke huske tilbage, præcis hvilket nummer en given artikel har været bragt i.

Man kunne dog ønske, at et opslagsværk af denne kaliber, der givet vil blive taget ned fra hylden mange gange, var kommet i hardback-indbinding for at mindske slitagen.

Kathrine Tobiasen:  
Slægtshistoriske temaer. Danske Slægtsforskere, 2020. 236 sider, illustreret. Pris: 248 kr. Kan købes i Danske Slægtsforskere's webshop <https://www.ds-shop.dk>



Ligeledes savner jeg spalteopdelingen af teksten fra Slægtsforskeren samt en generel opstramning af grafiken. Når man arbejder i A4-format, kommer linjerne nemt til at synes lange og forstyrrende for øjnene, og det ville være nemmere at finde en bestemt artikel, hvis alle artiklerne begynde på en højre-side.

Men disse småting kan jo indarbejdes i en eventuel 2. udgave, og det er under alle omstændigheder ikke noget, der skal afholde folk fra at købe bogen, som jeg mener bør findes i enhver slægtsforskers bogreol.

Kathrine har begået et gedigent opslagsværk, og jeg håber, at hun vil fortsætte det gode arbejde og berige os med sin omfattende viden i form af nye, spændende tema-artikler.

Anmeldt af Torben Albret Kristensen



## Styr på rødderne?

De fleste begynderbøger i slægtsforskning følger nogenlunde samme opskrift: Efter en indledning om, hvad slægtsforskning drejer sig om, og hvordan man passende kan begynde med at samle oplysninger fra de ældre i familien, følger gerne en fyldig introduktion til de vigtigste kilder, kirkebøgerne og folketællingerne, hvorefter man begiver sig videre til de næste væsentlige kilder som skifter, skøder og lægdsruller. Hele vejen med behørig anvisninger på, hvordan man finder sine oplysninger i de digitaliserede udgaver på nettet, som er alfa og omega for dagens slægtsforskere.

Sådan er det ikke hos Tommy P. Christensen. Hans lille bog *Styr på rødderne?* griber tingene anderledes an. Bogen er skrevet med henblik på de weekendkurser i anejagt, som forfatteren afholder, og ligesom man ikke kan nå at komme rundt om alle de relevante kildegrupper på en enkelt weekend, så sker det heller ikke her i bogen. Målet synes at være, at kursisterne skal indpodes en dybere forståelse for, hvad det vil sige at forske i slægten, snarere end at de skal forsynes med trin-for-trin vejledninger.

Bogen er delt i tre hovedafsnit. Første del med titlen *Indledning* bringer overvejelser over, hvad en familie overhovedet er, om generationer og slægtsled, uægte børn og adoptioner, og læseren introduceres til Stradonitz' system for anenummerering og opfordres til at tænke over, om søskende, her benævnt 'løse ender', skal medtages.

Anden del handler om *Processen*, om at anlægge et slægtsarkiv. Hvordan tager vi hånd om de kilder, som vi finder i hjemmene, billeder, papirer, pas, fagforeningsbøger m.v.? Her er også afsnit om indvandrere, navneskikke og den krøllede gotiske skrift. Og om vigtigheden i at være yderst omhyggelig med kildehenvisningerne, ikke mindst for ens egen skyld, for man får helt sikkert brug for at gå tilbage til kilden for at tjekke den.

Endelig når vi til kilderne i tredje del, der hedder *Brug ABM - og de digitale hjælpemidler*. ABM står for Arkiver, Biblioteker og Museer, og på 20 sider får vi en hurtig præsentation af, hvordan man kan søge og bestille bøger

Tommy P. Christensen: *Styr på rødderne?* Introduktion til slægtsforskning. Olde Cranich Hamneda, 2. udgave 2019. 64 sider, illustreret. Kan købes via Danske Slægtsforskernes webshop, [www.dsshop.dk/](http://www.dsshop.dk/), pris 180 kr.



på bibliotekerne og lade sig inspirere af besøg på museerne, hvor man får syn for sagn. Arkivdelen har folketællinger som eksempel og bruger det meste af pladsen på at forklare, hvilke problemer der op gennem 1900-tallet har været med at definere, hvad byer og bymæssig bybyggelse er. Det er ikke stof, vi er vant til at finde i begynderbøger, men lidt viden om hvilke tanker, der ligger bag de kilder, vi arbejder så meget med, er jo aldrig at kimse ad.

Bogens vigtige ærinde er at hjælpe med at få styr på rødderne, og derfor er det logisk, at den er forsynet med aneark, hvor de væsentlige oplysninger om familiemedlemmerne kan plottes ind, efterhånden som de findes. Her er ved alle felterne et særligt felt for kilder og kommentarer – husk dem nu! Der afsluttes med en litteraturliste som inspiration til videre læsning.

Det er en rigtig nydelig lille bog, indbydende sat op og forsynet med mange billeder, de fleste fra forfatterens private arkiv, hvorfra også mange eksempler i bogen er hentet.

Taget for sig selv – uden kursussammenhæng – vil *Styr på rødderne?* ikke fungere som begynderbogen. Dertil mangler den alt for meget om de kilder, man nødvendigvis skal i gang med. Men hvem siger, at man skal nøjes med én bog om et emne, som man nemt kan komme til at bruge ustyrlig megen tid på? Denne bog har nyttige overvejelser, ikke mindst om at anlægge sig nogle gode vaner i arbejdet, og den vil give sit bidrag til den veludstyrede rygsæk, det er godt at have med på anejagten.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

## Ny bog om DNA-slægtsforskning

Der er en stærkt stigende interesse for DNA-slægtsforskning for tiden; flere og flere bliver testet, og behovet for at kunne sætte sig ind i det vanskelige emne vokser tilsvarende. Det kan aflæses i det faktum, at der dukker flere bøger op på markedet. I sidste nummer af Slægtsforskeren kunne vi anmelde den første bog på dansk, Michael Duponts DNA og slægtsforskning for begyndere, og inden da havde vi her i bladet bragt en artikelserie, der kom godt omkring emnet.

Nu er der så kommet et nyt tilbud; ganske vist en bog på norsk, men et letlæst norsk, så det rent sproglige burde ikke være et problem. Værket er oprindeligt svensk, men da man i Norge fandt tiden inde til at udgive en vejledning om DNA-forskning, endte overvejelserne med, at en oversættelse af Peter Sjölund's svenske bog, som allerede solgte godt i hjemlandet, ville være den bedste og mindst tidkrævende løsning. Altså blev bogen oversat og bearbejdet og foreligger nu som en appetitvækkende udgivelse, forsynet med norske eksempler.

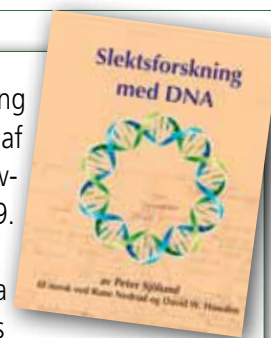
Har en norsk bog så bud til os danskere? Svaret må være et klart ja, for den supplerer på udmærket vis den nye danske udgivelse. Dupont har valgt at fokusere på den autosomale test, der er den oplagte test for begyndere, og han beskriver trin for trin, hvordan man bliver testet og bagefter arbejder med resultatet, så man får noget brugbart ud af testen.

Den norske bog er i et større format og har dobbelt så mange sider at boltre sig på; resultatet er derfor et værk, der kan brede sig over flere facetter af emnet, og ikke mindst de mere avancerede testformer, Y-DNA og mtDNA samt det kringledede X-DNA, bliver introduceret med engagement og gode eksempler. Læseren får en klar idé om, hvad man som forsker kan få ud af dem. Der er hele vejen lagt vægt på både at beskrive, hvad det drejer sig om, og at forklare, hvordan man tolker testresultaterne og sørger for at få det bedste ud af dem med inddragelse af det solide slægtsforskerarbejde, man forhåbentlig har med i rygsækken.

Den autosomale DNA-test bliver naturligvis også beskrevet, og her tages udgangspunkt i de to mest udbredte testfir-

Peter Sjölund: Slektsforskning med DNA. Oversat til norsk af Rune Nedrud og David W. Howden. Slekthistorisk Forlag, 2019. 144 sider, illustreret i farver.

Pris: 369 NOK. Kan bestilles via Norsk Slekthistorisk Forenings hjemmeside: [www.genealogi.no/produktkategori/slekthistorisk-forlag/](http://www.genealogi.no/produktkategori/slekthistorisk-forlag/)



maer, MyHeritage og Family Tree DNA. I afsnittene om de øvrige tests glider fokus af naturlige årsager over på den sidstnævnte, der er eneste seriøse udbyder af disse.

Inden vi når til beskrivelsen af de forskellige tests, har vi fået en gennemgang af den biologiske side, kromosomerne og DNA'en, der er forbilledlig klar og pædagogisk med gode eksempler og et væld af illustrationer og skemaer, der nok skal få det komplicerede stof til at åbne sig for læseren. Og så er den ovenikøbet ledsaget af forsikringer om, at det altså slet ikke er nødvendigt at forstå alt det her til bunds, hvis man vil slægtsforske med DNA. Hvilket Michael Dupont i øvrigt også pointerede i sin bog. Bogen har desuden kapitler om, hvordan man kommer videre med arbejdet. Der er gode råd til, hvordan man henvender sig til mennesker, man ikke kender på forhånd, og opfordringer til at samarbejde med andre, fx ved at gå med i projekter for bestemte haplogrupper eller geografiske områder. Både for selv at hente hjælp og inspiration og for at være med til at opbygge databaser og samle erfaringer til glæde for alle.

Der sluttet af med et omfattende faktaafsnit, et leksikon over alle de mange forkortelser, ord og begreber, som man uundgåeligt vil støde på, når man bevæger sig omkring i denne fagre nye verden.

Slektsforskning med DNA er rigtig flot bog, der velformuleret og med tungen lige i munden guider os gennem de mange muligheder, denne nye form for slægtsforskning byder på. Eventuelle faldgruber bliver vi også advaret imod – regn ikke uden videre med, at det er den slægtsforbindelse, der ligger lige for, der er den rigtige! Først og fremmest forstår forfatteren, der er en af pionerne inden for svensk DNA-slægtsforskning, at begejstre og give lyst til at gå i gang. Hans bog kan varmt anbefales.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen



## Bornholmske småårsfolk

”Havet er mit” hedder Ilse Wederkinck’s debutroman, som udkom i efteråret. Det er en slægtsroman, hvor forfatteren har blandet sine bedste-forældres virkelige liv med fiktion, så det er blevet til en spændende fortælling om at overleve som småårsfolk på Sydbornholm i perioden 1880-1950.

Andreas er et uægte barn, en horeunge, som kommer under fattigforsørgelse og bliver anbragt i en plejefamilie i Snogebæk. Han kæmper for et værdigt liv med kone og børn. Han starter som iværksætter med en smedje, hvor der ikke mangler kunder, men kunderne glemmer at betale. Det tvinger Andreas til at afhænde smedjen. Kampen fører ham ud at sejle under 1. verdenskrig, mens han unge kone og lille søn bliver tilbage på Bornholm.

Hans kone Anna blev faderløs som niårig og måtte sammen med moren og sine søskende slide i det for ikke at komme på fattiggården. Eventyrlysten førte hende fra Sjælland til Bornholm, hvor hun blev gift med Andreas. Sammen får de otte børn, der bliver grebet af deres fars fortællinger om livet på de store have. Sønnerne tager ud at sejle, så snart de er gamle nok, og 2. verdenskrig kaster sin skygge over familien.

Bogen er let at læse, selvom man skal have enkelte bornholmske udtryk oversat. Persongalleriet er beskrevet med stor præcision, og man føler klart, at forfatteren kender personerne på godt og ondt.

Ilse Wederkinck: Havet er mit.  
Forlag1.dk, 2019. 297 s. Pris:  
160 kr. hos forlag1.dk/shop/



Historien flyder forbi læseren i korte klip, så man aldrig er i tvivl om, hvor man befinder sig. Man får et godt indtryk af, hvordan det var at være fyrbøder på et fragtskib under 1. verdenskrig, med risikoen for at blive ramt af ubåde, samtidig med at tankerne gik til de, der var derhjemme. Også 2. verdenskrig kommer den bornholmske familie tæt ind på livet af, og især afslutningen på krigen giver læseren en fornemmelse af, hvordan bornholmerne følte det, da de blev bombet og besat af russerne på et tidspunkt, hvor resten af landet festede på grund af befrielsen. De følte sig svigtet.

Anmeldt af Bent Jeppesen  
Danske Slægtsforskere Helsingør

## Kingos farfar

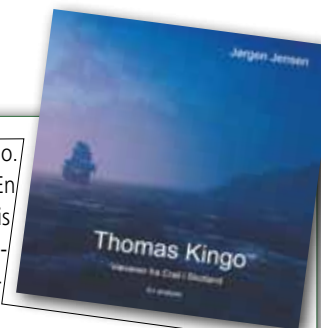
En ny, lille bog med titlen *Thomas Kingo* har netop set dagens lys. Det er dog ikke den berømte salmedigter, der er fokus på, men derimod hans farfar – som undertitlen afslører: *Væveren fra Crail i Skotland*.

Den senere biskop og digters far, Hans Thomsen, var linned- og damaskvæver i Slangerup og kom til Danmark fra Skotland på et ukendt tidspunkt, formentlig i slutningen af 1500-tallet. Hans far, Thomas Kingo, deltog i vævningen af Kronborgtapeterne i perioden 1589-96 og medbragte kone og børn, men tog senere tilbage til sit hjemland.

Der er kun meget spredte og i nogle tilfælde usikre kilder vedrørende Thomas Kingo senior. Men de få, der er, har Jørgen Jensen samlet og kigget nøjere på. Bogen er ikke en biografi over Kingo, men i stedet hvad forfatteren kalder en analyse. Han anfører 18 kilder og bringer i bogen centrale citater fra dem, efterfulgt af sine egne kommentarer til dem, hvor han bl.a. diskuterer deres værdi som kilder.

Nogle af kilderne er hentet i Crail Museum and Heritage Center og i engelsksprogede udgivelser, og de er ikke oversat til dansk. Indholdet er dog forklaret i kommentarerne. Andre er fra danske bøger og en slægtsdatabase, og vi kommer vidt omkring i både biografiske værker, bøger om Kronborgtapeterne og om forholdene omkring vævererhvervet på Edinburgh-egnen. Det viser sig her, at skotterne i 1500-tallet aktivt arbejdede for at få vævere fra Flandern til at flytte til Skotland, så de kunne

Jørgen Jensen: Thomas Kingo.  
Væveren fra Crail i Skotland. En  
analyse. 95 sider, illustreret. Pris  
125 kr. + porto. Bogen kan be-  
stilles hos Jensen/Nissen, Lystbå-  
devej 36, 4040 Jyllinge, [turbo-  
lea@post5.tele.dk](mailto:turbo-<br/>lea@post5.tele.dk). Eller læses på Slægtsfor-  
skernes Bibliotek, <https://bibliotek.dis-danmark.dk/>.



være med til at udvikle faget. Flandern var centrum for tidens fineste vævekunst, mens kvaliteten i Skotland var lav. Jørgen Jensen drager den konklusion, at Thomas og hans bror William var flamske vævere, der omkring 1575 valgte at flytte til Skotland. Grunden kunne være religiøse forfølgelser i hjemlandet.

Den lille bog er afgjort en specialitet, men også et interessant eksempel på, hvordan man som seriøs forsker kan arbejde med kilderne, og hvor langt omkring man kan forsøge at komme. Det kan man til enhver tid lære af!

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

# Søgning på separation og skilsmisse

Af Jan Andersen

Boelsvang 26  
DK-2970 Hørsholm  
2022 1196  
jan@jan2970.dk  
www.jan2970.dk



Lars Nielsen og Bodil Mortensen, der boede i Hillerød, blev separeret ca. 1892.

Vi søger i Daisy, avanceret søgning:

Hvis man i stedet for standard billedviseren ønsker at bruge salldata billedviseren, hvor man kan fastlåse zoom-niveauet, så det ikke ændres ved billedskift, og hvor det er nemt at gå 5 og 10 opslag frem og tilbage, kan man finde BSID nummeret i adressebjælken, når man har klikket på "Læs arkivaliet":

1858 – 1913 har BSID nummer 123240 og

1913 – 1931 har BSID nummer 123241

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=16998826#123240,35954025>

<https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=16998826#123241,35954520>.

Man kan også lave en søgning i DIS-Arkivalielister ([arkivalielister.dis-danmark.dk](http://arkivalielister.dis-danmark.dk)):

På denne søgning får vi svaret:

Wildcards:  
"\_" erstatter eet bogstav    "% " erstatter eet eller flere bogstaver

Det vil normalt være nok at indtaste de første 3-6 bogstaver

Søgeord skal være start af navnet  
 Søgeord skal forekomme i navnet

Mæglingssprotokol%

Arkivskaber     Arkivserie     Titel     bsid-nummer (+/-10)

Send forespørgsel

Der søges på Arkivserie: %Mæglingssprotokol%%				
Fandt 10 poster.				
Arkivskaber	Arkivserie	Titel (+link til AO)	Sider	salldata.dk
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller	1799 - 1805	325	291218
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller	1806 - 1813	285	291219
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller for Ekstraretten	1799 - 1801	194	291105
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller for Ekstraretten	1801 - 1802	234	291106
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller for Ekstraretten	1802 - 1803	101	291107
Christiansted Byfoged	Forligsmæglingssprotokoller for Ekstraretten	1818 - 1860	312	291108
Frederiksborg Amt	Mæglingssprotokol i separations- og skilsmisssager (1858 - 1967)	1858 - 1913	495	123240
Frederiksborg Amt	Mæglingssprotokol i separations- og skilsmisssager (1858 - 1967)	1913 - 1931	311	123241
Hasle m.fl. Herreders Politi	Mæglingssprotokol (1916 - 1924)	Subtitel mangler	196	255990
Sorø Amt	Mæglingssprotokol vedr. separation og skilsmisse (1904 - 1991)	1904 - 1930	125	138278
Sider ialt			2.578	



BSID nummeret står her i kolonnen salldata.dk.

Vi indsætter BSID nummer 123240 i ao.salldata.dk, der har et nyt felt netop til samme formål (eller klikker på BSID nummeret, hvilket fører os direkte til opslaget hos salldata.dk):

Vi får nu Frederiksborg Amt, Frederiksborg Amt, Mæglingssprotokol i separations- og skilsmisssager, 1858 – 1913. Uanset hvilken billedviser vi anvender, starter vi bagerst i protokollen, da der normalt findes et navnerregister her. Navnerregistret starter på opslag 481, og "L" er på opslag 486. Men ingen af de personer med navnet Lars Nielsen, der er indført, er den rigtige.

Jeg undrer mig over, at der er så få navne til en protokol på 495 opslag, så jeg blader hele protokollen igennem og kikker på hver tiende side.

Opslag 2 siger, at protokollen omhandler 1858 – 1865.

På opslag 83 finder jeg starten på et navnerregister.

1865 -1882 starter på opslag 95. Navnerregisteret starter på opslag 178.

1882 – 1892 starter på opslag 189. Navnerregisteret starter på opslag 273.

1892 – 1904 starter på opslag 283. Navnerregisteret starter på opslag 372.

1904 – 1913 starter på opslag 382. Navnerregisteret starter på opslag 481.

Jeg finder nu både Lars Nielsen og Bodil Mortensen på opslag 376; her henvises til pagina 2, der findes på opslag 285.

Læren er, at der kan være flere navne registre end det, der findes sidst i en scanning. Det sker, når flere protokoller er lagt sammen i en enkelt scanning.

## Husk at aflevere din slægtsbog!

Slægtsforskernes Bibliotek modtager gerne din slægtsbog, fx i elektronisk form. Så stiller vi den til rådighed på bibliotekets side for alle og for eftertiden. Den bliver også en del af bibliotekets søgbare bestand af bøger.

Kriterier:

Bogen skal være i Word- eller PDF-format.

Du giver os ret til at publicere bogen online.

Bogen må ikke indeholde kommercielle fotos med ophavsret.

Bogen må ikke indeholde personlige oplysninger om nulevende eller nyligt afdøde personer (10 år).

Hvis du er i tvivl, så kontakt os for råd. Vi modtager også gerne et eksemplar af din fysiske slægtsbog.

Kontakt: Per Andersen, Slægtsforskernes Bibliotek, pan@slaegt.dk

# Danske Slægtsforskernes GEDCOM-projekt

I temaet om, hvad vi stiller op med vores forskning, som blev bragt i Slægtsforskeren nr. 4, 2019, blev Danske Slægtsforskernes GEDCOM-projekt nævnt som en mulighed for at få bevaret ens fund for eftertiden. Det var dengang i støbeskeen, men det har taget sin tid at få det ud af skeen, for der har været mange andre ting, der pressede sig på, og flere har utålmodigt spurgt til det. Sker der mon noget?

Ja, der sker noget, og nu vi er så langt med projektet, at DS GEDCOM har fået sin plads på hjemmesiden. Godt nok i en betaversion, som ikke er fuldendt, men som kan og vil blive udviklet.

Hvad går det så ud på? En første betingelse for at få glæde af denne særlige mulighed er, at du har samlet din forskning i et slægtsforskningsprogram. Ud fra det trækker du en GEDCOM-fil, indeholdende alle personerne (eller måske et udvalg af dem – det er op til dig) i databasen. Hvordan du udtrækker filen, vil være forskelligt fra program til program, men formentlig skal du kigge under menuen Filer > Eksporter eller lignende. Du må ty til dit programs manual, hvis du er usikker på fremgangsmåden.

Filen sender du til webmaster, som så vil lægge den ud på hjemmesiden, hvor andre interesserede kan søge i den. Som det ser ud lige nu, går indgangen til dine data via en ganske enkel, alfabetisk liste over alle navnene i databasen. Klik på et navn, og du åbner for alle de oplysninger, der er fundet på personen, og du kan klikke videre til vedkommendes forældre, ægtefælle og børn. Du kan således klatre i slægtstræet.

Det er ikke nogen prangende præsentation af dine forskningsresultater, men alt det, du har fundet frem til og lagt ind i dit program, vil være med til glæde for andre slægtsforskere, der måtte arbejde med samme familier. Data i GEDCOM-projektet vil være Google-søgbare, og dermed er vejen åben for, at mange interesserede kan finde frem til dine fund.

Du finder projektet på [www.slaegt.dk](http://www.slaegt.dk) > Om os > Tilbud > DS GEDCOM. Jo flere, der bruger det, jo bedre vil det blive. Og husk, at du ikke behøver at nøjes med én måde at bevare og videregive din forskning på. Lad dette være en af måderne.

Kathrine Tobiasen

### Hans Jacobsen Hvalsøe

<b>Fødsel</b> 17. december 1716 Sandager sogn. Odense amt. Kirkebog. Sandager. 1685-1801 opslag 49.	Far <a href="#">Jacob Hansen Hvalsee</a>
<b>Hjemmedåb</b> 17. december 1716 Sandager sogn. Odense amt. Kirkebog. Sandager. 1685-1801 opslag 49.	Mor <a href="#">Elisabeth Marie Bang</a>
<b>Vielse</b> 27. juni 1754 med Elisabeth Falsen Køng sogn. Odense amt. DK. Kirkebog. Køng. Odense amt. 1687-1779 opslag 87.	Børn med <a href="#">Elisabeth Falsen</a> <a href="#">Jacob Hansen Hvalsee</a> <a href="#">Anna Hansdatter Hvalsee</a> <a href="#">Valentin Hansen Hvalsee</a> <a href="#">Elisabeth Maria Hansdatter Hvalsee</a> <a href="#">Birte Sophia Hansdatter Hvalsee</a> <a href="#">Mægrete Maria Hansdatter Hvalsee</a>
<b>Dødsfald</b> 16. maj 1772 Køng sogn. Odense amt. DK. Kirkebog. Køng. Odense amt. 1687-1779 opslag 107.	
<b>Begravelse</b> 22. maj 1772 Køng sogn. Odense amt. DK. Kirkebog. Køng. Odense amt. 1687-1779 opslag 107.	

1736 student i Odense, 1741 cand. theol. 1747 sognepræst i Køng sogn i Odense amt.  
61 Hans Jacobsen Hvalsø, præst i Køng. 15.6.1772, side 306. Enkemand efter [Elisabeth Valentindatter Falsen, der døde før 7.2.1772 (nr.57)]. B: 1) Jacob Hansen Hvalsø 17., i mesterlektion i Odense skole 2) Anne Hansdatter 16, der ægter successor Niels Dorph [Gabrielsen] Didriksen 3) Valentin Hansen 13 4) Elisabeth Marie Hansdatter 12 5) Birgitte Sofie Hansdatter 10 6) Margrethe Marie Hansdatter 8. FM: 1 farbror Olaf Hvalsø, præst i Bårlose 2 far farter Hans Lund på Højbjerggård i Køng sogn. Desuden nævnes: 1 afløses mor Elisabeth [Marie Olufsdatter Bang], enke efter afløses far Jacob [Hansen] Hvalsø, præst i Sandager, [død 11.6.1752] 2 afløses bror Jens Hvalsø Forsøgning 19.5.1772.

Sådan præsenteres dine data i GEDCOM-projektet.

## Modtager du foreningens nyhedsbrev?

Danske Slægtsforskere udsender et nyhedsbrev på e-mail 1-2 gange om måneden. Hvis du ikke allerede modtager dette, kan du tilmelde dig ved at trykke på kassen *Nyhedsbrev* nederst på hjemmesiden [www.slaegt.dk](http://www.slaegt.dk)

## HUSK

at du selv skal kontrollere og opdatere dine medlemsdata, såsom post- og mailadresse. Kun på den måde sikrer du dig, at du får bladet hvert kvartal.

Det er vigtigt, at vi har din mailadresse, da du så får vores nyhedsbreve, og vi kan kontakte dig, hvis der skulle opstå problemer.

## Hjemmeside

### Danske Slægtsforskeres hjemmeside

[www.slaegt.dk](http://www.slaegt.dk)

Webmaster: Jesper Skov  
[webmaster@slaegt.dk](mailto:webmaster@slaegt.dk)

## Kommende møder i Danske Slægtsforskere

**Generalforsamling:**  
3. oktober 2020 i Kolding

**På grund af Coronakrisen er der p.t. ikke planlagt bestyrelsesmøder**

## Danske Slægtsforskeres ekspedition

**Henvendelser til Danske Slægtsforskeres ekspedition sker via adressen:**

[ekspedition@slaegt.dk](mailto:ekspedition@slaegt.dk)

Tlf. 52 79 90 20

Telefonen er åben for ekspedition

Mandag kl. 15-17 – ellers telefonsvarer

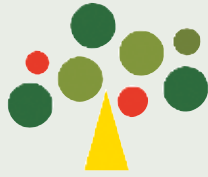
Ekspeditionen står for:

- Pasning af foreningens medlemskartotek – Udmeldelser, adresseændringer for medlemmer, der ikke selv kan klare dette
- Forsendelse af bøger, blad, m.v.  
Se udvalget her: [www.dsshop.dk](http://www.dsshop.dk)
- Hjælp til medlemmer, der har login-problemer
- Besvarelse af diverse spørgsmål, dog ikke decideret slægtsforskningshjælp

## Danske Slægtsforskeres bestyrelse

<b>Kirsten Sanders</b> , Formand. Asselsvej 169, 7990 Ø. Assels. Tlf. 21 21 30 91	<a href="mailto:KIS@slaegt.dk">KIS@slaegt.dk</a>
<b>Per Andersen</b> , Næstformand. Jyllingevej 111, 2720 Vanløse.	<a href="mailto:PAN@slaegt.dk">PAN@slaegt.dk</a>
<b>Niels Aage Bach</b> , Kasserer. Bjørnøvænget 5, 6000 Kolding.	<a href="mailto:NAB@slaegt.dk">NAB@slaegt.dk</a>
<b>Kathrine Tobiasen</b> , Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	<a href="mailto:KTO@slaegt.dk">KTO@slaegt.dk</a>
<b>Michael Dupont</b> , Sekretær. Erdalsvej 60, 2600 Glostrup.	<a href="mailto:MID@slaegt.dk">MID@slaegt.dk</a>
<b>Anton Blaabjerg</b> , Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	<a href="mailto:ABL@slaegt.dk">ABL@slaegt.dk</a>
<b>Bodil Grove Christensen</b> , Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	<a href="mailto:BGC@slaegt.dk">BGC@slaegt.dk</a>
<b>Jesper Skov</b> , Webmaster. Grøndalsvej 4, 9500 Hobro.	<a href="mailto:JKS@slaegt.dk">JKS@slaegt.dk</a>
<b>Lone Bergmann</b> , Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev.	<a href="mailto:LOB@slaegt.dk">LOB@slaegt.dk</a>
<b>Valgt af lokalforeningsrådet</b>	
<b>Hans Mølgaard</b> , Markvej 46, 2660 Brøndby Strand	<a href="mailto:HMG@slaegt.dk">HMG@slaegt.dk</a>
<b>Ivan Jensen</b> , Hyldehaven 60, 8520 Lystrup	<a href="mailto:IJE@slaegt.dk">IJE@slaegt.dk</a>
<b>Suppleanter</b>	
<b>Nicolai Johansen</b> , Kystvej 9, 6320 Egernsund. Tlf. 74 44 23 83	<a href="mailto:NIC@slaegt.dk">NIC@slaegt.dk</a>
<b>Yvonne Christiansen</b> , Stubmøllevej 16, 4800 Nykøbing Falster. Tlf. 53 49 11 07	<a href="mailto:YCH@slaegt.dk">YCH@slaegt.dk</a>





# Slægtshistorisk Weekend 2020

13.-15. september slår Nørugaards Højskole igen dørene op for årets dejligste begivenhed for slægtsforskere.

Programmet byder på en række inspirerende foredrag. Glæd dig til at høre:

**Ulrich Alster Klug: DIGDAG**

**Per Andersen: Ophavsret**

**Anne Løkke: Jordemødre**

**Jens Steen Jørgensen: Tolkning af DNA-resultater**

**Henrik Holstein: Titler og rangorden og tilhørende heraldik.**

I år har vi strøget de sædvanlige workshops.

I stedet vil Michael Dupont lørdag formiddag holde tre korte oplæg om forskellige emner efterfulgt af opgaveløsning. Søndag formiddag vil der være paneldebat om det evigt aktuelle problem: Hvad skal der ske med vores slægtsforskning.

Deltagere: Kathrine Tobiasen, Kirsten Sanders, Lene Wul, Per Andersen, Anne Løkke og Jens Aaberg.

Efter festmiddagen lørdag aften uddeles årets slægtsforskerpris.

Sidst, men ikke mindst, er der god tid til udveksling af erfaringer med andre forskere – og bare til at hygge sig og møde nye og gamle slægtsforskerkolleger.

Vent ikke for længe med at tilmelde dig – der er rift om pladserne!

Læs mere og tilmeld dig her: [www.s-weekend.com](http://www.s-weekend.com)

NB. Forbehold tages for eventuelle nye sikkerhedsforanstaltninger på grund af Coronakrisen

